

**Efekti novog Zakona o javnim preduzećima –
politizacija ili profesionalizacija**

[www. transparentnost.org.rs](http://www.transparentnost.org.rs)

Izdavač: Transparentnost Srbija
©2014 Transparentnost - Srbija. Sva prava zadržana.

Kingdom of the Netherlands

Ova publikacija izrađena je uz podršku Ministarstva spoljnih poslova Kraljevine Holandije.
Svi izneti stavovi predstavljaju stavove autora i ne moraju odražavati stavove Ministarstva spoljnih poslova Kraljevine Holandije.

Sadržaj

Rezime.....	4
1.O projektu.....	9
1.1 Okruženje i razlozi.....	9
1.2 Metodologija.....	10
2. Zapijanje na prvom koraku.....	13
2.1 Usklađivanje sa Zakonom.....	13
2.2 Usklađivanje osnivačkih akata i statuta.....	14
3. Izbor nadzornih odbora.....	17
3.1 Šta kaže Zakon?.....	17
3.2 Kakvo je stanje u praksi?.....	18
3.3. Izbor nadzornih odbora republičkih javnih preduzeća.....	20
4. Izbor direktora JP.....	29
4.1 Javni konkursi.....	29
4.2 Procedura izbora.....	30
4.3 Inicijativa za izmenu Zakona o javnim preduzećima i otklanjanje korupcijskih rizika	32
4.4 Konkursi i vršioi dužnosti.....	34
4.5 Merila za imenovanje i njihova primena.....	38
4.5.1 Merila za imenovanje direktora na republičkom nivou.....	38
4.5.2 Merila za imenovanje direktora na pokrajinskom i lokalnom nivou.....	41
4.6 Izbor direktora i obrazloženje.....	49
5. Poslovni rezultati, marketing i sponzorstva.....	57
5.1 Poslovni rezultati pre i posle usvajanja novog Zakona.....	57
5.2 Marketing i sponzorstva.....	60
6. Godišnji programi poslovanja.....	65
6.1 Usvajanje godišnjih programa poslovanja.....	65
6.2. Tromesečno izveštavanje o ispunjavanju programa poslovanja.....	66
6.3. Godišnji planovi rada – povratak u budućnost.....	69
7. Nagrada i kazna.....	74
8. Transparentnost u radu javnih preduzeća.....	77
8.1 Obaveze iz Zakona o javnim preduzećima.....	77
8.2 Obaveze iz Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.....	81
9. Preporuke.....	84
Aneks I.....	86

Rezime

U oko 700 **javnih preduzeća** u Srbiji zaposleno je više od 100.000 ljudi. Javna preduzeća predstavljaju problem u Srbiji na nekoliko nivoa. Ta preduzeća se, usled loše organizovanosti ili političkog uticaja na uslove poslovanja, nalaze među najvećim gubitcima¹. Zbog lošeg sistema nadzora i kontrole, postoji rasprostranjeno uverenje o zloupotrebi sredstava kojima ta preduzeća raspolažu, a delom su te sumnje potvrdili i nalazi Državne revizorske institucije. Javna preduzeća su godinama korišćena za stranačke potrebe – za indirektno finansiranje partija², kroz zapošljavanje po stranačkoj pripadnosti, postavljanje stranačkih funkcionera ili kadrova na čelo JP ili kupovinu uticaja u medijima.

Stranačka podela javnih preduzeća je standardni deo pregovora o formiranju koalicija. Ta podela je do skoro obuhvatala mogućnost arbitrarnog izbora direktora, i imenovanje članova nadzornih i upravnih odbora. Članstvo u ovim telima je nosilo sa sobom „apanaže“, od kojih se deo vraćao strankama, lični uticaj i nikakvu odgovornost.

Zakon o javnim preduzećima³ usvojen je u decembru 2012. godine kao propis čijom primenom je trebalo da se prekine dugogodišnja praksa korišćenja javnih preduzeća za stranačke potrebe.

Ovaj zakon, doneo je **brojne novine koje su predstavljene kao ključne za povećanje transparentnosti, profesionalizacije i odgovornosti rada javnih preduzeća**. Među njima su one koje se odnose na izbor organa (direktora i nadzornog odbora) u javnim preduzećima, izveštavanje o izboru organa, objavljivanje obrazloženja, objavljivanje godišnjih programa rada i periodično izveštavanje (i objavljivanje izveštaja) o sprovođenju godišnjih programa. Zakon je doneo obavezu raspisivanja konkursa za izbor direktora, obavezu smenjivanja direktora ako je odgovoran za neispunjavanje godišnjeg programa rada, izbor nadzornog odbora sa stručnim kvalifikacijama u skladu sa oblašću delovanja JP. Jedna od antikorupcijskih odredbi je i ograničenje reklamiranja usluga i proizvoda za JP koja nemaju konkurenciju na tržištu, bez saglasnosti osnivača. Takva ograničenja nisu, međutim, uvedena za sponzorstva, što je ostavilo prostor za zloupotrebe i favorizovanje stranačkih interesa.

Ovo su krupna poboljšanja u odnosu na prethodni zakon (2000), ali je od početka bilo izvesno da postoje odredbe u novom Zakonu o JP koje ostavljaju prostor za netransparentno postupanje, a time i za korupciju, kao što je ukazano u Nacionalnoj strategiji za borbu protiv korupcije za period od 2013. do 2018. godine⁴.

U želji da sagledamo efekte novog Zakona, Transparentnost Srbija sprovela je istraživanje u okviru kog je pratila sprovođenje Zakona u sledećim oblastima:

¹ Podaci Ministarstva finansija, <http://www.naslovi.net/2014-04-16/rt/gubitak-u-javnim-preduzecima-51-milijardu-dinara/9622092>

² NIS 2011 Srbija – poglavlje 10 Političke partije
<http://www.transparentnost.org.rs/images/stories/materijali/publikacije/PROCENA%20SISTEMA%20DRUSTVENOG%20INT-EGRITETA%20U%20SRBIJI%20-%20Izvestaj%202011%20strana%20po%20strana.pdf>

³ <http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/lat/pdf/zakoni/2012/3845-12Lat.pdf>

⁴ Iako su propisani uslovi za izbor direktora, nisu utvrđeni jasni kriterijumi na osnovu kojih nadležno ministarstvo predlaže komisiji kandidata i na osnovu kojih komisija vrši konačnu selekciju kandidata koji su ispunili sve

- 1) **izbor direktora na javnim konkursima** (uz osvrt na poštovanje rokova, kriterijume za izbor, i transparentnost procesa);
- 2) **izrada godišnjih planova** rada javnih preduzeća;
- 3) **izveštavanje o sprovođenju godišnjih planova i nagrađivanje ili sankcionisanje menadžmenta** u zavisnosti od sprovođenja godišnjih planova;
- 4) **poređenje poslovnih rezultata JP** u periodu pre i posle izbora nadzornih odbora i direktora i poređenje **troškova JP za sponzorstva i marketing** pre i posle primene novog Zakona
- 5) poštovanje odredbi o **javnosti u radu**

Monitoringom je obuhvaćeno 25 javnih preduzeća, čiji su osnivači Vlada Srbije, Pokrajinska vlada i lokalne samouprave (skupštine gradova i opština). Uzorak⁵ je načinjen tako da obuhvati sve nivoe vlasti, sve regione Srbije, JP iz različitih oblasti delovanja, kao i različite političke opcije koje čine većinu u opštinama i gradovima iz kojih su posmatrana JP. Na nivou Srbije i APV uzorak je reprezentativan (34%, odnosno 50%).

Istraživanje je pokazalo da mnoge odredbe Zakona nisu uopšte primenjene, da su nedostaci zakonskih rešenja doveli do očekivanih štetnih efekata, ali da ni primena zakonskih novina nije dovela do prekida sa dugogodišnjom lošom praksom.

Tako, iako Zakon jasno propisuje da će se konkursi za direktore u svim javnim preduzećima biti raspisani najkasnije do 30. juna 2013. godine, Vlada Srbije je odlučila da ne raspiše konkurse za izbor direktora JP u kojima su direktori imenovani pre stupanja na snagu novog Zakona. To je, među posmatranim JP, bio slučaj sa JP „Srbijagas“, JP „Srbijašume“, JVP „Srbijavode“, JP „Elektromreža Srbije“ i JP PTT saobraćaja „Srbija“. Među ovim preduzećima su i ona na čijem se čelu nalaze visoki stranački funkcioneri⁶.

Vlada Srbije je do isteka zakonskog roka, 30. juna 2013, od posmatranih 13 JP, raspisala konkurse za izbor direktora u samo dva preduzeća – Elektroprivredi Srbije i u Skijalištima Srbije. Po isteku roka raspisani su konkursi u još šest preduzeća: PEU Resavica (3. jula 2013), Putevi Srbije (5. jula 2013.), NP Fruška gora (10. jula 2013.), Zavod za udžbenike (15. jula 2013.), Službeni glasnik (2. avgusta 2013.) i Nuklearni objekti Srbije (7. avgusta 2013).

propisane uslove. Stoga, izbor, razrešenje i način vrednovanja rada direktora i dalje predstavljaju rizične procese sa stanovišta zloupotreba i nastanka korupcije.

⁵ Uzorak javnih preduzeća koja su obuhvaćena istraživanjem dostupan je u okviru poglavlja 1.2 ovog izveštaja.

⁶ **JP Srbijagas** - Javni konkurs nije raspisan, na čelu JP je direktor Dušan Bajatović koga je Vlada imenovala nakon što je usvojila Predlog zakona o JP i poslala ga skupštini na usvajanje, 28. novembra 2012. godine. Bajatović je funkcioner SPS-a.

JP Srbijašume - Javni konkurs nije raspisan, na čelu JP je Igor Braunović, zamenik generalnog direktora. Direktor Duško Polić je ostavku podneo 2010. godine i od tada Braunović, kao zamenik, obavlja funkciju direktora. Braunović je „kadar“ PUPS-a. Kao zamenik direktora ne podleže obavezama koje Zakon o Agenciji za borbu protiv korupcije propisuje za javne funkcionere (prijava imovine, prenos upravljačkih prava itd).

JP Srbijavode Beograd - Javni konkurs nije raspisan, na čelu JP je direktor Goran Puzović, koji je na to mesto imenovan 2. novembra 2012. godine, pre usvajanja novog Zakona o JP. Prethodno je bio član UO Srbijavoda, a sa tog mesta je razrešen tek 28. novembra, gotovo mesec dana po imenovanju na mesto direktora.

JP Elektromreža Srbije - Javni konkurs nije raspisan, na čelu JP je Nikola Petrović, „kadar“ Srpske napredne stranke. On je 26 septembra 2012. godine imenovan za v.d. direktora, da bi ga 21. decembra 2012. godine, četiri dana pre stupanja na snagu novog Zakona o JP, Vlada imenovala za generalnog direktora.

Konkursi u republičkim javnim preduzećima koji su raspisani u periodu jun-avgust 2013. nisu okončani do izrade ovog izveštaja (oktobar 2014. godine), sa izuzetkom konkursa za direktora EPS-a, koji je okončan 2. oktobra imenovanjem dotadašnjeg vršioca dužnosti za direktora. Komisija za imenovanje direktora JP čiji je osnivač Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev TS da dostavi informaciju u kojoj su fazi konkursi, pa su informacije o tome dostupne samo kroz izjave za medije. S obzirom na činjenicu da u pet od 13 posmatranih republičkih JP konkursi nisu raspisani, kao i na izjave predstavnika vladajuće koalicije, može se sa velikom doze verodostojnosti zaključiti da nije postojala politička volja da se konkursi sprovedu do kraja i da se izaberu direktori koji bi doprineli profesionalizaciji i departizaciji upravljanja u JP.

U pokrajinskim i lokalnim JP konkursi su, u većini slučajeva, okončani nakon 30 do 90 dana, odnosno direktori su imenovani u periodu jul-decembar 2013. Izuzetak je Grad Beograd gde je konkurs raspisan 28. juna 2013. godine i Komisija je utvrdila liste kandidata sa predlozima za imenovanje direktora. U međuvremenu je promenjena politička opcija koja upravlja Gradom, Privremeni organ je tek u aprilu 2014. doneo rešenje kojim se odbijaju svi predlozi Komisije, a 18. septembra 2014, nakon novog konkursa, imenovani su direktori. Ovaj slučaj ilustruje kako u praksi funkcioniše široko diskreciono ovlašćenje koje je Zakon ostavio organu nadležnom za imenovanje direktora – da izabere bilo kog ili nijednog kandidata sa liste koju predloži Komisija za imenovanje. Ostalo je nerazjašnjeno da li su prethodni direktori u izbornom postupku po novom Zakonu birani na osnovu partijske pripadnosti, da li nisu dobro radili u prethodnom periodu i kakva je garancija da se to nije ponovilo, samo sa akterima iz drugih partija, i na konkursu koji je raspisala nova vlast.

Zakon i Uredba ne propisuju merila za imenovanje direktora javnih preduzeća čiji su osnivači pokrajina, gradovi i opštine. Zbog toga je Transparentnost Srbija od osnivača, odnosno od komisija za imenovanje svih posmatranih pokrajinskih i lokalnih preduzeća tražila dokument koji sadrži merila i dokumente koji pokazuju kako su ona primenjena u izbornom postupku. Ispostavilo se da je to bio izuzetno težak zahtev, jer poseban dokument te vrste ne postoji. Dešavalo se da se o merilima odlučuje na istoj sednici komisije na kojoj se odlučuje o kandidatima, a da se u praksi „preskaču“ formalnosti i odlučuje na osnovu toga što je „dobro poznato“ kakvi su moralni kvaliteti kandidata ili koliko je neko dobro radio dok je bio v.d. direktora. Da novi zakon nije bitno doprineo depolitizaciji javnih preduzeća ni tamo gde su konkursi sprovedeni pokazuje malo interesovanje kandidata za učešće na ovim konkursima, **masovan izbor ranijih vršilaca dužnosti uz jasno identifikovanje njihove partijske pripadnosti** u lokalnim medijima.

Dok se čeka okončanje konkursa, javnim preduzećima na republičkom nivou **upravljavu vršiocima dužnosti direktora** koje je postavila Vlada, uz povremene najave političara da će biti zamenjeni (novim vršiocima dužnosti?), u slučaju „lošeg rada“. Zakon predviđa da vršilac dužnosti može biti imenovan na period koji nije duži od šest meseci, a u naročito opravdanim slučajevima, a radi sprečavanja nastanka materijalne štete, to stanje se može produžiti za još pola godine. Vlada je i ovu odredbu Zakona prekršila. Zabeleženi su primeri da posle isteka šest meseci nije produžen mandat vršiocu dužnosti, a u pojedinim slučajevima vršiocima dužnosti su imenovani dva puta na period od šest meseci, ali je i taj period istekao⁷.

JP Pošta Srbije - Javni konkurs nije raspisan, na čelu JP je Milan Krkobabić, predsednik PUPS-a (u vreme imenovanja zamenik predsednika). On je 26. septembra 2012. godine imenovan za generalnog direktora.

I **postupak usklađivanja osnivačkih akata i statuta** tekao je izuzetno sporo, uz značajno probijanje zakonskih rokova (tamo gde su propisani). Utvrđeno je da su, od 25 posmatranih JP, samo u četiri slučaja (16%) i osnivački akt i opšti akt usklađeni u propisanom roku (do 26. februara 2013. godine). Pri tome, taj procenat je 0 u slučaju posmatranih republičkih JP (0 od 13), 100% kod pokrajinskih (2 od 2) i 20% lokalnih (2 od 10).

Zakon je doneo značajne novine u oblasti izbora, sastava i nadležnosti nadzornog odbora (NO). Oni moraju biti stručnjaci u jednoj ili više oblasti iz koje je delatnost javnog preduzeća, da moraju imati najmanje tri godine iskustva na rukovodećem položaju i da poseduju stručnost iz oblasti finansija, prava ili korporativnog upravljanja.

Nepostojanje zakonskog roka za izbor članova NO Vlada je koristila ne samo pasivno (dugotrajnim odlaganjem imenovanja po novom Zakonu) već i aktivno, pa je tako, iako je novi Zakon stupio na snagu 25. decembra 2012. godine, tri odnosno četiri meseca kasnije, u martu i aprilu 2013. godine, imenovala predsednike i članove UO pojedinih javnih preduzeća⁸ po odredbama nevažećeg Zakona o javnim preduzećima i obavljanju delatnosti od opšteg interesa, istovremeno se pozivajući na prelazne odredbe novog Zakona. Među imenovanima na taj način nalaze se stranački funkcioneri, koji često ne ispunjavaju uslove u pogledu stručnosti koji se traže po novom Zakonu za članove NO.

Nadzorni odbori su imenovani u 12 od 13 posmatranih republičkih JP, u većini njih u periodu od septembra do decembra 2013. godine (devet do 12 meseci od početka primene Zakona). U jednom (JP Nuklearni objekti Srbije) NO još nije imenovan iako je prošao 21 mesec od početka primene Zakona⁹. U dva pokrajinska JP nadzorni odbori su imenovani u julu 2014. godine (19 meseci od početka primene Zakona), dok su u lokalnim JP imenovani u periodu od aprila do oktobra 2013. godine.

Nakon što su nadzorni odbori imenovani u 24 od 25 posmatranih javnih preduzeća, TS je od njihovih osnivača tražila dokaze da izabrani članovi nadzornih odbora ispunjavaju Zakonom propisane uslove. Detaljan pregled nalaza, koji ukazuje na brojne problematične situacije sa stanovišta ispunjenja uslova stručnosti i/ili nezavisnosti za sva JP obuhvaćena istraživanjem dostupan je u poglavlju 3.3 ovog izveštaja. Zakon nije precizno uredio ni način izbora predstavnika zaposlenih u nadzornim odborima. Zbog toga je praksa neujednačena, a ima primera (preovlađujući način izbora u republičkim JP) da direktor predlaže člana NO u ime zaposlenih, ili da ga bira kolegijum direktora, iako NO potom treba da nadzire rad istog tog direktora.

U delu analize koja se odnosi na **sponzorstva i donacije**, uočeni su veoma visoki troškovi ove vrste kod JP koja podržavaju sportske saveze i reprezentacije, višestruko probijanje planiranih izdataka kod JP koje godinama posluju sa gubitkom, kao i nelogične specifikacije u marketinškim ugovorima. U jednom drastičnom slučaju izdaci za sponzorstva lokalnog JP bili su četiri puta veći od dobiti koje je to preduzeće ostvarilo.

⁷Tako je u JP **Putevi Srbije** javni konkurs je raspisan 5. jula 2013. godine. Na čelu JP je od 2007. godine Zoran Drobnjak. Sa mesta direktora razrešen je 27. decembra 2011. i postavljen za v.d. direktora. Vlada je 28. novembra 2013. konstatovala da mu je mandat v.d. direktora prestao i imenovala ga ponovo za v.d. direktora od 29. novembra 2013. godine. Period od šest meseci je istekao 29. maja 2014, a Drobnjak je i dalje na čelu preduzeća.

⁸UO JP Pošta Srbije, UO Zavoda za udžbenike (1. marta 2013.), UO EPS-a (29. marta 2013), i UO JP Elektromreža Srbije (29. marta 2013), UO Srbijagasa (29. marta 2013), UO Srbijavoda (5. juna 2013) i UO Srbijašuma (18. jun 2013)

⁹U tom JP još nije usvojen novi Statut, odnosno osnivač, Vlada Srbije, još nije dala saglasnost na novi Statut

U pogledu kontrole rada i odgovornosti JP situacija nije ništa bolja. Iz odgovora koje smo dobili uočljivo je da je unutar JP, posebno lokalnim, bilo dosta lutanja oko toga kome se uopšte dostavljaju **tromesečni izveštaji o realizaciji programa**. U međuvremenu je uspostavljena redovna praksa i zaključak je da sva JP redovno ispunjavaju svoju obavezu. Problem je, međutim, što u velikom broju ne ispunjavaju obavezu objavljivanja izveštaja, te je nemoguće javno izvršiti uvid u funkcionisanje JP - koliko se godišnji programi poslovanja izvršavaju. Osim toga, tromesečni izveštaji se sastoje isključivo od tabelarnih prihoda, a s obzirom da Zakon o JP i statuti JP ne propisuju obavezu podnošenja godišnjih narativnih izveštaja o radu, potreban je visok nivo stručnosti i/ili dodatne informacije o uslovima rada JP da bi se na osnovu podnetih izveštaja mogao doneti jednoznačan zaključak o uspešnosti rada menadžmenta i subjektivnoj odgovornosti ili zasluži za (ne)uspešno poslovanje JP.

Istraživanje je pokazalo da postoje **ozbiljni problemi**, ne samo sa sprovođenjem, nego i sa **usvajanjem godišnjih programa rada**, naročito kod preduzeća na nivou Republike. Ti programi se usvajaju sa po 3-4 meseca zakašnjenja, a ponekad i više. Prema trenutnim podacima, od 13 republičkih JP koje su obuhvaćene našim uzorkom, za čak pet Vlada do 10. septembra nije dala saglasnost na programa rada za tekuću, 2014. godinu (trebalo je da to učini u decembru prošle godine).

Zakon o javnim preduzećima predviđa i **stimulacije** za menadžment kada javno preduzeće posluje sa pozitivnim poslovnim rezultatima, dok je razrešenje direktora obavezno ako je "došlo do znatnog odstupanja od ostvarivanja osnovnog cilja poslovanja javnog preduzeća, odnosno od plana poslovanja javnog preduzeća". Zakonom je propisano da će Vlada podzakonskim aktom odrediti uslove i kriterijume za utvrđivanje i visinu stimulacije, ali taj akt, 21 mesec posle usvajanja Zakona, nije donet. S druge strane, **jedina odluka o razrešenju** direktora pre isteka mandata na posmatranom uzorku, kao primer funkcionisanja sistema odgovornosti, desila se u Novom Sadu, u JKP „Stan“¹⁰.

Javna preduzeća dužna su da usvojeni **godišnji program poslovanja i tromesečne izveštaje o realizaciji godišnjeg programa poslovanja, revidirane finansijske godišnje izveštaje, kao i mišljenje ovlašćenog revizora na te izveštaje, sastav i kontakte nadzornog odbora i direktora, kao i druga pitanja značajna za javnost objavljuju na svojoj internet stranici**. U okviru istraživanja utvrdili smo da nijedno preduzeće ne ispunjava u potpunosti ove propisane obaveze. Zbog toga smo im dopisom ukazali na propuste, kako bi svoje internet prezentacije ažurirali u skladu sa Zakonom.

Iz svega navedenog može se zaključiti da primena Zakona o javnim preduzećima iz 2012, makar za sada, predstavlja jedan od najkrupnijih primera izneverenih obećanja i očekivanja. Neuspesi antikorupcijskih reformi u ovoj oblasti uzrokovani su nedovoljno dobrim zakonskim rešenjima, ali i činjenicom da „politička volja“ (ili njeno odsustvo) i dalje imaju premoć nad vladavinom prava.

¹⁰Nadzorni odbor je 27.11.2013. doneo predlog odluke o razrešenju direktora jer je „činjenjem u vidu isplate zarada, a neplaćanja pripadajućih poreza i doprinosa doveo do blokade računa preduzeća i kršenja reprograma duga sa Poreskom upravom, te je zbog izostanka socijalnog dijaloga poljuljao međuljudske odnose koji su doveli to trajnog ugrožavanja obavljanja delatnosti preduzeća. Svojim nemarnim odnosom prema planu reorganizacije JKP „Stan“ koji je usvojila Skupština grada Novog Sada 25. oktobra 2013. godine doveo je u pitanje njegovu realizaciju od 1. januara 2014. godine. Doprineo je da se poslovanje preduzeća i u narednom periodu opteretiti jer Fondu PIO nisu dostavljani podaci o radnicima koji su na bolovanju, čime je postupao suprotno zakonu. Ukupnim radom doveo je u pitanje obavljanje delatnosti za koju je preduzeće osnovano“.

1. O projektu

1.1 Okruženje i razlozi

Javna preduzeća (JP) predstavljaju problem u Srbiji na nekoliko nivoa – nalaze se među najvećim gubitašima¹¹, a godinama su korišćena za stranačke potrebe – za indirektno finansiranje partija¹², zapošljavanje po stranačkoj pripadnosti i postavljanje stranačkih funkcionera, odnosno kadrova na čelo JP.

U oko 700 javnih preduzeća, koliko ih ukupno ima na nivou republike, pokrajine i lokalnih samouprava, zaposleno je više od 100.000 ljudi. Zbog lošeg sistema nadzora i kontrole, postoji uverenje da se kroz javna preduzeća zloupotrebljavaju javna sredstva, a delom su te sumnje potvrdili i nalazi Državne revizorske institucije.

Zakon o javnim preduzećima¹³ (Sl.glasnik RS, br. 119/2012, 116/2013 - autentično tumačenje i 44/2014 - dr. zakon) usvojen je u decembru 2012. godine (stupio je na snagu 25. decembra 2012. godine) kao propis čijom primenom treba da se prekine dugogodišnja praksa korišćenja javnih preduzeća za stranačke potrebe. Među stranačka podela javnih preduzeća je u prethodnom periodu bila deo pregovaranja o formiranju koalicija, zajedno sa raspodelom ministarskih mesta, odnosno resora u lokalnim vlastima. Opozicione stranke redovno su u predizbornim kampanjama optuživale stranke na vlasti za korišćenje JP u stranačke svrhe, pa je tako i najava profesionalizacije upravljanja u JP, odnosno njihove "departizacije" bilo predizborno obećanje nekoliko stranaka pred izbore 2012. godine. Te partije našle su se u vladajućoj koaliciji koja je usvojila novi Zakon o JP. Još pre usvajanja Zakona, te stranke su u julu 2012. usvojile koalicioni sporazum kojim su se, između ostalog, obavezale da će reformisati javna preduzeća kako bi ona funkcionisala efikasnije i kako bi se unapredio kvalitet i konkurentnost njihovih usluga¹⁴.

U skladu sa koalicionim sporazumom, pet meseci kasnije usvojen je Zakon o JP sa nizom odredbi koje su predstavljene kao ključne za povećanje transparentnosti, profesionalizacije i odgovornosti rada JP. Među njima su one koje se odnose na izbor organa (direktora i nadzornog odbora) u javnim preduzećima, izveštavanje o izboru organa, objavljivanje obrazloženja, objavljivanje godišnjih programa rada i periodično izveštavanje (i objavljivanje izveštaja) o sprovođenju godišnjih programa. Zakon je doneo obavezu raspisivanja konkursa za izbor direktora, obavezu smenjivanja direktora ako je odgovoran za neispunjavanje godišnjeg programa rada, izbor nadzornog odbora sa stručnim kvalifikacijama u skladu sa oblašću delovanja JP. Jedna od antikorupcijskih odredbi je i ograničenje reklamiranja usluga i proizvoda za JP koja nemaju konkurenciju na tržištu, bez saglasnosti osnivača. Takva ograničenja nisu, međutim, uvedena za sponzorstva, što je ostavilo prostor za zloupotrebe i favorizovanje stranačkih interesa.

¹¹ Podaci Ministarstva finansija, <http://www.naslovi.net/2014-04-16/rts/gubitak-u-javnim-preduzecima-51-milijard-dinara/9622092>

¹² NIS 2011 Srbija – poglavlje 10 Političke partije

<http://www.transparentnost.org.rs/images/stories/materijali/publikacije/PROCENA%20SISTEMA%20DRUSTVENOG%20INTERJETA%20U%20SRBIJI%20-%20Izvestaj%202011%20strana%20po%20strana.pdf>

¹³ <http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/lat/pdf/zakoni/2012/3845-12Lat.pdf>

¹⁴ Osvrt na koalicioni Sporazum jul 2012.doc

Iako je odmah po usvajanju bilo izvesno da postoje odredbe u novom Zakonu o JP koje ostavljaju prostor za netransparentno postupanje, a time i za korupciju, kao što je ukazano u Nacionalnoj strategiji za borbu protiv korupcije za period od 2013. do 2018.¹⁵ godine, novi Zakon o JP predstavljao je veliki korak napred u odnosu na do tada važeći Zakon o javnim preduzećima i obavljanju delatnosti od opšteg interesa (Sl. glasnik RS, br. 25/2000, 25/2002, 107/2005 i 108/2005 - ispr.). Tako, na primer, raniji Zakon nije predviđao javni konkurs za izbor direktora, niti objavljivanje obrazloženja za imenovanje. Zakon takođe nije sadržao bilo kakve odredbe o javnosti rada, kao ni obavezu periodičnog izveštavanja o ispunjavanju godišnjeg programa poslovanja.

Međutim, novi Zakon o javnim preduzećima, posebno njegove antikorupcijske odredbe, nije poštovan. Tako je Vlada Srbije odlučila da ne raspiše konkurse za izbor svih direktora republičkih JP, dok je postupak usklađivanja osnivačkih akata, statuta i nadzornih odbora tekao izuzetno sporo, uz značajno probijanje zakonskih rokova (u slučajevima kada su rokovi propisani). Pomak se mogao očekivati posle rekonstrukcije Vlade u septembru 2013. godine, kada je novi ministar privrede najavio uvođenje reda u JP kao jedan od prioriteta. Ministar je, međutim, posle nekoliko meseci podneo ostavku, ubrzo su usledili i novi izbori (maj 2014) na kojima, za razliku od kampanje 2012. godine, javna preduzeća gotovo i nisu pominjana.

¹⁵Iako su propisani uslovi za izbor direktora, nisu utvrđeni jasni kriterijumi na osnovu kojih nadležno ministarstvo predlaže komisiji kandidata i na osnovu kojih komisija vrši konačnu selekciju kandidata koji su ispunili sve propisane uslove. Stoga, izbor, razrešenje i način vrednovanja rada direktora i dalje predstavljaju rizične procese sa stanovišta zloupotreba i nastanka korupcije.

1.2 Metodologija

Monitoringom je obuhvaćeno 25 javnih preduzeća, čiji su osnivači Vlada Srbije, Pokrajinska vlada, lokalne samouprave (skupštine gradova i opština). Uzorak je načinjen tako da obuhvati sve nivoe vlasti, sve regione Srbije, JP iz različitih oblasti delovanja, kao i različite političke opcije koje čine većinu u opštinama i gradovima iz kojih su posmatrana JP. Treba napomenuti da se u slučaju republičkih i pokrajinskih JP uzorak može smatrati reprezentativnim, s obzirom na to da je obuhvaćeno 34% JP čiji je osnivač Vlada Srbije (13 od 38) i 50% JP čiji je osnivač Pokrajinska vlada (2 od 4). U slučaju lokalnih, načinjen je uzorak koji pokriva različite regione, oblasti delovanja, nivoe razvoja lokalnih samouprava i različite političke opcije koje su na vlasti i trebalo bi da daje uvid u stanje u toj oblasti, bez obzira što je reč o relativno malom broju JP (10 od oko 650).

Uzorak čine:

JP čiji je osnivač Vlada Srbije:

1. JP "Elektroprivreda Srbije"
2. JP „Srbija gas“
3. JP „Srbijašume“
4. Javno vodoprivredno preduzeće „Srbijavode“
5. JP „Elektromreža Srbije“
6. JP „Službeni glasnik“
7. JP PEU Resavica
8. JP „Putevi Srbije“
9. JP „Pošte Srbije“
10. Javno preduzeće za skijališta
11. JP "Zavod za udžbenike"
12. JP Nacionalni park "Fruška gora"
13. JP „Nuklearni objekti Srbije“

JP čiji je osnivač Pokrajinska vlada:

14. Javno vodoprivredno preduzeće "Vode Vojvodine"
15. JP "Vojvodinašume", Petrovaradin

JP čiji je osnivač Grad Beograd:

16. JKP „Parking servis“
17. JKP „Gradska čistoća“

JP čiji su osnivači druge jedinice lokalne samouprave:

18. JKP „Informatika“, Novi Sad
19. JKP za vodovod i kanalizaciju „Naisus“, Niš
20. JKP „Paraćin“
21. JP „Ingas“, Indija
22. JP „Turistički centar Grada Zrenjanina“
23. JP „Direkcija za urbanizam“, Kragujevac
24. JKP „Vodovod“, Surdulica
25. JP „Direkcija za građevinsko zemljište i puteve“, Bosilegrad

Transparentnost Srbija (TS) je u okviru ovog istraživanja pratila sprovođenje Zakona u sledećim oblastima:

- 1) izbor direktora na javnim konkursima (uz osvrt na poštovanje rokova, kriterijume za izbor, transparentnost procesa)
- 2) izradu godišnji planova rada JP
- 3) izveštavanje o sprovođenju godišnjih planova i nagrađivanje ili sankcionisanje menadžmenta u zavisnosti od sprovođenja godišnjih planova
- 4) poređenje poslovnih rezultata JP u periodu pre i posle izbora nadzornih odbora i direktora i poređenje troškova JP za sponzorstva i marketing pre i posle primene novog Zakona
- 5) poštovanje odredbi o javnosti u radu

S obzirom na to da je TS u periodu februar - septembar 2013. godine radila prvi monitoring primene Zakona o JP¹⁶, rezultati novog istraživanja su delom upoređeni sa nalazima prvog monitoringa, kako bi se utvrdilo da li je došlo do napretka u poštovanju Zakona.

Podaci su prikupljeni od posmatranih JP, njihovih osnivača, relevantnih ministarstava, komisija za izbor direktora, slanjem zahteva na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, sa internet sajtova, iz medija ili direktnim kontaktom (telefonom ili elektronskom poštom) sa predstavnicima organa, odnosno JP. Traženi su odgovori na pitanja:

- da li su i kada osnivački akti i osnovni akti JP usklađeni sa Zakonom
- da li su izabrani nadzorni odbori u skladu sa Zakonom, ko su članovi NO, na koji način je utvrđeno da članovi NO ispunjavaju uslove propisane Zakonom
- da li su raspisani konkursi za izbor direktora i da li su oglasi objavljeni u skladu sa Zakonom
- da li su formirane komisije za izbor direktora, da li su utvrđeni i primenjeni kriterijumi za izbor kandidata za direktore
- da li su objavljena obrazloženja za izbor direktora
- kakvi su bili poslovni rezultati pre i posle primene Zakona o JP, koliki su bili troškovi za sponzorstva i marketing pre i posle primene Zakona
- da li su i kada usvojeni godišnji planovi rada i da li su objavljeni u skladu sa Zakonom, da li su i kada osnivači dali saglasnost na planove rada
- da li su JP redovno izveštavala o sprovođenju planova rada i da li su izveštaji objavljeni
- da li je Ministarstvo finansija redovno izveštavalo Vladu o stepenu usklađenosti planiranih i realizovanih aktivnosti JP
- da li su direktori JP nagrađivani zbog pozitivnih poslovnih rezultata, odnosno da li su pokretani postupci za razrešenje zbog neispunjavanja programa poslovanja.

Izveštaj o primeni Zakona o javnim preduzećima obuhvata analizu izbora direktora i nadzornih odbora, analizu transparentnosti rada javnih preduzeća, analizu usvajanja i objavljivanja godišnjih programa rada i praćenja njihovog ispunjavanja i analizu izdataka za sponzorstva i marketing. Poseban deo izveštaja čine preporuke za poboljšanje Zakona i njegove primene i inicijative upućene nadležnima – kako za unapređenje rada i/ili transparentnosti, tako i inicijative za sankcionisanje u slučajevima kada su uočeni prekršaji ili odstupanja od primene Zakona.

¹⁶ Analiza javnosti rada Vlade - septembar 2013.doc,
http://www.transparentnost.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=467&Itemid=41&lang=en#2013

2. Zapinjanje na prvom koraku

2.1 Usklađivanje sa Zakonom

Usklađivanje osnivačkih akata i opštih akata (Statuta) sa novim Zakonom o JP svakako se ne može označiti kao posebno bitna antikorupcijska aktivnost, ali je jedan od prvih koraka u primeni Zakona i pokazuje odnos osnivača (republičke, pokrajinske i lokalne vlasti) i samih JP prema obavezama koje im Zakon donosi. Ukoliko se na ovom stepeniku posrne, šta se može očekivati po pitanju javnosti rada, blagovremene pripreme godišnjih programa, izveštavanju o njihovom sprovođenju i razmatranju odgovornosti za eventualne propuste u njihovoj realizaciji? Zbog toga je ovoj oblasti posvećeno posebno poglavlje u istraživanju. Utvrđeno je da su, od 25 posmatranih JP, samo u četiri slučaja (16%) i osnivački akt i opšti akt usklađeni u propisanom roku. Pri tome, taj procenat je 0 u slučaju posmatranih republičkih JP (0 od 13), 100% kod pokrajinskih (2 od 2) i 20% lokalnih (2 od 10).

Zakon je predvideo da osnivači javnih preduzeća usklade osnivačka akta tih preduzeća sa odredbama Zakona u roku od dva meseca od dana stupanja na snagu Zakona.

U samo pet od 25 posmatranih JP to je urađeno u roku, odnosno do 25. februara 2013. godine. Od 13 JP čiji je osnivač Vlada Srbije, ni u jednom slučaju osnivač nije u roku uskladio osnivački akt. Najranije je to učinjeno u slučaju JP Službeni glasnik (20. marta 2013), a poslednje je (ne računajući Srbijašume za koji nema podataka da li je osnivački akt uopšte usklađen) na red došlo JP Nuklearni objekti Srbije, čiji je osnivački akt usklađen sa gotovo godinu dana zakašnjenja – 31. januara 2014. godine.

Stanje je bolje na nivou AP Vojvodine. Posmatrana su dva JP i u oba slučaja osnivač je uskladio poslovanje sa novim Zakonom u roku – 14. februara 2013. godine. Od 10 lokalnih JP, u četiri slučaja je poslovanje usklađeno u roku, a nisu zabeležena drastična kašnjenja (kao u slučaju JP Nuklearni objekti Srbije) – u svih 10 slučajeva osnivački akti su usklađeni zaključno sa 5. junom 2013. godine.

Naredni zadatak u primeni Zakona o javnim preduzećima bio je na samim javnim preduzećima, odnosno njihovim upravnim odborima. Zakon je, naime, propisao da javna preduzeća i društva kapitala čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, kao i njegova zavisna društva, koja obavljaju delatnost od opšteg interesa, moraju svoja opšta akta da usaglase sa Zakonom i osnivačkim aktom, u roku od 30 dana od dana usklađivanja osnivačkih akata sa odredbama Zakona.

U roku je to učinjeno u devet od 25 posmatranih JP. Stanje je, ponovo, najlošije u JP čiji je osnivač Vlada Srbije. Za jedno JP nema podataka da li je Statut usklađen (Srbijašume, za koje nema podataka ni o usklađivanju poslovanja), dok je u jednom slučaju (Srbijagas) TS potvrđeno da Statut još nije usklađen, odnosno da procedura još traje, iako je od početka usklađivanja poslovanja prošlo više od 14 meseci. U dva JP (Nuklearni objekti Srbije i Resavica) Statut je usklađen, ali osnivač još nije dao saglasnost, dok je u preostalih devet završena cela procedura. Ni u jednom slučaju to nije urađeno u propisanom roku od 30 dana

¹⁷ Za JP Srbijašume nema podataka o usklađivanju osnivačkog akta i Statuta. U Službenom glasniku odluka nije objavljena, a od osnivača nije dobijen odgovor na pitanje da li je i zbog čega nije, ako nije, usklađen osnivački akt.

od dana usklađivanja osnivačkih akata sa odredbama Zakona.

Ipak, i u slučaju republičkih JP primećuje se (minimalni) pomak u odnosu na istraživanje koje smo sproveli 2013. godine, kada je u nekim slučajevima kao razlog za neusklađivanje Statuta navođeno da nije konstituisan nadzorni odbor u skladu sa novim Zakonom. Posredi je bilo neznanje ili izmišljanje opravdanja za probijanje propisanog roka. Statuti su u međuvremenu usklađeni, a izbor nadzornog odbora nije bio preduslov za usklađivanje Statuta. U gotovo svim posmatranim JP, nadzorni odbor je izabran tek nakon usklađivanja Statuta.

Na pokrajinskom nivou, statuti oba posmatrana JP usklađeni su sa Zakonom i osnivačkim aktom u roku, a ubrzo je usledila i saglasnost osnivača na izmenjene statute. Uočava se činjenica da su u oba JP statuti usklađeni istog dana, i to 29. dana od dana usklađivanja osnivačkog akta.

Svih 10 statuta lokalnih JP usklađeni su sa Zakonom i izmenjenim osnivačkim aktima, a u sedam slučajeva to je urađeno u propisanom roku (JKP Parking Servis Beograd, JKP Gradska čistoća Beograd, JKP Informatika Novi Sad, JKP Naissus Niš, JP Ingas Indija, JP TC Grada Zrenjanina i JP Direkcija za urbanizam Kragujevac). I u preostala tri javna preduzeća statuti su usaglašeni zaključno sa krajem juna 2013. godine.

2.2 Usklađivanje osnivačkih akata i statuta

Rok za usklađivanje osnivačkih akata je bio 26. februar 2013. godine. Rok za usklađivanje statuta bio je 30 dana od dana usklađivanja osnivačkih akata. Uopšte uzev, kao što se iz pregleda može videti, uočljiva je neobična pojava da je u nekim slučajevima rok između usvajanja novog statuta javnog preduzeća na sednicama njihovih upravnih i nadzornih odbora i davanja saglasnosti bio izuzetno kratak, a da je u većini slučajeva između donošenja odluke i saglasnosti proteklo između šest i 10 meseci, ali da ima slučajeva i da je prošlo više od 10. To može da ukaže na odnos između aktuelnog rukovodstva preduzeća i Vlade kao osnivača, odnosno resornog ministarstva, od kojeg zavisi da li će neko pitanje biti uvršteno na dnevni red. U najboljem slučaju, ova kašnjenja bi se mogla tumačiti i kao pozitivan signal, npr. da Vlada proverava da li su statuti zaista usklađeni sa Zakonom, ali o tome nemamo podataka.

Pregled kada su usklađena osnivačka akta i statuti:

JP "Elektroprivreda Srbije":

Osnivački akt: Odluka objavljena u Sl. glasniku 7. juna 2013. (sednica Vlade Srbije 4. juna 2013.)

Statut: NO 30. januara 2014. doneo Statut JP EPS, Vlada dala saglasnost 21. februara 2014.

JP „Srbija gas“:

Osnivački akt: objavljen 26. jula 2013. (sednica 23. jula 2013.)

Statut: NO usvojio Statut, ali je istovremeno, saglasno posebnom zaključku od 17. aprila 2014. godine utvrdio da se o tekstu Statuta obavještava prethodne konsultacije u Republičkom sekretarijatu za zakonodavstvo, a zatim dostavi Vladi na saglasnost. Prema informaciji dobijenoj iz tog JP, "proces usaglašavanja opštih akata JP Srbijagas sa Zakonom, osnivačkim

aktom i Statutom traje u kontinuitetu".

JP „Srbijašume“:

Osnivački akt: nema podataka

Statut: nema podataka (u istraživanju koje je TS sprovodila prošle godine, u septembru 2013. iz JP Srbijašume je dobijen odgovor da je usaglašavanje Statuta „u toku“. Ove godine nije dobijen odgovor od JP Srbijašume, niti od Vlade Srbije)

Javno vodoprivredno preduzeće „Srbijavode“:

Osnivački akt: 7. avgusta 2013. (31. jula 2013.)

Statut: 27. februara 2014, saglasnost 16. aprila 2014.

JP „Elektromreža Srbije“:

Osnivački akt: 7. juna 2013. (4. juna 2013.)

Statut: 21. januara 2014, saglasnost 29. januara 2014.

JP „Službeni glasnik“:

Osnivački akt: 20. marta 2013. (14. marta 2013.)

Statut: 14. juna 2013. saglasnost 19. jula 2013.

JPPEU Resavica:

Osnivački akt: 28. juna 2013. (25. juna 2013.)

Statut: donet na sednici NO 4. novembra 2013. Vlada još nije dala saglasnost.

JP „Putevi Srbije“:

Osnivački akt: 24. maja 2013. (20. maja 2013.)

Statut: 18. jula 2013. saglasnost 18. oktobra 2013.

Javno preduzeće Pošta Srbije:

Osnivački akt: 7. avgusta 2013. (31. jula 2013)

Statut: 30. oktobra 2013. saglasnost 6. novembra 2013.

Javno preduzeće za skijališta:

Osnivački akt: 21. juna 2013. (18. juna 2013.)

Statut: 9. decembra 2013, saglasnost 4. aprila 2014.

JP „Zavod za udžbenike“:

Osnivački akt: 14. juna 2013. (10. juna 2013.)

Statut: 11. februara 2014. saglasnost 4. aprila 2014.

JP Nacionalni park "Fruška gora":

Osnivački akt: 24. maja 2013. (20. maja 2013.)

Statut: 3. septembra 2013, saglasnost 3. marta 2014.

Javno preduzeće „Nuklearni objekti Srbije“:

Osnivački akt: 31. januara 2014. (29. januara 2014.)

Statut: UO je 27. februara 2014. doneo Statut i dostavio Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, ali se, kako se navodi u dopisu, „ukazala potreba za dopunama“ pa je UO 12. maja 2014. izvršio "određene izmene" i izmenjen tekst ponovo dostavio resornom ministarstvu. Saglasnost još nije dobijena.

Javno vodoprivredno preduzeće "Vode Vojvodine":

Osnivački akt: Odluka doneta na sednici Vlade Vojvodine 14. februara 2013.

Statut: UO usvojio Statut 15. marta 2013. godine, Vlada Vojvodine dala saglasnost na sednici 3. aprila 2013. godine

Javno preduzeće "Vojvodinašume":

Osnivački akt: 14. februara 2013.

Statut: UO usvojio Statut 15. marta 2013. godine, Pokrajinska vlada dala saglasnost na sednici 3. aprila 2013. godine

JKP Parking servis Beograd:

Osnivački akt: Odluka doneta na sednici Skupštine grada Beograda 22. marta 2013.

Statut: 29. marta 2013. saglasnost 31. maja 2013.

JKP Gradska čistoća Beograd:

Osnivački akt: 22. marta 2013.

Statut: 1. aprila 2013. saglasnost 31. maja 2013.

JKP Informatika Novi Sad:

Osnivački akt: SG 22. februara 2013.

Statut: Usklađen 13. marta 2013., saglasnost SG Novog Sada 22. marta 2013.

JKP za vodovod i kanalizaciju "Naissus" Niš:

Osnivački akt: SG 23. maja 2013.

Statut: 31. maja 2013, saglasnost 14. juna 2013.

JKP "Paraćin":

Osnivački akt: SO 4. marta 2013.

Statut: 23. maja 2013. saglasnost 27. juna 2013.

JP Ingas Indija:

Osnivački akt: SO 5. juna 2013.

Statut: NO usvojio 19. juna 2013, SO dala saglasnost 26. juna 2013.

JP Turistički centar Grada Zrenjanina:

Osnivački akt: SG 15. marta 2013.

Statut: 21. marta 2013., saglasnost 24. maja 2013.

JP Direkcija za urbanizam Kragujevac:

Osnivački akt: SG 22. februara 2013.

Statut: Od JP i od osnivača dobijen je odgovor da je Statut usaglašen i da je saglasnost data 19. marta 2013.

JKP Vodovod Surdulica:

Osnivački akt: SO 18. marta 2013.

Statut: usaglašen 30. maja 2013, saglasnost SO 12. juna 2013.

JP Direkcija za građevinsko zemljište i puteve Bosilegrad :

Osnivački akt: SO 25. februara 2013.

Statut: saglasnost 23. aprila 2014.

3. Izbor nadzornih odbora

3.1 Šta kaže Zakon?

Zakon je doneo značajne novine u oblasti izbora, sastava i nadležnosti nadzornog odbora. Umesto dotadašnjih Upravnih i Nadzornih odbora, uvedeni su samo nadzorni odbori u čijoj je nadležnosti da:

- 1) utvrđuju poslovnu strategiju i poslovne ciljeve javnih preduzeća i staraju se o njihovoj realizaciji;
- 2) usvajaju izveštaje o stepenu realizacije programa poslovanja;
- 3) donose godišnje programe poslovanja, uz saglasnost osnivača;
- 4) nadziru rad direktora;
- 5) vrše unutrašnji nadzor nad poslovanjem javnih preduzeća;
- 6) uspostavljaju, odobravaju i prati računovodstvo, unutrašnju kontrolu, finansijske izveštaje i politiku upravljanja rizicima;
- 7) utvrđuju finansijske izveštaje javnih preduzeća i dostavljaju ih osnivaču radi davanja saglasnosti;
- 8) donose statut uz saglasnost osnivača;
- 9) odlučuju o statusnim promenama i osnivanju drugih pravnih subjekata, uz saglasnost osnivača;
- 10) donose odluke o raspodeli dobiti, odnosno načinu pokrivanja gubitka uz saglasnost osnivača;
- 11) daju saglasnost direktorima za preduzimanje poslova ili radnji u skladu sa ovim zakonom, statutom i odlukom osnivača;
- 12) imenuju izvršne direktore javnih preduzeća;
- 13) zaključuju ugovore o radu na određeno vreme sa direktorima preduzeća, odnosno ugovore o radu sa izvršnim direktorima preduzeća;

Za ispunjenje ovih zadataka neophodno je da svaki član NO ima visoko obrazovanje trećeg ili drugog stepena (na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine), da je stručnjak u jednoj ili više oblasti iz koje je delatnost od opšteg interesa za čije obavljanje je osnovano javno preduzeće, da ima najmanje tri godine iskustva na rukovodećem položaju i da poseduje stručnost iz oblasti finansijske, prava ili korporativnog upravljanja.

Osim toga, za nezavisnog člana nadzornog odbora propisani su dodatni uslovi - da nije bio zaposlen u javnom preduzeću ili zavisnom društvu kapitala ili drugom društvu kapitala povezanim sa javnim preduzećem u poslednje dve godine pre stupanja na dužnost člana nadzornog odbora, odnosno da nije bio angažovan po drugim osnovama u javnom preduzeću, da nije bio angažovan u vršenju revizije finansijskih izveštaja preduzeća i da nije član političke stranke.

Nezavisni član NO je takođe jedna od novina koju je doneo Zakon o JP. Nadzorni odbor javnog preduzeća čiji je osnivač Republika Srbija ima ukupno pet članova, s tim da se jedan član imenuje iz reda zaposlenih. NO pokrajinskih i lokalnih javnih preduzeća imaju ukupno tri člana, od kojih je jedan predstavnik zaposlenih.

Zakon nije precizno uredio način izbora predstavnika zaposlenih u nadzornom odboru, već je

predvideo da se predlažu „na način utvrđen statutom javnog preduzeća“.

Članovi NO imenuju se na period od četiri godine.

3.2 Kakvo je stanje u praksi?

U periodu pre donošenja novog Zakona o JP, u nadzorne i upravne odbore imenovani su stranački funkcioneri, odnosno predstavnici stranaka, kojima je naknada za članstvo najčešće bila „apanaža“ za angažovanje u partijama. Nije tajna da su deo svojih prihoda koje su ostvarivali na osnovu ovakvih imenovanja uplaćivali, kao donacije ili „članarinu“, partijama koje su ih postavile u upravne, odnosno nadzorne odbore. Ova davanja nisu bila u potpunosti dobrovoljna, već uređena kao obaveza stranačkim aktima. Stanje se donekle promenilo kada su, pod pritiskom javnosti, značajno smanjene i ograničene naknade za članstvo u upravnim i nadzornim odborima. Ta mesta više nisu bila toliko lukrativna, ali su i dalje ostala na meti partija, koje su kontrolisale JP u okviru svojih koalicionih kvota. Tako se desilo da su u nekim JP i nakon početka primene novog Zakona o JP, imenovani upravni odbori po starom, nevažećem propisu, u kojima su bili stranački funkcioneri za koje bi se teško prikupili dokazi da poseduju stručnost iz oblasti iz koje je delatnost JP.

Poseban problem je bila činjenica da Zakonom nije bio predviđen rok za izbor nadzornih odbora. U prelaznim odredbama Zakona o JP bilo je propisano samo da danom stupanja na snagu Zakona dotadašnji nadzorni odbori javnih preduzeća prestaju da rade, a njihovim članovima prestaje mandat, dok upravni odbori nastavljaju da obavljaju poslove (novih) nadzornih odbora, do imenovanja predsednika i članova nadzornog odbora u skladu sa novim Zakonom.

Propust da se propiše rok za izbor NO je iskorišćen kako bi se što duže održalo prethodno stanje. Tako su devet meseci posle početka primene Zakona, u septembru 2013. godine, nadzorne obore u skladu sa novim Zakonom imala samo dva od 17 JP koje je TS posmatrala u tadašnjem istraživanju.

Prema rezultatima ovog istraživanja, nadzorni odbori su imenovani u 12 od 13 posmatranih republičkih JP, u većini njih u periodu od septembra do decembra 2013. godine (devet do 12 meseci od početka primene Zakona). U jednom (JP Nuklearni objekti Srbije) NO još nije imenovan iako je prošao 21 mesec od početka primene Zakona¹⁸. U dva pokrajinska JP nadzorni odbori su imenovani u julu 2014. godine (19 meseci od početka primene Zakona), dok su u lokalnim JP imenovani u periodu od aprila do oktobra 2013. godine.

Nepostojanje roka Vlada je koristila ne samo pasivno (dugotrajnim odlaganjem imenovanja po novom Zakonu) već i aktivno, pa je tako, iako je novi Zakon stupio na snagu 25. decembra 2012. godine, četiri meseca kasnije, 5. aprila 2013. godine, imenovala predsednika i članove UO JP Pošta Srbije po odredbama nevažećeg Zakona o javnim preduzećima i obavljanju delatnosti od opšteg interesa, istovremeno se pozivajući na prelazne odredbe novog Zakona.

U rešenju o⁹ imenovanju se, naime, navodi da će Upravni odbor Javnog preduzeća PTT „Srbija“ nastaviti da obavlja poslove nadzornog odbora propisane Zakonom o javnim

¹⁸ U tom JP još nije usvojen novi Statut, odnosno osnivač, Vlada Srbije, još nije dala saglasnost na novi Statut

¹⁹ Prilikom usklađivanja osnivačkog akta sa novim Zakonom, u avgustu 2013. godine naziv preduzeća je promenjen u JP Pošta Srbije

preduzećima, do imenovanja predsednika i članova nadzornog odbora u skladu sa (novim) Zakonom.

Među tada imenovanim članovima UO su bila četvorica predstavnika partija vladajuće koalicije - poslanik SDP Meho Omerović, inače politikolog, ekonomista Dobrosav Marić, član Jedinstvene Srbije, Milutin Stojinović iz URS, diplomirani inženjer poljoprivrede i Milan Stevanović, matematičar iz SNS. Zakon, podsećamo, propisuje da članovi NO moraju biti stručnjaci u jednoj ili više oblasti iz koje je delatnost javnog preduzeća, da moraju imati najmanje tri godine iskustva na rukovodećem položaju i da poseduju stručnost iz oblasti finansija, prava ili korporativnog upravljanja.

Slična imenovanja obavljena su u tom periodu, po stupanju na snagu novog Zakona, i u UO Zavoda za udžbenike (1. marta 2013.), UO EPS-a (29. marta 2013), i UO JP Elektromreža Srbije (29. marta 2013), UO Srbijagasa (29. marta 2013), UO Srbijavoda (5. juna 2013) i UO Srbijašuma (18. jun 2013)²⁰.

Jedino što se promenilo u periodu od decembra 2012. (kada je Zakon počeo da se primenjuje) do juna 2013. (kada je imenovan prvi NO po novom Zakonu) bilo je to što je Vlada u aprilu notirala postojanje novog Zakona, pa je primenjujući stari Zakon, barem objavljivala napomenu da će upravni odbor nastaviti da obavlja poslove nadzornog odbora propisane Zakonom o javnim preduzećima, do imenovanja predsednika i članova nadzornog odbora u skladu sa novim Zakonom.

S obzirom da su u međuvremenu imenovani NO u 24 od 25 posmatranih JP, TS je od njihovih osnivača tražila dokaze da izabrani članovi nadzornih odbora ispunjavaju Zakonom propisane uslove.

U istraživanju je posebna pažnja posvećena izboru nezavisnog člana u republičkim JP. Od Vlade Srbije zahtevani su dokumenti koji pokazuju da nezavisni članovi ispunjavaju Zakonom propisane uslove. Vlada na zahtev nije odgovorila, te joj je upućena urgencija, a potom i tužba Upravnom sudu.

Usled ignorisanja Vlade da odgovori po zahtevu, podaci o nezavisnim članovima su prikupljeni putem javno dostupnih izvora i sadržani su u poglavlju 3.3 u kojem su predstavljeni podaci o svim javnim preduzećima obuhvaćenim istraživanjem kao i podaci o prikupljenim dokazima da ostali članovi nadzornih odbora ispunjavaju Zakonom propisane uslove²¹.

Kao poseban kuriozitet treba istaći slučaj JP Putevi Srbije u kome su gotovo svi članovi NO stranački funkcioneri, od toga dvojica po zanimanju politikolozi (detaljnije u poglavlju 3.3), a za nezavisnog člana je imenovan funkcioner stranke Ujedinjeni regioni Srbije Branislav Jovanović, tada član užeg predsedništva URS-a, čime je direktno prekršen Zakon. Kada su se mediji zainteresovali za ovaj slučaj, Jovanović je tvrdio da je reč o grešci, a Agencija za borbu protiv korupcije je saopštila da je reč o protivzakonitom imenovanju²². Mesec dana kasnije, u novembru 2013, Vlada Srbije je smenila Jovanovića sa mesta člana nadzornog odbora,

²⁰ U istraživanju iz 2013. uočena su još dva JP u kojima su imenovani članovi UO u periodu kada je već stupio na snagu novi Zakon po kome su ukinuti UO - Transnafta (29. marta 2013) i Jugimport SDPR (12. april 2013)

²¹ Podaci nisu dobijeni od Vlade Srbije

²² <http://www.juznevesti.com/Istrazujemo/Putevi-Srbije-demantuju-Jovanovica.sr.html>

izabrala novog člana, a dotadašnjeg predsednika NO proglasila nezavisnim članom. Vlada je inače još u julu 2013, dve nedelje po imenovanju članova NO, bila upozorena na propust. Naime, Administrativni odbor Narodne skupštine odbio je 19. jula da dâ saglasnost Jovanoviću, (tada poslaniku URS-a u parlamentu) za obavljanje druge funkcije i upozorio Vladu da Zakon o JP propisuje da nezavisni član ne može biti član stranke²³. Posebno je zanimljivo da je Jovanović, koji je ujedno bio direktor Direkcije za izgradnju grada Niša, posle smenjivanja tvrdio da je Niš zbog njegovog smenjivanja „ostao bez najmanje 70 miliona dinara“ za planirane projekte „jer je, čim je on razrešen sa funkcije, novac otišao na drugu stranu, verovatno ka Beogradu, s obzirom da je u nadzorni odbor imenovan čovek iz Beograda“²⁴.

TS je analizirala i izbor predstavnika zaposlenih u nadzorne odbore svih 25 posmatranih JP. Tu materiju Zakon nije posebno uredio, već je prepušteno da se uredi statutima JP. Propisi i praksa su zbog toga potpuno neujednačeni. Ima primera (preovlađujući način izbora u republičkim JP) da direktor predlaže člana NO u ime zaposlenih, ili da ga bira kolegijum direktora, pa do statuta u kojima je detaljno uređena procedura izbora tajnim glasanjem, koju sprovodi komisija koja se bira na predlog reprezentativnih sindikata. Činjenica je, međutim, da nadzorni odbor nadzire rad direktora, te bi se mogle osporavati odredbe po kojima direktor učestvuje (bilo direktno ili indirektno) u izboru člana Nadzornog odbora. U praksi je zabeležen drastičan slučaj da je zamenik direktora JP Službeni glasnik predstavnika zaposlenih u nadzornom odboru. Detalji o procedurama za izbor predstavnika zaposlenih u nadzorne odbore svih pojedinačnih preduzeća su predstavljeni u poglavlju 3.3.

3.3. Izbor nadzornih odbora republičkih javnih preduzeća

JP Elektroprivreda Srbije

Izbor nadzornog odbora: 13. decembra 2013., Vlada Srbije imenovala je Nadzorni odbor JP EPS. Predsednik je **dr Aca Marković**, dipl. elektro inženjer iz Beograda, a članovi: Aleksandar Trifunović, dipl. mašinski inženjer iz Beograda, Dejan Trifunović, dipl. mašinski inženjer iz Beograda, **Jelena Matejić**, dipl. ekonomista iz Beograda (nezavisan član) i **Aleksandar Jokić**, dipl. geograf (predstavnik zaposlenih). Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da članovi NO ispunjavaju Zakonom propisane uslove.

Vlada je prethodno, u martu 2013, imenovala članove UO EPS-a po starom (tada već nevažećem) Zakonu: za predsednika je imenovan **dr Aca Marković**, a za članove: **Aleksandar Jokić**, **Jelena Matejić**, Radoslav Komlenović, Andrija Vukašinović, Radmilo Todosijević, Dragan Radojević i četvoro iz reda zaposlenih: Zorana Stojković, Milan Đorđević, Slobodan Kujović, Zoran Rajović. Može se uočiti da je Jelena Matejić, koja je u martu imenovana u UO potom imenovana u NO kao nezavisni član, dok je Aleksandar Jokić koji je u UO imenovan kao predstavnik Vlade, postao predstavnik zaposlenih u novom NO. U JPEPS tvrde da nisu bili konsultovani u vezi sa izborom predstavnika zaposlenih u NO.

Nezavisni član nadzornog odbora: Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da nezavisni član NO ispunjava Zakonom propisane uslove.

²³ <http://www.naslovi.net/2013-07-19/blic/odlozeno-odlucivanje-o-funkciji-poslanika-propust-u-predlogu/6446066>

²⁴ <http://www.belami.rs/jovanovic-nis-izgubio-70-miliona-zbog-moje-smene/>

Jelena Matejić je, prema dostupnim informacijama iz medija, izvršni direktor za investicije i strategiju u JP Elektromreže Srbije i na tu funkciju je postavljena nakon što je za v.d. direktora EMS postavljen blizak prijatelj premijera, Nikola Petrović. Nema podataka o stranačkom angažovanju.

Izbor predstavnika zaposlenih u Nadzorni odbor: Statut, usvojen u januaru 2014. godine predviđa da se imenuje na **predlog direktora**. Prema podacima dobijenim iz JP EPS, sadašnjeg predstavnika zaposlenih u NO Vlada Srbije imenovala je u decembru 2013. iako predlog nije potekao iz JP.

JP Srbijagas

Izbor nadzornog odbora: Vlada Srbije je 13. decembra 2013., imenovala NO. Predsednik je Milivoje Miletić, dipl. mašinski inženjer iz Beograda, a članovi **Vesna Rakočević**, dipl. menadžer iz Beograda, **Sreten Jovanović**, dipl. menadžer iz Indije, Zoran Janković, dipl. menadžer iz Beograda (nezavisan član), Veljko Milošević, inženjer civilne zaštite u JP „Srbijagas”, Novi Sad (predstavnik zaposlenih). Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da članovi NO ispunjavaju Zakonom propisane uslove.

Vlada je prethodno, u martu 2013. imenovala članove UO Srbijagas po starom (tada već nevažećem) Zakonu: za predsednika je imenovan Bratislav Gašić, (funkcioner Srpske napredne stranke), a za članove Branko Jokić, Boris Barjaktarović, (funkcioner G17), **Sreten Jovanović**, **Vesna Rakočević**, kao i troje članova iz reda zaposlenih: Jovana Trivan, Saša Černicin i Veljko Milošević.

Nezavisni član nadzornog odbora: Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da nezavisni član NO ispunjava Zakonom propisane uslove. U bazama podataka i u medijima mogu se naći podaci o Zoranu Jankoviću, direktoru firme Gas-produkt, koja se bavila uvođenjem gasa u domaćinstva u Beogradu. Nije izvesno da li je reč o istoj osobi. Prema dostupnim podacima Agencije za privredne registre, Zoran Janković sada nije zastupnik firme Gas-produkt. Nema podataka o stranačkom angažovanju.

Izbor predstavnika zaposlenih u Nadzorni odbor: Prema predlogu statuta (Vlada Srbije još nije dala saglasnost na novi Statut JP Srbijagas), usaglašenim sa stavom Ministarstva energetike, član NO iz reda zaposlenih bira se na predlog reprezentativne organizacije sindikata. U dopisu JP Srbijagas navodi se da "nikada nije bio aktuelan predlog iz redova rukovodstva".

JP Srbijašume

Izbor nadzornog odbora: 30. decembra 2013., Vlada je imenovala predsednika i članove NO. Predsednik je **Miloš Srećković**, dipl. pravnik iz Novog Sada, a članovi Saša Stamatović, dipl. inženjer šumarstva iz Beograda (nezavisan član), Boban Đurović, dipl. inženjer šumarstva iz Podunavaca, **Saša Radulović, dipl. inženjer šumarstva iz Beograda**, Siniša Jovanović, dipl. inženjer šumarstva, Javno preduzeće za gazdovanje šumama „Srbijašume” (predstavnik zaposlenih). Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da članovi NO ispunjavaju Zakonom propisane uslove.

Vlada je prethodno, u junu 2013. imenovala članove UO Srbijašume po starom (tada već nevažećem) Zakonu: predsednik je takođe bio **Miloš Srećković**, a članovi: Radoslav Milojević, penzioner iz Kragujevca, **Saša Radulović**, **direktor marketinga Omladinske zadruge „SID – Novi milenijum” Beograd**, Duško Jovičić, dipl. ekonomista iz Beograda, Gojko Čolić, politikolog iz Kruševca, Miljan Randelović, dipl. politikolog iz Knjaževca, Dragan Dubljanin, dipl. inž. šumarstva, Javno preduzeće za gazdovanje šumama „Srbijašume”, i predstavnici Javnog preduzeća za gazdovanje šumama „Srbijašume”: Đuro Gvozdić, dipl. inž. šumarstva, Milan Stojanović, dipl. inž. šumarstva, Tihomir Murić, dipl. inž. šumarstva, Brano Vamović, dipl. inž. šumarstva.

Nezavisni član nadzornog odbora: Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da nezavisni član NO ispunjava Zakonom propisane uslove. Prema podacima iz medija, Saša Stamatović je u periodu od 2007. do 2009. bio u Ministarstvu poljoprivrede. Nema podataka o stranačkom angažovanju.

Izbor predstavnika zaposlenih u Nadzorni odbor: JP Srbijašume nije odgovorila na zahtev za dostavljanje informacija (podneta je žalba Povereniku). Statut preduzeća nije javno dostupan, tako da nije moguće utvrditi na koji način se bira predstavnik zaposlenih u NO.

JP Srbijavode Beograd

Izbor nadzornog odbora: 11. decembra 2013., Vlada je imenovala NO. Predsednik je Slobodan Stanojević, dipl. pravnik, pomoćnik generalnog direktora Javnog komunalnog preduzeća „Zelenilo – Beograd”, a članovi: mr Miodrag Tolimir, dipl. inženjer poljoprivrede, zamenik direktora Instituta za kukuruz „Zemun Polje”, Radovan Arežina, **predsednik opštine Kladovo (defektolog)**, Miodrag Ćurčić, direktor Društva za ekološku i sanitarnu zaštitu Visan d.o.o. Zemun (nezavisan član) i Miloš Batalo, dipl. građevinski inženjer, Javno vodoprivredno preduzeće „Srbijavode” (predstavnik zaposlenih). Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da članovi NO ispunjavaju Zakonom propisane uslove.

Vlada je prethodno, u junu 2013. imenovala pet članova UO Srbijašume po starom (tada već nevažećem) Zakonu: Ljubiša Živanović, dipl. inženjer poljoprivrede iz Rače, Dragomir Petronijević, menadžer iz Beograda, Daniel Tucaković, ekonomista iz Kragujevca, Katarina Prodanović, inženjer informatike iz Kragujevca, Goran Gavrančić, master inženjer saobraćaja iz Novog Sada.

Nezavisni član nadzornog odbora: Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da nezavisni član NO ispunjava Zakonom propisane uslove. Prema podacima iz medija, Miodrag Ćurčić je sin Predraga Ćurčića, osnivača poslovnog sistema „Visan“. Nema dostupnih podataka o stranačkom angažovanju.

Izbor predstavnika zaposlenih u Nadzorni odbor: Statutom je određeno da, **direktor predlaže** osnivaču imenovanje predstavnika zaposlenih u NO, uz konsultacije sa reprezentativnim sindikatom. Sadašnji član, imenovan pre stupanja na snagu novog Statuta, ne obavlja rukovodeće poslove u preduzeću.

JP Elektromreža Srbije

Izbor nadzornog odbora: 30. septembra 2013., Vlada je imenovala NO. Predsednik je Draško Marković, dipl. ekonomista iz Beograda, a članovi: Blagoje Conić, dipl. inženjer drumskog saobraćaja iz Uba, Vinka Milanović, ekonomista iz Novog Sada, Leposava Milić, dipl. ekonomista iz Beograda (nezavisan član), **Aleksandra Nauparac**, dipl. ekonomista, Javno preduzeće „Elektromreža Srbije” (predstavnik zaposlenih). Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da članovi NO ispunjavaju Zakonom propisane uslove.

Vlada je prethodno u martu 2013., imenovala članove UO EMS po starom (tada već nevažećem) Zakonu: za predsednika je imenovan dr Milija Bulatović, a za članove mr Dragan Veljić, Slobodan Orlić, Vidoje Jevremović, **Aleksandra Nauparac**, Blagoje Conić i troje iz reda zaposlenih: Tanja Gavrilović, Branislav Đukić i Milovan Andrić.

Nezavisni član nadzornog odbora: Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da nezavisni član NO ispunjava Zakonom propisane uslove.

Izbor predstavnika zaposlenih u Nadzorni odbor: Statutom je predviđeno da **direktor JP predlaže** osnivaču imenovanje člana NO iz reda zaposlenih, i nema ograničenja da li je u organima upravljanja. Uočljivo je da je na predlog direktora kao predstavnik zaposlenih u NO izabrana osoba koja je prethodno bila imenovana u UO kao predstavnik Vlade.

JP Službeni glasnik

Izbor nadzornog odbora: 5. juna 2013., Vlada je imenovala NO. Predsednik Veljko Odalović, Generalni sekretar Vlade, a za članove: Gordana Stamenić, državni sekretar u Ministarstvu pravde i državne uprave, prof. dr Dejan Đurđević, direktor Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo, Zoran Luković, savetnik direktora Poreske uprave u Ministarstvu finansija i privrede (nezavisan član) i Zoran Balinovac, zamenik direktora Javnog preduzeća „Službeni glasnik” (predstavnik zaposlenih). Statutom JP Službeni glasnik je propisano da je jedan član NO predstavnik zaposlenih, jedan nezavisni član, a **tri se imenuju iz redova funkcionera ili državnih službenika na položaju - po jedan iz ministarstva nadležnog za poslove državne uprave, iz Generalnog sekretarijata Vlade i iz Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo.**

Nakon kadrovskih promena u ministarstvu i generalnom sekretarijatu, i nakon ostavke direktora Poreske uprave i odlaska njegovog savetnika, Vlada je smenila predsednika, jednog člana i nezavisnog člana NO JP Službeni glasnik. Novi generalni sekretar Vlade Srbije, Novak Nedić, zamenio je dotadašnjeg sekretara i na mestu predsednika NO, državni sekretar u Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave Ivan Bošnjak postao je član NO umesto Gordane Stamenić, dok je Maja Batić, načelnica Sektora za finansije u Agenciji za javne nabavke i kontrolu javnih nabavki Gradske uprave grada Beograda imenovana za nezavisnog člana NO. Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da članovi NO ispunjavaju Zakonom propisane uslove.

Nezavisni član nadzornog odbora: Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da nezavisni član NO ispunjava Zakonom propisane uslove.

Maja Batić je 2012. godine izabrana za potpredsednicu Demohrišćanske stranke Srbije i taj podatak stoji na sajtu te stranke²⁵.

Izbor predstavnika zaposlenih u Nadzorni odbor: Statutom je određeno da predstavnika zaposlenih **predlaže direktor JP** pošto pribavi mišljenje reprezentativnog sindikata. U dopisu koji je TS dostavio JP Službeni glasnik navodi se da nije isključena mogućnost da član rukovodstva može biti i član NO. Dopis je, inače, potpisao zamenik direktora Zoran Balinovac, član NO.

Prema Odluci o usklađivanju poslovanja JP Službeni glasnik sa Zakonom o JP, zamenika direktora imenuje Nadzorni odbor. U ovom slučaju imamo situaciju da je 24. maja 2013. sindikat dao saglasnost za imenovanje Balinovca za člana NO, a da je potom 11. juna 2013. direktor predložio nadzornom odboru da njegovog dotadašnjeg zamenika ponovo imenuju za zamenika.

JP PEU Resavica

Izbor nadzornog odbora: 30. septembra 2013., Vlada je imenovala NO. Predsednik je Marko Maljković, dipl. inženjer industrijskog menadžmenta iz Jagodine, a za članove su imenovani: Marija Blečić, dipl. **defektolog** iz Beograda (razrešena 26. avgusta 2014. godine, na lični zahtev), Milija Bulatović, doktor biotehničkih nauka iz Beograda, mr Branko Petrović, dipl. inženjer rudarstva iz Lazarevca (nezavisan član) i mr Slobodan Kokerić, dipl. inženjer rudarstva, Javno preduzeće za podzemnu eksploataciju uglja (predstavnik zaposlenih). Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da članovi NO ispunjavaju Zakonom propisane uslove.

Nezavisni član nadzornog odbora: Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da nezavisni član NO ispunjava Zakonom propisane uslove.

Izbor predstavnika zaposlenih u Nadzorni odbor: TS je dobila delimičan odgovor na zahtev upućen JP da dostavi informaciju o načinu izbora predstavnika zaposlenih. Predstavnik zaposlenih u NO je izabran u skladu sa opštim aktom JP PEU i istim nije zabranjeno da predstavnik rukovodstva bude član NO JP. Opšti akt, odnosno Statut, inače nije dostupan na sajtu JP.

Putevi Srbije

Izbor nadzornog odbora: 5. jula 2013., Vlada je imenovala NO. Predsednik je prof. dr Milan Vujanić, redovni profesor Saobraćajnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, a članovi: Radiša Dragojević, dipl. **politikolog, predsednik opštine Petrovac na Mlavi**, Bajram Omeragić, dipl. **politikolog i dipl. pravnik, posebni savetnik ministra** bez portfelja, Branislav Jovanović, dipl. pravnik, izvršni direktor Direkcije za izgradnju grada Niša (nezavisan član), Velimir Kopanja, dipl. građevinski inženjer, rukovodilac odeljenja za nadzor u Sektoru za investicije Javnog preduzeća „Putevi Srbije” (predstavnik zaposlenih). Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da članovi NO ispunjavaju Zakonom propisane uslove. U NO su dvojica stranačkih funkcionera koji su po obrazovanju politikolozi, a profesionalno se bave politikom i nije jasno na koji način ispunjavaju propisane uslove stručnosti. U novembru 2013. umesto Branislava Jovanovića, za člana NO

²⁵ <http://www.dhss.org.rs/index.php/organizacija/potpredsednici>

izabran je Veselin Osmajlić, ekonomista iz Beograda, takođe stranački funkcioner, a Milan Vujanić je postao nezavisni član. Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da članovi NO ispunjavaju Zakonom propisane uslove.

Nezavisni član nadzornog odbora: Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da nezavisni član NO ispunjava Zakonom propisane uslove. Slučaj Branislava Jovanovića, koji je kao stranački funkcioner imenovan za nezavisnog člana, posebno je opisan u poglavlju 3.2. Nije zabeleženo da je Vujanić ranije bio stranački angažovan, ali je tokom kampanje za lokalne izbore u Majdanpeku (avgust/septembar 2014.) zabeleženo da je učestvovao u predizbornoj aktivnosti Srpske napredne stranke, a najavljen je kao predsednik Nadzornog odbora Puteva Srbije²⁶.

Izbor predstavnika zaposlenih u Nadzorni odbor: Člana NO iz reda zaposlenih **predlaže direktor** JP po prethodno pribavljenom mišljenju reprezentativnog sindikata. Statutom nije predviđeno ograničenje da predstavnik zaposlenih ne može biti član rukovodstva preduzeća.

JP Pošta Srbije

Izbor nadzornog odbora: 20. decembra 2013., Vlada je imenovala NO. Predsednik je Vesna Lončar, dipl. pravnik iz Beograda, a članovi Milan Stevanović, dipl. matematičar iz Beograda, Dragan Grgurević, dipl. inženjer mašinstva iz Beograda, Goran Đerić, dipl. inženjer saobraćaja, Javno preduzeće „Pošta Srbije”, Beograd (predstavnik zaposlenih). 25. decembra 2013. imenovan je i peti član prof. dr Sima Avramović, **profesor uporedne pravne tradicije i retorike na Pravnom fakultetu** u Beogradu. Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da članovi NO ispunjavaju Zakonom propisane uslove.

Vlada je, inače, prethodno, u aprilu 2013. godine, imenovala članove UO JP za PTT saobraćaj po starom (tada već nevažećem) Zakonu: za predsednika je imenovan Meho Omerović, dipl. politikolog iz Beograda, a za članove Dobrosav Marić, dipl. ekonomista iz Loznice, Aleksandar Đorđević, dipl. pravnik iz Beograda, Dragan Grgurević, dipl. inž. termotehnike iz Beograda, Milutin Stojinović, dipl. inž. poljoprivrede iz Šapca, Milan Stevanović, dipl. matematičar iz Beograda i troje predstavnika zaposlenih: Slavko Topalov, mr Bogoljub Popović i Jovica Petrović²⁷.

Nezavisni član nadzornog odbora: Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da nezavisni član NO ispunjava Zakonom propisane uslove.

Izbor predstavnika zaposlenih u Nadzorni odbor: Direktor je na osnovu Statuta, a u saradnji sa reprezentativnim sindikatima doneo odluku o načinu izbora predstavnika zaposlenih u NO JP Pošta Srbije. **Predlaže ga direktor**, u saradnji sa reprezentativnim sindikatima. Na sastanku sindikat podnosi predlog, sa radnom biografijom, dokazima o stručnoj osposobljenosti, dokazom o iskustvu na rukovodećem položaju, stručnosti u skladu sa zakonskim uslovima, a direktor razmatra predlog i razloge zbog kojih su sindikati predložili tog kandidata. Potom Direkcija za kadrove proverava dokaze, a direktor obavlja razgovor sa kandidatom, ako je to potrebno radi dobijanja dodatnih informacija. Direktor i sindikati donose odluku o izboru predstavnika ako su se sporazumeli o izboru kandidata, kao i ako se

²⁶ <http://www.rtvmajdanpek.com/index.php?prikaz=vest&id=11026>

²⁷ Detaljnije o ovom imenovanju u poglavlju 3.2.

sindikati nisu sporazumeli o zajedničkom kandidatu, a prihvataju predlog direktora za izbor kandidata. Ako sindikati ne podnesu predlog, i ako ne prihvataju predlog direktora, direktor vrši izbor po sopstvenom nahođenju i donosi sam odluku o izboru. Iz celokupne, opisane, procedure nejasno je da li direktor ima diskreciono ovlašćenje da odbije predlog sindikata ako kandidat ispunjava formalne uslove i da predloži kandidata po svom nahođenju.

Javno preduzeće „Skijališta Srbije”

Izbor nadzornog odbora: 26. novembra 2013., Vlada je imenovala NO. Predsednik je Vlada Krstivojević, profesor sporta i fizičkog vaspitanja iz Beograda. a članovi: Ognjen Cvjetičanin, profesor fizičkog vaspitanja iz Novog Sada (nezavisan član), Darko Jovanović, master inženjer zaštite životne sredine iz Raške, predstavnik zaposlenih. Naknadno, 4. decembra 2013. imenovan je još jedan član Slobodan Unković, dipl. menadžer u hotelijerstvu, za člana Nadzornog odbora Javnog preduzeća „Skijališta Srbije”, a 20. decembra 2013. i peti član – Vida Uzelac, dipl. ekonomista. Vida Uzelac je razrešena 22. septembra 2014. a za člana je imenovan Dejan Kijanović, dipl. ekonomista. Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da članovi NO ispunjavaju Zakonom propisane uslove.

Nezavisni član nadzornog odbora: Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da nezavisni član NO ispunjava Zakonom propisane uslove. Prema podacima iz medija, Ognjen Cvjetičanin (nije bilo moguće moguće potvrditi da li je reč o istoj osobi) je pomoćnik direktora novosadskog SPENS-a zadužen za sport, učestvovao je u stranačkim aktivnostima SNS, a od strane političkih protivnika je optuživan za korišćenje resursa SPENS-a u stranačkoj kampanji²⁸.

Izbor predstavnika zaposlenih u Nadzorni odbor: Predstavnik zaposlenih sada nije član rukovodstva, ali Statut ne propisuje zabranu članu rukovodstva da bude predstavnik zaposlenih u nadzornom odboru. **Predstavnika zaposlenih predlaže** direktor.

JP Zavod za udžbenike

Izbor nadzornog odbora: 11. decembra 2013., Vlada je imenovala NO. Predsednik je prof. dr Milan Jovanović, profesor Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu, a članovi: **Vladimir Cvijović**, dipl. ekonomista, zamenik direktora Ustanove Studentski centar Beograd, **Bojana Đurđević**, dipl. pravnik, Agencija za privredne registre (nezavisan član), Goran Pavlović, dipl. mašinski inženjer, direktor Sektora za marketing i prodaju u Javnom preduzeću „Zavod za udžbenike” (predstavnik zaposlenih). Naknadno, 20. decembra 2013. godine, imenovan je i narodni poslanik Meho Omerović, dipl. politikolog, za člana Nadzornog odbora Javnog preduzeća „Zavod za udžbenike”. Omerović je tog dana ostao bez mesta u UO JP Pošta Srbije, pošto je imenovan Nadzorni odbor.

Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da članovi NO ispunjavaju Zakonom propisane uslove.

Vlada je prethodno u martu 2013. imenovala dvoje članova UO Srbijašume po starom (tada već nevažećem) Zakonu: **Vladimira Cvijovića**, dipl. ekonomistu iz Beograda i **Bojanu**

²⁸ http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2013&mm=12&dd=12&nav_id=788418.

Durđević, dipl. pravnika iz Beograda. Oboje su zadržali mesta u novom sastavu NO.

Nezavisni član nadzornog odbora: Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da nezavisni član NO ispunjava Zakonom propisane uslove.

Izbor predstavnika zaposlenih u Nadzorni odbor: Predstavnik zaposlenih u Nadzornom odboru izabran je na predlog direktora JP, odlukom donetom na osnovu odredaba Statuta iz 2006. godine, koje predviđaju da je za taj predlog potrebno pribavljeno mišljenje Stručnog kolegijuma preduzeća. Nadzorni odbor doneo je 11.02.2014. god. Statut prema kome imenovanje člana Nadzornog odbora iz reda zaposlenih predlaže direktor, po prethodno obavljenim konsultacijama sa reprezentativnim sindikatima i rukovodiocima osnovnih organizacionih delova preduzeća. Direktor ne može biti predstavnik zaposlenih u Nadzornom odboru. Druga ograničenja u vezi sa izborom predstavnika zaposlenih u Nadzornom odboru nisu predviđena Statutom.

JPNPFruška gora

Izbor nadzornog odbora: 13. decembra 2013., Vlada je imenovala članove NO. Predsednik Radovan Durutović, dipl. pravnik iz Novog Sada (nezavisan član), i članovi prof. dr Radovan Pejanović, dipl. ekonomista iz Novog Sada, Milan Popović, dipl. ekonomista iz Novog Sada, Svetlana Vučić, **filolog savremenih jezika** iz Sremske Kamenice, Miroslav Živanović, dipl. inženjer šumarstva, Javno preduzeće „Nacionalni park Fruška gora”, predstavnik zaposlenih. Samo dva meseca posle imenovanja NO, 20. februara 2014. godine, Vlada Srbije smenila je direktora JP Dobrivoja Antonića (konstatovala je da mu prestaje mandat danom donošenja rešenja), a za vršioca dužnosti postavila novoizabranog predsednika NO Radovana Durutovića. Istog dana imenovan je Boris Kuzman „za vršioca dužnosti predsednika NO“, a s obzirom da je Durutović bio nezavisni član, Kuzman je u rešenju proglašen za nezavisnog člana.

Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da članovi NO ispunjavaju Zakonom propisane uslove.

Nezavisni član nadzornog odbora: Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da nezavisni član NO ispunjava Zakonom propisane uslove. Nije dostupna biografija v.d. predsednika NO i ujedno nezavisnog člana, kao ni bilo kakvi detalji o njegovom zanimanju (u rešenju o imenovanju navodi se samo ime i prezime). Prema informacijama iz medija, osoba sa istim imenom i prezimenom, inače doktor poljoprivrednih nauka iz Beočina, bila je kandidat na listi SNS za pokrajinskog poslanika na izborima 2012. godine.

Izbor predstavnika zaposlenih u Nadzorni odbor: Statutom je određeno da se predstavnik zaposlenih u NO bira na **predlog direktora**.

JPNuklearni objekti Srbije

Izbor nadzornog odbora: 9. septembra 2014., Vlada je imenovala NO. Predsednik je dr Ilija Plećaš, naučni savetnik, Institut za nuklearne nauke „Vinča”, a članovi: Katarina Stevanović, dipl. fizičar-istraživač iz Beograda, Branislav Mijatović, specijalista strukovni ekonomista iz Beograda, Ranko Marković, dipl. fizičar za primenjenu fiziku i informatiku iz Beograda

(nezavisan član), Čedomir Belić, dipl. inženjer mašinstva za proizvodno mašinstvo, master fizičar, Javno preduzeće „Nuklearni objekti Srbije”, (predstavnik zaposlenih). Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da članovi NO ispunjavaju Zakonom propisane uslove.

Nezavisni član nadzornog odbora: Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev da dostavi dokumente koji dokazuju da nezavisni član NO ispunjava Zakonom propisane uslove.

Izbor predstavnika zaposlenih u Nadzorni odbor: Statutom, na koji se još čeka saglasnost, utvrđeno je da se član NO iz reda zaposlenih u JP imenuje na osnovu usaglašenog predloga reprezentativnih sindikata.

4. Izbor direktora JP

4.1 Javni konkursi

Zakon je predvideo da konkursi za direktore u svim javnim preduzećima na koje se primenjuje novi Zakon budu raspisani najkasnije do 30. juna 2013. godine. Direktora javnog preduzeća imenuje Vlada, na period od četiri godine, a na osnovu sprovedenog javnog konkursa, dok na drugim nivoima vlasti to čine skupštine.

Direktor republičkog ili pokrajinskog JP mora biti stručnjak u jednoj ili više oblasti iz koje je delatnost od opšteg interesa za čije obavljanje je osnovano javno preduzeće, ne sme biti član organa političke stranke, odnosno Zakon propisuje da mu je „određeno mirovanje u vršenju funkcije u organu političke stranke” i mora imati najmanje pet godina radnog iskustva, od čega tri godine na poslovima za koje je osnovano javno preduzeće ili najmanje tri godine na rukovodećim položajima. Za lokalna JP primenjuju se uslovi iz Zakona o radu, što je, prema Zakonu važećem u vreme raspisivanja konkursa u posmatranim JP, značilo da direktor treba da je punoletan i poslovno sposoban, da je državljanin Republike Srbije, da ima VII stepen stručne spreme i da ima najmanje četiri godine radnog staža u istom stepenu stručnosti. Nije jasno zbog čega je načinjena ova razlika. Naime, teško je poverovati da čak i u manjim opštinama, a pogotovo u većim gradovima, nema ljudi koji bi ispunjavali propisane uslove, a u svakom slučaju se štetno odražava po profesionalizaciju javnih preduzeća na lokalnom nivou.

Sprovođenje javnog konkursa započinje donošenjem odluke Vlade, odnosno nadležnog organa pokrajine i lokalne samouprave. Na republičkom nivou oglas priprema nadležno ministarstvo, dostavlja ga Komisiji za imenovanja, koja ga objavljuje u "Službenom glasniku Republike Srbije" i u najmanje jednim dnevnim novinama koje se distribuiraju na celoj teritoriji Republike Srbije. Oglas o javnom konkursu objavljuje se i na internet stranici ministarstva, odnosno nadležnog organa u APV, gradovima i opštinama.

Vlada Srbije je do isteka zakonskog roka, 30. juna 2013., od posmatranih 13 JP, raspisala konkurse za izbor direktora u samo dva preduzeća – Elektroprivredi Srbije (Odluka Vlade od 10. juna, objavljena u Službenom glasniku 18. juna) i u Skijalištima Srbije (Odluka Vlade od 25. juna, objavljena u Službenom glasniku 28. juna).

Po isteku roka raspisani su konkursi u još šest preduzeća: PEU Resavica (3. jula 2013), Putevi Srbije (5. jula 2013.), NP Fruška gora (10. jula 2013.), Zavod za udžbenike (15. jula 2013.), Službeni glasnik (2. avgusta 2013.) i Nuklearni objekti Srbije (7. avgusta 2013). U preostalim pet preduzeća konkursi nisu raspisani. Nema zvaničnog objašnjenja zbog čega nisu raspisani konkursi u preostalim JP, ali iz političkih polemika koje su vođene u parlamentu 2013. godine i izjava pojedinih zvaničnika, može se zaključiti da postoji mišljenje Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo da se konkursi raspisuju samo za direktore javnih preduzeća u kojima su direktori u stanju vršilaca dužnosti²⁹. Prema tom tumačenju, nema potrebe da se raspisuju konkursi za JP u kojima je Vlada imenovala direktore pre stupanja na snagu novog Zakona.

²⁹Nismo imali prilike da se uverimo da li zaista postoji ovakvo mišljenje i šta je njegov sadržaj, navodi su dati na osnovu skupštinskih diskusija.

To je, među postranim JP, slučaj sa JP „Srbijagas“, JP „Srbijašume“, Javno vodoprivredno preduzeće „Srbijavode“, JP „Elektromreža Srbije“ i JP PTT saobraćaja „Srbija“³⁰. Među ovim preduzećima su i ona na čijem se čelu nalaze visoki stranački funkcioneri.

Transparentnost Srbija smatra da je ovo tumačenje pogrešno jer Zakon o JP jasno propisuje: „Konkursi za direktore u svim javnim preduzećima na koje se primenjuje ovaj zakon biće raspisani najkasnije do 30. juna 2013. godine“.

O ovom pitanju se 2013. raspravljalo i u parlamentu. Na pitanje tadašnjeg poslanika opozicione Liberalno demokratske partije Bojana Đurića, zašto nisu i hoće li biti raspisani konkursi za javna preduzeća „PTT Srbija“ i „Srbijagas“, kao i za „Železnice Srbije“, koje „nije javno preduzeće u formalnom smislu, ali je monopolistička državna kompanija“, šef poslaničke grupe Srpske napredne stranke Zoran Babić odgovorio je da se departizacija ne može rešiti jednim zakonom, ali „ovo je dobar put, a nivo departizacije je veći nego u prethodnom periodu“. On je rekao da bi mnogo više voleo da „pričamo o rezultatima rada tih direktora za godinu dana, da li je negde nešto pronevereno, opljačkano, ili urađeno protivzakonito, a da pustimo tu priču radi priče o partizaciji i departizaciji“.

Direktna potvrda da je odluka da se ne raspišu konkursi za pojedina JP politička može se naći u odgovoru koji je Ministarstvo energetike 2013. godine uputilo udruženju Eutopija koje je radilo istraživanje o transparentnosti rada JP. „Dušan Bajatović je imenovan po starom Zakonu o javnim preduzećima i u skladu sa koalicionim sporazumom na predlog Socijalističke partije Srbije. Verujem da će naredni koalicioni sporazum isključiti mogućnost da se po političkim kriterijumima postavljaju direktori javnih preduzeća“, navodi se u odgovoru koji je tom udruženju dostavljen iz Ministarstva energetike, razvoja i zaštite životne sredine.³¹ U tom trenutku ministarka energetike bila je Zorana Mihajlović koja je oštro kritikovala Dušana Bajatovića. Slični odgovori ili potvrde nisu stigle kada je reč o ostalim JP za koja nisu raspisani konkursi. Eutopiji je, tako, iz resornog ministarstva pojašnjeno da je konkurs za direktora JP Srbijavode omela rekonstrukcija Vlade, a da konkurs za direktora JP Srbijašume nije raspisan, jer osnivački akt ovog preduzeća, koji je preduslov za konkurs, nije usklađen sa Zakonom o javnim preduzećima. Na pitanje zbog čega nisu raspisani konkursi za direktore javnih preduzeća Elektromreža, Srbijagas, Transnafta, Srbijašume, Srbijavode i PTT saobraćaja Srbije, kao i na osnovu čega je Vlada 21.12.2012. donela odluku da po starom Zakonu imenuje direktore iako je već bio usvojen novi Zakon o javnim preduzećima, Vlada Srbije nije odgovorila.

4.2 Procedura izbora

Javni konkurs za izbor direktora sprovodi Komisija za imenovanja Vlade, APV ili lokalne samouprave. Komisiju za imenovanja APV ili jedinice lokalne samouprave obrazuje organ koji je statutom određen kao nadležan za imenovanje direktora. Na nivou lokalne samouprave jedan član komisije mora biti imenovan na predlog Stalne konferencije gradova i opština.

Republička komisija ima predsednika i četiri člana, od kojih predsednika i dva člana imenuje i imenuje Vlada na period od tri godine, jednog člana imenuje odbor Narodne skupštine nadležan za poslove privrede na period od tri godine, dok jednog člana imenuje Vlada za

³⁰ Konkursi nisu raspisani u još nekoliko JP, koja nisu bila obuhvaćena uzorkom.

³¹ pistaljka.rs/public/banners/javna-preduzeća.pdf

svako pojedinačno imenovanje direktora.

Člana koga imenuje odbor Narodne skupštine nadležan za poslove privrede imenuje se dvotrećinskom većinom svih prisutnih članova odbora. Član koji se imenuje za svako pojedinačno imenovanje direktora mora biti član nadzornog odbora preduzeća u kome se imenuje direktor.

Predsednik i članovi komisije ne mogu biti narodni poslanici, poslanici i odbornici kao ni imenovana lica u organima državne uprave, organima autonomne pokrajine ili organima jedinica lokalne samouprave.

Povodom odredbi kojima su regulisani sastav i način izbora komisija, oglasila se Agencija za borbu protiv korupcije, ukazujući da nije dobro što nisu propisani precizni uslovi i kriterijumi za imenovanje članova Komisije, jer to ostavlja prostor za diskreciono odlučivanje Vlade, odnosno ovlašćenog organa autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave, prilikom izbora ovih lica.

„... nasuprot proklamovanom načelu depolitizacije, postojeće zakonsko rešenje omogućava da član Komisije koji se imenuje za svaki pojedinačni slučaj, osim u situaciji kada se za ovog člana Komisije imenuje nezavisni član nadzornog odbora, bude lice koje obavlja funkciju u organima političke stranke. Imajući u vidu sve navedeno, preporuka je da se odredbe Zakona koje se odnose na Komisiju za imenovanje dopune tako što će se odrediti precizni i jasni uslovi i kriterijumi za imenovanje članova Komisije. Takođe, u skladu sa načelom depolitizacije, ukazujemo da bi bilo svrsishodno predvideti da članovi Komisije ne mogu biti lica koja obavlja funkciju u organima političkih stranaka“, navodi se u preporuci za izmenu Zakona o javnim preduzećima koju je Agencija uputila Ministarstvu privrede i Vladi Srbije³².

Vlada Srbije imenovala je predsednika i dva člana Komisije za imenovanja 12. februara 2013. godine. Predsednik je generalni sekretar Vlade Veljko Odalović, a članovi Novak Nedić i Tamara Stojčević, zamenici generalnog sekretara Vlade. Odalović je u međuvremenu postao generalni sekretar Ministarstva spoljnih poslova, a Nedić ga je zamenio na čelu Vladinog Generalnog sekretarijata, ali sastav Komisije nije promenjen. Skupštinski odbor za privredu je 28. marta 2013. imenovao četvrtog člana, stomatologa dr Nenada Đorđevića³³.

Zaključno sa 30. septembrom 2014. godine, od posmatranih 13 republičkih JP, peti član Komisije za imenovanja je imenovan u sedam JP. Nije imenovan u pet slučajeva, u kojima nisu ni raspisani konkursi za izbor direktora (Srbijagas, Srbijašume, Srbijavode, Elektromreža, Pošta Srbije), kao ni za izbor direktora JP Nuklearni objekti Srbije, iako je konkurs raspisan još u avgustu 2013. godine³⁴.

U pet preduzeća, u kojima u tom trenutku još nije bio imenovan Nadzorni odbor po novom Zakonu, za petog člana komisije su imenovani članovi postojećih upravnih odbora tih preduzeća (EPS, JP PEU Resavica, JP za skijališta, Zavod za udžbenike i JP NP Fruška gora).

³² http://www.acas.rs/sr_cir/component/content/article/41-ostali-tekstovi/1103-rizici-od-korupcije-u-zakonu-o-javnim-preduzecima.html

³³ http://www.parlament.gov.rs/20_sednica/Odbora_za_privredu_regionalni_razvoj_trgovinu_turizam_i_energetiku.18121_941.html

³⁴ Detalji o imenovanju članova komisija za pojedina JP u tabeli u prilogu

Po izboru nadzornih odbora u tri od tih pet slučajeva promjenjen je član komisije.

Specifičan je slučaj Komisije za imenovanje direktora JP NP Fruška gora. Član UO JP NP Fruška gora Ljuba Josić je 4. oktobra 2013. imenovan za petog člana Komisije za imenovanje direktora JP NP Fruška gora. Nadzorni odbor tog JP je imenovan 13. decembra 2013. godine, pa je 30. decembra predsjednik Nadzornog odbora Radovan Durutović imenovan za člana Komisije umesto Josića. Dva meseca kasnije, 20. februara 2014. godine, Vlada smenjuje direktora JP Fruška gora i dotadašnjeg predsednika NO Radovana Durutovića postavlja za v.d. direktora. Sastav Komisije za imenovanje zaključno sa 30. septembrom 2014. nije promjenjen, pa je v.d. direktora, kao predstavnik NO, član Komisije za imenovanje direktora.

Komisije za imenovanje direktora posmatranih lokalnih i pokrajinskih preduzeća imenovane su u periodu od marta do jula 2013. godine.

Zakon propisuje da komisija sastavlja spisak kandidata koji ispunjavaju uslove za imenovanje i među njima sprovodi izborni postupak. U izbornom postupku, ocenjivanjem stručne osposobljenosti, znanja i veština, komisija utvrđuje rezultat kandidata prema merilima propisanim za imenovanje direktora javnog preduzeća. Detaljnije o merilima govori se u poglavlju 4.5.

Kandidate koji su ispunili merila propisana za imenovanje direktora javnih preduzeća, komisija uvršćuje na rang listu. Lista za imenovanje sa najviše tri najbolje rangirana kandidata sa broјčano iskazanim i utvrđenim rezultatima prema merilima propisanim za imenovanje, dostavlja se nadležnom ministarstvu, odnosno organu uprave autonomne pokrajine ili organu uprave jedinice lokalne samouprave. Istovremeno, komisija dostavlja i zapisnik o izbornom postupku. Nadležno ministarstvo na osnovu liste za imenovanje i zapisnika o izbornom postupku, priprema predlog akta o imenovanju i dostavlja ga Vladi koja odlučuje o imenovanju direktora javnog preduzeća, donošenjem rešenja o imenovanju predloženog kandidata ili nekog drugog kandidata sa liste.

Rešenje o imenovanju dostavlja se licu koje je imenovano i objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srbije". Rešenje sa obrazloženjem obavezno se objavljuje na internet stranici organa nadležnog za imenovanje direktora.

4.3 Inicijativa za izmenu Zakona o javnim preduzećima i otklanjanje korupcijskih rizika

Transparentnost Srbija ukazivala je još tokom istraživanja sprovedenog 2013. godine na korupcijske rizike u Zakonu o JP, posebno u odredbama koje se odnose na postupak imenovanja direktora.

Agencija za borbu protiv korupcije u avgustu 2014. podnela je inicijativu Ministarstvu privrede i Vladi Srbije za izmenu Zakona i otklanjanje korupcijskih rizika. U inicijativi se ukazuje da odredbama o imenovanju direktora JP nisu predviđeni kriterijumi, ili elementi za određivanje kriterijuma, čijom primenom bi se obezbedilo da se na te funkcije biraju najkvalitetniji kandidati. Direktor JP se imenuje po sprovedenom javnom konkursu, a u Zakonu se jedino navode uslovi za imenovanje, od kojih su neki nedovoljno precizni i podložni različitim tumačenjima.

Formulacije propisanih uslova su, nedovoljno precizne i podložne različitim tumačenjima prilikom primene, što predstavlja rizik korupcije. Imajući u vidu navedeno, preporuka Agencije je da se ove formulacije preciziraju i da se jasno odrede svi, kumulativno postavljeni, uslovi za imenovanje direktora javnog preduzeća. S druge strane, nedostatak zakonom određenih kriterijuma za ocenjivanje kandidata stvara prostor za široka diskreciona ovlašćenja Komisije i ostalih nadležnih subjekata u postupku imenovanja direktora javnih preduzeća. Na taj način, omogućava se da lice koje je interesno povezano sa nekim od aktera izbornog postupka, bez obzira na rezultat, ukoliko je na listi za imenovanje, bude imenovano na funkciju direktora. Kako bi se ovo sprečilo, preporuka je da se u Zakonu, pored uslova, odrede i jasni kriterijumi, odnosno elementi za određivanje kriterijuma, za imenovanje direktora javnih preduzeća.

Agencija je ukazala i da u postupku izbora direktora učestvuje više subjekata čije se nedovoljno jasne nadležnosti prepliću, pa se i tu otvara prostor za zloupotrebe u postupku imenovanja. Naime, konkurs počinje donošenjem odluke o njegovom sprovođenju. Odluku donosi Vlada, odnosno nadležni organ autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave, dok predlog za njeno donošenje podnosi nadležno ministarstvo, odnosno organ autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave, kao i nadzorni odbor javnog preduzeća. Odredbama Zakona, međutim, nisu određeni rokovi za dostavljanje predloga i donošenje odluke o sprovođenju javnog konkursa u odnosu na dostavljanje predloga, niti je predviđeno šta se događa ukoliko Vlada, odnosno nadležni organ autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave odbije predlog za donošenje odluke.

Imajući u vidu da su navedena pitanja veoma značajna za sprovođenje javnog konkursa, preporuka je da se ona uredi zakonskim odredbama.

Zakon, dalje, predviđa da Komisija za imenovanja u izbornom postupku, ocenjivanjem stručne osposobljenosti, znanja i veština, utvrđuje rezultat kandidata prema merilima propisanim za imenovanje direktora javnih preduzeća. Međutim, Zakonom nisu određena ova merila, niti bilo kakvi elementi za njihovo propisivanje. Umesto toga, pozivajući se na pomenutu zakonsku odredbu, Vlada Srbije je donela Uredbu koja se odnosi jedino na merila za imenovanje direktora javnog preduzeća čiji je osnivač Republika Srbija, dok ostaje nejasno ko će i na koji način propisati merila za imenovanje direktora javnih preduzeća koja osniva autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave.

Zakon predviđa i da se izborni postupak može sprovesti u više delova, pismenom proverom, usmenim razgovorom ili na drugi odgovarajući način. Pre svega, postavlja se pitanje koji je to drugi odgovarajući način za proveru stručne osposobljenosti, znanja i veština, pa je preporuka da se ova formulacija izmeni i precizira. Takođe, tom odredbom Komisiji za imenovanje daju se široka diskreciona ovlašćenja u pogledu određivanja strukture izbornog postupka (što se pokazalo u praksi, opisanoj u poglavlju 4.5). Imajući u vidu navedeno, preporuka Agencije je da se ta odredba izmeni i da se preciznije uredi način sprovođenja izbornog postupka i odnos između njegovih različitih faza.

Zakonom je propisano da kandidate koji su ispunili merila propisana za imenovanje direktora javnih preduzeća, Komisija uvršćuje na listu za imenovanje od najviše tri najbolje rangirana kandidata. Komisija tu listu, zajedno sa zapisnikom o izbornom postupku dostavlja nadležnom ministarstvu, odnosno organu uprave autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave. Nadležno ministarstvo, odnosno organ uprave, na osnovu liste za imenovanje i

zapisnika o izbornom postupku priprema predlog akta o imenovanju i dostavlja ga organu nadležnom za imenovanje direktora. Taj organ, nakon razmatranja dostavljene liste i predloga akta, odlučuje o imenovanju direktora javnog preduzeća, donošenjem rešenja o imenovanju predloženog ili nekog drugog kandidata sa liste. Tim odredbama data su široka diskreciona ovlašćenja organu nadležnom za imenovanje direktora javnog preduzeća. Naime, ovakvim zakonskim rešenjem omogućava se da nadležni organ, bez obzira na rezultate i predlog akta o imenovanju, odluči da imenuje bilo kog od kandidata sa liste za imenovanje. Imajući u vidu navedeno, preporuka Agencije je da se ove odredbe izmene tako što će se ograničiti diskreciona ovlašćenja nadležnog organa prilikom donošenja rešenja o imenovanju direktora javnog preduzeća. Osim toga, zakonskim odredbama nisu određeni rokovi za sačinjavanje liste i predloga akta, kao i za donošenje rešenja o imenovanju direktora javnog preduzeća, njegovo objavljivanje i dostavljanje učesnicima konkursa.

4.4 Konkursi i vršioци dužnosti

Konkursi u republičkim javnim preduzećima koji su raspisani u periodu jun-avgust 2013. nisu okončani do izrade ovog izveštaja (oktobar 2014. godine), sa izuzetkom konkursa za direktora EPS-a, koji je okončan 2. oktobra imenovanjem dotadašnjeg vršioца dužnosti za direktora. Komisija za imenovanje direktora JP čiji je osnivač Vlada Srbije nije odgovorila na zahtev TS da dostavi informaciju u kojoj su fazi konkursi, pa su informacije o tome dostupne samo kroz izjave za medije. S obzirom na činjenicu da u pet od 13 posmatranih republičkih JP konkursi nisu raspisani, kao i na izjave predstavnika vladajuće koalicije, može se sa velikom doze verodostojnosti zaključiti da nije postojala politička volja da se konkursi sprovedu do kraja i da se izaberu direktori koji bi doprineli profesionalizaciji i departizaciji upravljanja u JP.

U pokrajinskim i lokalnim JP konkursi su, u većini slučajeva, okončani nakon 30 do 90 dana, odnosno direktori su imenovani u periodu jul-decembar 2013. (detaljnije u tabeli u prilogu, u pogledu po JP u ovom poglavlju i u poglavlju 4.5 posvećenom izboru direktora). Izuzetak je Grad Beograd gde je konkurs raspisan 28. juna 2013. godine i Komisija je utvrdila liste kandidata sa predlozima za imenovanje direktora, prosledila ih nadležnim gradskim sekretarijatima, koji su u septembru 2013. utvrdili predloge za imenovanje. U međuvremenu je promenjena politička opcija koja upravlja gradskim strukturama. Smenjen je gradonačelnik, Skupština grada nije zasedala, raspuštena je u novembru 2013., vršioци dužnosti JP su u decembru 2013. podneli ostavke, imenovani su novi vršioци dužnosti, a Privremeni organ je tek u aprilu 2014. doneo rešenje kojim se odbijaju svi predlozi za imenovanje direktora JP čiji je osnivač Grad Beograd, uključujući i kandidate za direktora dva JP koja su posmatrana u okviru istraživanja. U oba slučaja za direktore su bili predloženi vršioци dužnosti koji su bili na tim funkcijama u vreme prethodne vlasti³⁵. Privremeni organ nije obrazložio zbog čega je odbijen predlog Komisije, da li su predloženi kandidati (dotadašnji v.d. direktora) bili politički postavljeni i da li postoji sumnja da su merila i kriterijumi za izbor direktora loše načinjeni ili loše primenjeni. Nova Komisija za izbor direktora imenovana je 23. juna 2014, četiri dana kasnije raspisan je novi konkurs, a 18. septembra 2014. godine imenovani su novi direktori. Ponovila se situacija sa prethodnog

³⁵ Prema navodima iz istraživanja Eutopije, „Transparentnost rada javnih preduzeća“, novembar 2013, u 19 od 20 beogradskih JP na prvom mestu na konkursima bili su dotadašnji v.d. direktora, koji su bili „kadrovi“ DS-a, SPS-a i PUPS-a. Jedini dotadašnji direktor koji nije prvorangirani kandidat, bio je v.d. direktora JP Sava centar, što je bila posledica koalicionog sporazuma, po kome je Sava centar „pripao“ PUPS-u.

konkursa - u većini slučajeva, uključujući dva posmatrana JP, prvorangirani, a potom i imenovani bili su vršioci dužnosti koje je postavio Privremeni organ po promeni vlasti. TS nije dobila odgovor od Komisije za imenovanje na zahtev da dostavi merila i dokumente koji pokazuju na koji su način primenjena. Umesto toga, Skupština grada nam je prosledila odgovore dva resorna gradska sekretarijata. Sekretarijat za saobraćaj je naveo da je konkurs za izbor direktora (u tom trenutku) u toku, a u odgovoru Sekretarijata za komunalne i stambene poslove je opisana procedura izbora direktora koja je otpočeta konkursom iz juna 2013. i okončana rešenjem po kojem se ne imenuje ni jedan kandidat sa liste, posle čega su raspisani novi konkursi.

Ovaj slučaj ilustruje kako u praksi funkcioniše široko diskreciono ovlašćenje koje je Zakon ostavio organu nadležnom za imenovanje direktora – da izabere bilo kog ili nijednog kandidata sa liste koju predloži Komisija za imenovanje. Ostalo je nerazjašnjeno da li su prethodni direktori u izbornom postupku po novom Zakonu birani na osnovu partijske pripadnosti, a nisu dobro radili u prethodnom periodu i kakva je garancija da se to nije ponovilo, samo sa akterima iz drugih partija, i na konkursu koji je raspisala nova vlast.

Na republičkom nivou, u međuvremenu se tok konkursa mogao pratiti samo na osnovu izjava predstavnika vlasti, s obzirom na to da Vlada i Komisija za imenovanja nisu odgovarali na zahteve za dostavljanje dokumenata u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.

Konkurs za direktora EPS-a objavljen je 16. juna 2013. godine, a Vlada je 1. jula, bez obrazloženja, odlučila da produži rok za dostavljanje prijava. Tri nedelje kasnije 20. jula, objavljeno je da su na taj konkurs stigle 62 prijave.

Tadašnja ministarka energetike, Zorana Mihajlović, izjavila je da će sve biografije kandidata za direktora EPS-a biti objavljene, tako da će javnost moći da vidi ko je izabran. Nasuprot tome, 14 meseci kasnije, direktor je izabran, a da se informacija o tome nije našla čak ni u saopštenju sa sednice Vlade. Javnost je o tome mogla da sazna iz saopštenja objavljenog na sajtu EPS-a ili iz Službenog glasnika. Biografija kandidata, u vreme izrade izveštaja (oktobar 2014) nije bila javno dostupna na sajtu Vlade ili resornog ministarstva, izuzev što je njegov životopis predstavljen u okviru saopštenja EPS-a.

U međuvremenu, mediji su prestali da se interesuju za konkurse. U početku su povremeno objavljivali vesti o broju kandidata, proceduri i najave da će konkursi potrajati još par meseci, jer je „dokumentacija koju treba obraditi ogromna”.

Tako je u avgustu 2013. godine generalni sekretar vlade i predsednik Komisije za imenovanje Veljko Odalović izjavio da je za svako direktorsko mesto konkurisalo u proseku 15 kandidata, a da je za EPS prispelo 78 prijava. „Vlada Srbije završiće tokom ove i naredne nedelje sve formalne radnje neophodne za izbor direktora javnih preduzeća, a na njihovom izboru će se intenzivno raditi do kraja avgusta i u septembru“ (2013. godine), najavio je Odalović.

Godinu dana kasnije, u avgustu 2014. godine, premijer Aleksandar Vučić je najavio isto što i ministarka Mihajlović u julu 2013. - da će konkursi za izbor direktora javnih preduzeća biti transparentni tako da će svi moći da imaju uvid u biografiju svakog kandidata.

Dok se čeka okončanje konkursa, javnim preduzećima upravljaju vršioci dužnosti direktora koje je postavila Vlada. Zakon o JP predviđa, naime, da organ nadležan za imenovanje direktora javnog preduzeća imenuje vršioca dužnosti direktora, ukoliko direktoru prestane mandat zbog isteka perioda na koji je imenovan, zbog podnošenja ostavke ili u slučaju razrešenja pre isteka mandata, ukoliko bude doneto rešenje o suspenziji direktora ili u slučaju smrti ili gubitka poslovne sposobnosti direktora.

Zakon, međutim, predviđa i da **vršilac dužnosti** može biti imenovan na period koji **nije duži od šest meseci**, a u **naročito opravdanim slučajevima**, a radi sprečavanja nastanka materijalne štete, organ nadležan za imenovanje direktora javnog preduzeća može doneti odluku o imenovanju vršioca dužnosti direktora **na još jedan period od šest meseci**.

Vlada je i ovu odredbu Zakona prekršila. U pojedinim JP u kojima su raspisani konkursi istekao je period na koji su imenovani vršioci dužnosti, a oni nisu ponovo imenovani, a u pojedinim slučajevima vršioci dužnosti su imenovani dva puta na period od šest meseci, ali je i taj period istekao:

JP Elektroprivreda Srbije - Javni konkurs je raspisan 18. juna 2013. godine. Rok za prijavljivanje je produžen u julu 2013. godine. Vršiocu dužnosti Aleksandru Obradoviću v.d. stanje je produženo na šest meseci 10. septembra 2013. godine, i potom od 11. marta 2014. na još šest meseci. Po isteku tog perioda, v.d. stanje nije produžavano. Obradović je bio v.d. direktora do 2. oktobra kada ga je Vlada imenovala za direktora.

JP Srbijagas - Javni konkurs nije raspisan, na čelu JP je direktor Dušan Bajatović koga je Vlada imenovala nakon što je usvojila Predlog zakona o JP i poslala ga skupštini na usvajanje, 28. novembra 2012. godine. Bajatović je funkcioner SPS-a.

JP Srbijašume - Javni konkurs nije raspisan, na čelu JP je Igor Braunović, zamenik generalnog direktora. Direktor Duško Polić je ostavku podneo 2010. godine i od tada Braunović, kao zamenik, obavlja funkciju direktora. Braunović je „kadar“ PUPS-a. Kao zamenik direktora ne podleže obavezama koje Zakon o Agenciji za borbu protiv korupcije propisuje za javne funkcionere (prijava imovine, prenos upravljačkih prava itd).

JP Srbijavode Beograd - Javni konkurs nije raspisan, na čelu JP je direktor Goran Puzović, koji je na to mesto imenovan 2. novembra 2012. godine, pre usvajanja novog Zakona o JP. Prethodno je bio član UO Srbijavoda, a sa tog mesta je razrešen tek 28. novembra, gotovo mesec dana po imenovanju na mesto direktora.

JP Elektromreža Srbije - Javni konkurs nije raspisan, na čelu JP je Nikola Petrović, „kadar“ Srpske napredne stranke. On je 26 septembra 2012. godine imenovan za v.d. direktora, da bi ga 21. decembra 2012. godine, četiri dana pre stupanja na snagu novog Zakona o JP, Vlada imenovala za generalnog direktora.

JP Službeni glasnik - Javni konkurs je raspisan 2. avgusta 2013. Vršiocu dužnosti direktora Radošu Ljušiću v.d. stanje je produženo na šest meseci 9. decembra 2013. godine, i ponovo od 22. juna 2014. na još šest meseci.

JP PEU Resavica - Javni konkurs je raspisan 3. jula 2013. godine, vršiocu dužnosti direktora

Vladanu Miloševiću v.d. stanje je produženo 3. oktobra 2013. godine, i ponovo od 4. aprila 2014. godine na još šest meseci.

Putevi Srbije - Javni konkurs je raspisan 5. jula 2013. godine. Na čelu JP je od 2007. godine Zoran Drobnjak. Sa mesta direktora razrešen je 27. decembra 2011. i postavljen za v.d. direktora. Vlada je 28. novembra 2013. konstatovala da mu je mandat v.d. direktora prestao i imenovala ga ponovo za v.d. direktora od 29. novembra 2013. godine. Period od šest meseci je istekao 29. maja 2014, a Drobnjak je i dalje na čelu preduzeća.

JP Pošta Srbije - Javni konkurs nije raspisan, na čelu JP je Milan Krkobabić, predsednik PUPS-a (u vreme imenovanja zamenik predsednika). On je 26. septembra 2012. godine imenovan za generalnog direktora.

Javno preduzeće „Skijališta Srbije” - Javni konkurs je raspisan 28. juna 2013. godine. Na čelu JP je Dejan Ljevnaić. Prehodni direktor je razrešen 29. decembra 2011. godine, na lični zahtev, a Ljevnaić, koji je bio izvršni direktor je postavljen za v.d. direktora. Nema podataka da je od tada produžen mandat vršioca dužnosti direktora.

JP Zavod za udžbenike - Javni konkurs je raspisan 15. jula 2013. godine. Na čelu JP je Dragoljub Kojčić, koji je za v.d. direktora imenovan 28. februara 2013. godine, kada je istekao mandat dotadašnjem direktoru Miloljubu Albijaniću³⁶. Nema podataka da je produžen mandat vršioca dužnosti direktora.

JP NP Fruška gora - Javni konkurs je raspisan 10. jula 2013. godine. Na čelu JP je Radovan Durutović, koji je na mesto vršioca dužnosti imenovan 20. februara 2014. godine, kada je smenjen direktor Dobrivoj Antonić. Durutović je tri meseca pre toga imenovan za predsednika nadzornog odbora.

JP Nuklearni objekti Srbije - Javni konkurs je raspisan 7. avgusta 2013. godine. Na čelu JP je Dalibor Arbutina, koji je na to mesto imenovan 28. februara 2014. godine, nakon što je dotadašnji vršilac dužnosti podneo ostavku. V.d. stanje mu je produženo na još šest meseci od 29. avgusta 2014.

Vode Vojvodine - Javni konkurs je raspisan 4. septembra 2013. Okončan je imenovanjem direktora 11. decembra 2013.

Vojvodinašume - Javni konkurs je raspisan 11. septembra 2013. Okončan je imenovanjem direktora 11. decembra 2013.

JKP za javne garaže i parkirališta Parking servis Beograd - Javni konkurs je raspisan 28. juna 2013. V.d. direktora podneo je ostavku u decembru 2013. godine, a Privremeni organ postavio je novog v.d. direktora. Privremeni organ 17. aprila 2014. je odbio predlog za imenovanje direktora. Novi konkurs raspisan 27. juna 2014. Okončan je imenovanjem direktora.

JKP Gradska čistoća Beograd - Javni konkurs je raspisan 28. juna 2013. V.d. direktora podneo je ostavku u decembru 2013. godine, Privremeni organ je postavio novog v.d.

³⁶Albijanić je od tada savetnik direktora zavoda

direktora. Privremeni organ 17. aprila 2014. je odbio predlog za imenovanje. Novi konkurs raspisan 27. juna 2014. Okončan je imenovanjem direktora.

Informatika Novi Sad - Javni konkurs je raspisan 5. juna 2013. Okončan je imenovanjem direktora.

JKP Naissus Niš - Javni konkurs je raspisan 25. juna 2013. Okončan je imenovanjem direktora.

JKP Paraćin - Javni konkurs je raspisan 3. jula 2013. Okončan je imenovanjem direktora, koji je potom podneo ostavku. Na čelu JKP je v.d. direktora, novi konkurs još nije raspisan.

JP Ingas Indija - Javni konkurs je raspisan 24. jula 2013. Okončan je imenovanjem direktora.

Turistički centar Grada Zrenjanina - Javni konkurs je raspisan 21. juna 2013. Okončan je imenovanjem direktora.

JP Direkcija za urbanizam Kragujevac - Javni konkurs je raspisan 15. juna 2013. Na konkursu izabran direktor, koji je potom podneo ostavku. Novi konkurs raspisan 25. aprila 2014. Okončan je imenovanjem direktora.

JKP Vodovod Surdulica - Javni konkurs je raspisan 31. jula 2013. Okončan je imenovanjem direktora.

Direkcija za građevinsko zemljište i puteve opštine Bosilegrad - Javni konkurs je raspisan 21. juna 2013. Okončan je imenovanjem direktora.

4.5 Merila za imenovanje i njihova primena

4.5.1 Merila za imenovanje direktora na republičkom nivou

U Zakonu o javnim preduzećima pominju se „propisana merila“ za imenovanje direktora, ali ne i to ko bi trebalo da ih propiše. Naime, u Zakonu se samo navodi da se „U izbornom postupku, ocenjivanjem stručne osposobljenosti, znanja i veština, utvrđuje rezultat kandidata prema merilima propisanim za imenovanje direktora javnog preduzeća“, da „Izborni postupak može da se sprovede u više delova, pismenom proverom, usmenim razgovorom ili na drugi odgovarajući način“, te da „Kandidate koji su ispunili merila propisana za imenovanje direktora javnih preduzeća, komisija (za imenovanje) uvršćuje na rang listu“.

Vlada Srbije je 22. novembra 2013. godine usvojila Uredbu³⁷o merilima za imenovanje direktora javnog preduzeća čiji je osnivač Republika Srbija (Uredba). Uredba propisuje merila prema kojima se ocenjivanjem **stručne osposobljenosti, znanja i veština**, utvrđuje rezultat kandidata.

Prema Uredbi, stručna osposobljenost, znanja i veštine kandidata ocenjuju se **uvidom u podatke iz prijave i dokaze** podnete uz prijavu na javni konkurs, **pismenom i usmenom**

³⁷ Uredba o merilima za imenovanje direktora javnog preduzeća čiji je osnivač Republika Srbija, „Sl. glasnik RS“, br. 102/2013

proverom, odnosno „na **drugi odgovarajući način** shodno potrebama rada javnog preduzeća”.

Stručna osposobljenost kandidata ocenjuje se proverom sposobnosti kandidata za praktičnu primenu znanja i veština, **znanja** kandidata proverom: poznavanja jedne ili više oblasti iz koje je delatnost za čije je obavljanje osnovano javno preduzeće, odnosno poznavanja drugih delatnosti koje obavlja javno preduzeće, poznavanja propisa kojima se uređuje pravni položaj javnih preduzeća i privrednih društava, propisa kojima se uređuju uslovi i način obavljanja delatnosti od opšteg interesa, kao i opštih propisa o radu, znanja jednog ili više stranih jezika, kao i posebnih oblasti znanja, a **veštine** se ocenjuju proverom: veštine analitičkog rezonovanja i logičkog zaključivanja, veštine rukovođenja, organizacionih sposobnosti, veštine komunikacije – veština u međuljudskim odnosima, veštine strateškog planiranja i upravljanja, veštine upravljanja resursima (materijalnim, finansijskim, kadrovskim i drugim resursima značajnim za rad javnog preduzeća) i veštine rada na računaru.

Stručna osposobljenost kandidata proverava se **uvidom u podatke i usmeno**, u razgovoru sa kandidatom. **Znanja**, osim znanja stranih jezika, proverava komisija za imenovanja **u razgovoru** sa kandidatom. Znanje stranih jezika proverava se **usmeno ili pismeno** i tu proveru vrši stručno lice u razgovoru sa kandidatom, ili proverom odgovora na testu, koji stručno lice sastavlja.

Veštine, osim rada na računaru, proveravaju se **pismeno**, putem standardizovanih testova. Proveru veština rada na računaru vrši stručno lice koje komisiji za imenovanja, u svrhu ocenjivanja, dostavlja nalaz sa kvalifikacijom. Veštinu komunikacije – veštine u međuljudskim odnosima, proverava **u razgovoru** sa kandidatom komisija za imenovanja.

Komisija za imenovanja utvrđuje i bročano iskazuje rezultat svakog kandidata, izračunavanjem njegove prosečne ocene, prema merilima propisanim Uredbom. Ako dva ili više kandidata imaju jednak rezultat, primenjuju se merila: duže radno iskustvo na rukovodećim položajima, duže radno iskustvo na poslovima u okviru delatnosti za čije obavljanje je osnovano javno preduzeće, viši stepen visokog obrazovanja.

Transparentnost Srbija je detaljno analizirala sadržaj Uredbe i predložila³⁸ Agenciji za borbu protiv korupcije da inicira kod nadležnih organa izmenu Uredbe, kako bi se otklonile brojne nejasnoće i diskreciona ovlašćenja koja stvaraju mogućnost za nastanak korupcije. Agencija je inicijativu uputila Ministarstvu privrede i Vladi Srbije.

U inicijativi se, između ostalog, ukazuje da su kao osnov za donošenje Uredbe navedene odredbe člana 30. st. 2. i 3. i člana 31. stav 1. Zakona o JP. Međutim, navedenim odredbama nije predviđeno da će Vlada podzakonskim aktom propisati merila za imenovanje direktora javnih preduzeća čiji je osnivač Republika Srbija, već se u njima samo koristi formulacija merila propisana za imenovanje direktora javnih preduzeća. Osim toga, ovom Uredbom se uređuju jedino merila za imenovanje direktora javnog preduzeća čiji je osnivač Republika Srbija.

U vezi sa proverama kvalifikacija postavlja se pitanje koji je to drugi odgovarajući način za

³⁸ <http://goo.gl/77ERx2> - dokument "inicijativa povodom uredbe o merilima za izbor direktora.jp.jul.2014.Agencija.docx"

U vezi sa proverama kvalifikacija postavlja se pitanje koji je to drugi odgovarajući način za proveru stručne osposobljenosti, znanja i veština, pa je preporuka da se ova formulacija izmeni i precizira. Takođe, ovim odredbama se Komisiji za imenovanje daju široka diskreciona ovlašćenja u pogledu određivanja strukture izbornog postupka. Imajući u vidu sve navedeno, preporuka je da se preciznije uredi način sprovođenja izbornog postupka i odnos između njegovih različitih faza.

Kada je reč o proverama znanja i veština, po mišljenju TS, odnosno Agencije, potrebno je precizirati da se vrši provera poznavanja svih, a ne jedne ili više oblasti iz koje je delatnost za čije je obavljanje osnovano javno preduzeće, kako se ne bi dogodilo da se posebno i/ili u većem obimu u odnosu na proveru poznavanja osnovne delatnosti proverava poznavanje neke odspornih delatnosti javnog preduzeća.

U vezi sa načinom ocenjivanja u inicijativi je ukazano da bi odredbama Zakona i Uredbe trebalo precizno odrediti kada i na koji način će se vršiti pismena, a kada i na koji način usmena provera stručne osposobljenosti, znanja i veština kandidata. U slučaju da se vrše i pismena i usmena provera, ova prva mora biti eliminacionog karaktera, odnosno u usmenom delu izbornog postupka mogu učestvovati samo oni kandidati koje su svi članovi Komisije vrednovali ocenom 2 ili 3.

Nadalje, u slučaju da se stručna osposobljenost, znanja i veštine kandidata proveravaju pismeno, trebalo bi propisati da Komisija sastavlja tri različita zadatka najranije 24 sata pre početka pismene provere. Takođe, usmenoj proveru, odnosno razgovoru sa kandidatima trebalo bi, po mišljenju TS i Agencije, dati prvenstvo i jasno predvideti da se kandidatima postavljaju ista pitanja, po istom redosledu, s tim da Komisija može u toku razgovora postaviti i dodatna pitanja, ako su joj neophodna dodatna objašnjenja, ili obaveštenja. Trebalo bi pojasniti i da se konačan rezultat kandidata dobija kada tako što se izračunava prosečna ocena koju je kandidat dobio na pismenom delu izbornog postupka, ukoliko ga je bilo, i prosečna ocena koju je dobio na usmenom delu izbornog postupka, ili samo usmenom delu, ukoliko pismene provere nije bilo. Kandidati koji na ovaj način ostvare ocenu 1, ne kvalifikuju se da budu predloženi u užu izbor.

Prema članu 5. stav 1. Uredbe stručna osposobljenost kandidata proverava se uvidom u podatke i usmeno, u razgovoru sa kandidatom. U stavu 2. navedeno je da se uvidom u podatke ocenjuje stručna osposobljenost kandidata stečena visokim obrazovanjem i stručna osposobljenost stečena radnim iskustvom, dok je stavom 3. propisano da se pod tim radnim iskustvom smatra ukupno radno iskustvo koje je kandidat stekao, radno iskustvo koje je kandidat stekao na poslovima u okviru delatnosti za čije obavljanje je osnovano javno preduzeće, kao i radno iskustvo koje je kandidat stekao na rukovodećim položajima.

Po mišljenju TS i Agencije, u odredbi stava 1. trebalo bi predvideti da se stručna osposobljenost može proveravati i pismeno, dok je u stavu 3. potrebno pojasniti formulacije u okviru delatnosti za čije obavljanje je osnovano javno preduzeće i rukovodećim položajem, koje su nedovoljno precizne i podložne različitom tumačenju. Takođe, trebalo bi predvideti i da se od kandidata i bivših poslodavaca, radi razjašnjenja, mogu zatražiti i dodatni podaci.

Kada je reč o vrednovanju postdiplomskih studija, imajući u vidu da je prema članu 22. stav 1. tačka 3. Zakona, visoko obrazovanje predviđeno kao jedan od uslova za imenovanje određenog lica za direktora javnog preduzeća, kao i činjenicu da to što je neko doktor nauka

ne znači nužno da će obavljati bolje funkciju direktora javnog preduzeća od lica koje je, na primer, završilo master studije, TS i Agencija sugerišu da bi ovu odredbu trebalo brisati i predvideti da će se ocenjivati pokazano znanje za obavljanje konkretnog posla.

U vezi sa vrednovanjem prethodnog radnog iskustva u inicijativi se ukazuje na sledeće: da je prema članu 22. stav 1. tačka 4. Zakona, kao jedan od uslova za imenovanje, predviđeno da lice ima najmanje pet godina radnog iskustva, od čega tri godine na poslovima koje je osnovano javno preduzeće ili najmanje tri godine na rukovodećim položajima. Imajući u vidu da je navedenim odredbama Uredbe predviđeno da će određena lica koja ispunjavaju pomenuti uslov (stečeno radno iskustvo od pet do 10 godina i radno iskustvo na poslovima u okviru delatnosti za čije obavljanje je osnovano javno preduzeće, odnosno na rukovodećim položajima u trajanju od tri do pet godina) biti ocenjena ocenom 1, Agencija i TS smatraju da bi ih trebalo izmeniti i usaglasiti sa odredbama Zakona.

Prema članu 8. Uredbe, sva znanja, izuzev znanja stranih jezika, proverava Komisija za imenovanja u razgovoru sa kandidatom. U ovoj odredbi nejasno je zbog čega je izostavljeno da se provera znanja može vršiti i pismenim putem, već je predviđeno da se ona vrši isključivo usmeno. Preporuka je da se ova odredba izmeni tako što će se predvideti da se provera znanja može vršiti i pismenim putem.

Članom 9. Uredbe propisano je da se znanje stranih jezika proverava usmeno ili pismeno. Međutim, odredbama Uredbe nije pojašnjeno u kojim situacijama će se provera znanja stranih jezika vršiti pismenim, a u kojim slučajevima usmenim putem, i da li se u određenim slučajevima može vršiti i pismenim i usmenim putem. Imajući u vidu navedeno, preporuka je da se ove odredbe, u tom smislu, dopune.

Agencija za borbu protiv korupcije i Transparentnost Srbija smatraju da bi otklanjanje analiziranih nedostataka i rizika korupcije iz odredaba Zakona i Uredbe doprinelo smanjenju prostora za eventualne zloupotrebe i stvaranju odgovarajućeg pravnog okvira u oblasti imenovanja direktora, prestanka njegovog mandata i imenovanja vršioca dužnosti direktora javnog preduzeća.

Ujedno, na ovaj način doprinelo bi se i realizaciji jednog od proklamovanih ciljeva Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije za period od 2013. do 2018 i Akcionog plana za njeno sprovođenje - utvrđivanju jasnih kriterijuma za predlaganje, izbor i razrešenje, kao i vrednovanje rezultata rada direktora javnih preduzeća.

4.5.2 Merila za imenovanje direktora na pokrajinskom i lokalnom nivou

Zakon i Uredba ne propisuju merila za imenovanje direktora javnih preduzeća čiji su osnivači pokrajina i jedinice lokalne samouprave. Zbog toga je Transparentnost Srbija od osnivača, odnosno od komisija za imenovanje svih posmatranih pokrajinskih i lokalnih preduzeća tražila dokument koji sadrži merila i dokumente koji pokazuju kako su ona primenjena u izbornom postupku. Ispostavilo se da je to bio izuzetno težak zahtev. U najvećem broju slučajeva nismo dobili dokument koji sadrži merila, a pojedinačni primeri primene merila prilikom izbora direktora, koji slede, pokazuju kako je to izgledalo u praksi. Dešavalo se da se o merilima odlučuje na istoj sednici komisije na kojoj se odlučuje o kandidatima, a da se u praksi „preskaču“ formalnosti i odlučuje na osnovu toga što je „dobro poznato“ kakvi su moralni kvaliteti kandidata ili koliko je neko dobro radio dok je bio v.d. direktora.

Vode Vojvodine – Tri člana Komisije (koje imenuje Pokrajinska vlada)³⁹ imenovana su 19. juna 2013. Četvrti član, zamenik pokrajinskog sekretara za poljoprivredu Branislav Knežević, imenovan je 20. novembra 2013. godine, tri nedelje pre nego što je objavljeno rešenje o izboru direktora. Predsednica Komisije je Romana Rudić, sekretarka Pokrajinske vlade, a dvoje članova su Darija Šajin, podsekretarka Pokrajinskog sekretarijata za privredu, zapošljavanje i ravnopravnost polova i Dušan Vlahović podsekretar Pokrajinskog sekretarijata za finansije. Na pitanje upućeno Komisiji o merilima za imenovanje direktora, njihovoj primeni i na zahtev da se dostavi rang lista kandidata i zapisnici o bodovanju kandidata, kao i dokumente kojima su kandidati dokazali da su stručnjaci u jednoj ili više oblasti i da nisu članovi organa političkih partija, sekretarka Vlade i ujedno predsednica Komisije, odgovorila je dopisom u dva pasusa, bez dostavljanja traženih dokumenata. U dopisu se navodi da je Vladina Uredba o merilima za imenovanje direktora JP čiji je osnivač Republika Srbija objavljena 22. novembra 2013, a stupila na snagu 30. novembra 2013. pa Komisija nije uzela u obzir odredbe navedene uredbe. U odgovoru se, međutim, ne navodi zbog čega Komisija nije propisala merila, s obzirom da je u odluci o obrazovanju Komisije navedeno da je zadatak Komisije da sprovede postupak i sastavi rang listu kandidata sa rezultatima „prema merilima propisanim za imenovanje“.

Komisija je samo saopštila da se „prilikom rangiranja kandidata rukovodila overenim fotokopijama diploma, uverenjima i potvrdama nadležnih državnih organa, odnosno poslodavaca, kao i izjavama samih kandidata, te je redosled kandidata odredila nakon obavljenog individualnog razgovora“. Zapisnici o „individualnim razgovorima“ takođe nisu dostavljeni.

Vojvodinašume - Tri člana Komisije imenovana su 19. juna 2013. Četvrti član, pomoćnik pokrajinskog sekretara za poljoprivredu Slobodan Teofanov, imenovan je 20. novembra 2013. godine, tri nedelje pre nego što je objavljeno rešenje o izboru direktora. O detaljnim primene merila, odnosno njihovog nepostojanja, navodi se u prethodnom pasusu, gde je opisan slučaj JP Vode Vojvodine.

Grad Beograd

Iz odgovora Gradske uprave grada Beograda na dopis koji je poslat Komisiji za imenovanje direktora JP i JKP čiji je osnivač Grad Beograd vidi se da ne postoji kontinuitet rada gradskih službi, kako bi se očekivalo da je sprovedena profesionalizacija i departizacija. Naime, konkurs koji je sproveden u vreme prethodne vlasti nije uzet u obzir i nisu dostavljeni podaci o postojanju i primeni kriterijuma u vreme konkursa koji je raspisan i sproveden na osnovu odluke od 28. juna 2013. godine. U vreme obraćanja Skupštini grada (odnosno Gradskoj upravi, kojoj je iz Skupštine grada prosleđen zahtev) u toku je bio drugi konkurs, ali merila, odnosno dokument koji sadrži merila, nije dostavljen TS. Po završetku izbora (septembar 2014), TS je uputila zahtev za dostavljanje dokumenata koji pokazuju kako su u tom drugom izbornom ciklusu primenjena merila. Do trenutka izrade izveštaja, odgovor nije stigao.

JKP za javne garaže i parkirišta Parking servis Beograd – Komisija je imenovana 26. juna 2013. Nakon što Privremeni organ nije prihvatio ni jedan predlog za imenovanje

³⁹Odluka o obrazovanju Komisije predviđa da Komisija ima predsednika i četiri člana, od kojih predsednika i dva člana imenuje Vlada Autonomne Pokrajine Vojvodine na period od tri godine, jednog člana imenuje Odbor za poljoprivredu Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine na period od tri godine, dok jednog člana imenuje Pokrajinska vlada za svako pojedinačno imenovanje direktora.

direktora, 23. juna 2014. formirana je nova Komisija. Komisija, prema proceduri, sastavlja, rangira kandidate i listu sa tri kandidata dostavlja nadležnom sekretarijatu – u ovom slučaju Sekretarijatu za saobraćaj, a sekretarijat predlog za imenovanje dostavlja organu za imenovanje - Skupštini grada (ili Privremenom organu). U odgovoru tog sekretarijata na zahtev da se dostave merila za imenovanje direktora JP i dokumente koji pokazuju kako su merila primenjena na izbor direktora JP Parking servis, kao i rang listu kandidata i zapisnike o bodovanju kandidata navedeno je samo da je javni konkurs za imenovanje oglašen 27. juna 2014., da je konkurs u toku i da će tražene podatke dostaviti po okončanju postupka za imenovanje. To do trenutka izrade ovog izveštaj nije urađeno, iako je konkurs okončan imenovanjem na sednici Skupštine Grada 18. septembra 2014. godine.

JKP Gradska čistoća Beograd - Komisija je imenovana 26. juna 2013. Nakon što Privremeni organ nije prihvatio ni jedan predlog za imenovanje direktora, 23. juna 2014. formirana je nova Komisija. Za utvrđivanje predloga za izbor direktora JKP Gradska čistoća nadležan je Sekretarijat komunalne i stambene poslove. U odgovoru tog sekretarijata na zahtev TS se navodi da konkurs od 25. juna 2013. nije završen imenovanjem direktora, da je Komisija sastavila rang listu na osnovu brojeano iskazanih ocena i utvrdila listu za imenovanje sa tri najbolje rangirana kandidata koja je dostavljena Sekretarijatu, a Sekretarijat je pripremio predlog akta o imenovanju direktora i sa listom dostavio 30. avgusta 2013. Skupštini grada Beograda

Skupština je 24. septembra 2013. razrešila gradonačelnika, nisu izabrani novi organi, raspuštena je skupština, obrazovan Privremeni organ, koji je 17. aprila 2014. odlučio da se ne imenuje ni jedan kandidat sa predložene liste. Odlukom o sprovođenju novog konkursa od 23. juna 2014. pokrenut je novi postupak za izbor direktora, a oglas je objavljen 27. juna 2014.

Sekretarijat je tako iskoristio priliku da opširno prepriča ono što je bilo opštepoznato, ali je propustio da dostavi merila i zapisnike koji pokazuju kako su merila primenjena – i 2013. i 2014. godine. Na oba konkursa su, inače, za direktora predloženi dotadašnji v.d. direktora. Samo se u međuvremenu promenila partija koja je činila okosnicu vlasti koja je imenovala i v.d. direktora i Komisiju za imenovanje.

Informatika Novi Sad- Komisija je imenovana 31. maja 2013. Akt o načinu bodovanja kandidata za direktora JP donet je na sednici Komisije za imenovanja 14. juna 2013. godine i na osnovu tog akta vršeno je ocenjivanje i rangiranje kandidata prema parametrima zadatim u konkursima objavljenim za svako JP. Stručnost je cenjena na osnovu diploma, stručnom nazivu, potvrdi o radnom iskustvu, preporukama, sertifikatima. Aktom o merilima predviđeno je da se stručna sprema boduje 6-9 poena, radni staž i iskustvo 2-6 bodova, posebne veštine i sposobnosti ocenjuju se intervjuisanjem kandidata, na osnovu slobodnog uverenja, sa osvrtom na karakteristike ličnosti – sve to, uključujući sposobnosti za timski rad, liderske veštine i posedovanje stručnog znanja iz delatnosti JP može doneti kandidatu 0-35 bodova. Komisija je bodovala četiri kandidata za direktora koji su ispunjavali sve formalne uslove. Među njima je bio dotadašnji vršilac dužnosti direktora Dejan Čelar, inženjer menadžmenta, koji je u medijima predstavljen kao kandidat Treće Srbije⁴⁰, stranke koja učestvuje u vlasti u Novom Sadu. On je na kraju imao ukupno 44 bodova – 6 za radni staž i 27 za intervju) i dvojica ekonomista (ukupno 35 odnosno 12 bodova, pošto se četvrti nije pojavio na intervjuu). S obzirom da ne postoji, ili bar Transparentnosti Srbija nije dostavljen, zapisnik

⁴⁰ http://www.danas.rs/danasrs/srbija/novi_sad/imenovani_direktori_javnih_preduzeca_40.html?news_id=264112
<http://www.021.rs/Novi-Sad/Vesti/Na-celu-javnih-preduzeca-iskljucivo-stranacki-kadrovi.html>

o intervjuu na osnovu kojeg je Čelar dobio najviše bodova, nemoguće je objektivno proceniti da li su pravilno primenjena merila. Preporuka TS je da kandidati obavezno rade pisani test, prilažu pisani program i da se o intervju vodi detaljan zapisnik, kako bi ostao trajan zapis, dostupan javnosti, na osnovu kojeg će biti moguće proceniti da li je izbor sproveden nepristrasno.

JKP Naissus Niš - Komisija za imenovanje direktora imenovana je 14. juna 2013. godine. Iz Skupštine grada Niša dostavljeno je rešenje o obrazovanju Komisije i njen sastav. Na sajtu Grada Niša⁴¹ u delu Komisija za imenovanje direktora, mogu se pronaći te odluke, kao i rang liste i javni oglasi i konkursi. Međutim, kako proizilazi iz odgovora, merila ne postoje kao poseban dokument, već se Komisija rukovodila isključivo uslovima propisanim konkursom, a ispunjenost uslova je utvrđivala „ceneći celokupnu priloženu dokumentaciju kandidata kao i usmenim razgovorom u izbornom postupku sa kandidatima”.

U tekstu konkursa je samo propisano: „U izbornom postupku, usmenim razgovorom, proverava se posedovanje stručne osposobljenosti, znanja i veština neophodnih za uspešno obavljanje funkcije direktora”.

Na konkurs su se, sa ispravnim i blagovremenim prijavama, javila 22 kandidata. Komisija je sastavila rang listu na kojoj je prvi bio diplomirani ekonomista Dejan Andrejević, sa 5,0 bodova, drugoplasirani kandidat imao je 3,2 boda, kandidatkinja na trećem mestu 2,2, a svi ostali dva ili manje. Andrejević je, inače, jedan od retkih koji su rangirani na prvo mesto, a da prethodno nije bio v.d. direktora JP za koje je konkurisao (10 od 14 izabranih direktora nižih JP bili su prethodno u v.d. statusu)⁴². Andrejević je pre izbora za direktora bio načelnik Službe za poslove gradonačelnika, odnosno šef kabineta. Zanimljivo je da je predsednica Komisije za imenovanje Sanja Milijić, koja je bila zaposlena u Službi za poslove gradonačelnika, a po izboru Andrejevića za direktora JKP Naissus, preuzela je njegovo mesto – postala je načelnica Službe. Iz dostavljenih dokumenata ne vidi se da li se predsednica Komisije izuzela iz odlučivanja o izboru Andrejevića, svog dotadašnjeg šefa.

Lokalni mediji, inače, ne samo da su po partijama identifikovali sve izabrane direktore JP, već su identifikovali i članove Komisije za imenovanja, u čemu su im pomagali i gradski funkcioneri. Tako je predsednik Odbora za imenovanja Dejan Jovanović pojasnio da je Sanja Milijić „predlog Srpske napredne stranke“ i da je ona u Komisiji kako bi postojala „dobra komunikacija između kabineta gradonačelnika i rada Komisije“. U Komisiji su bile dve članice na predlog URS-a, jedna na predlog SPS-a i jedan na predlog DSS-a.

Na internet stranici Komisije objavljen je veliki broj dokumenata⁴³, ali ne i oni ključni – merila za izbor direktora i zapisnici sa sednica na kojima su birani direktori. Tako je stvoren privid transparentnosti, objavljivanjem dokumenata, kao što su:

„Zaključak o otvaranju stranice Komisije za imenovanje direktora javnih preduzeća Grada Niša na zvaničnom sajtu Grada Niša“ sa obrazloženjem da se to čini „u cilju omogućavanja transparentnosti svih akata i radnji koje Komisija za imenovanje direktora javnih preduzeća Grada Niša preduzima u svom radu, kao i blagovremenog obaveštavanja javnosti o istim“.

⁴¹ www.ni.rs

⁴² www.juznevesti.com/drushtvo/izabrani-novi-direktori-u-nisu-i21845.sr.html

⁴³ <http://www.ni.rs/komisija-direktori-xiiiivi.html>

Objavljen je i „Zaključak o održavanju sednica Komisije za imenovanje direktora javnih preduzeća Grada Niša nakon radnog vremena i u neradne dane“ sa obrazloženjem da „postupak i način izbora direktora javnih i javno komunalnih preduzeća čiji je osnivač Grad Niš, zbog svoje obimnosti i sveobuhvatnosti, zahteva rad predsednika i članova Komisije za imenovanje direktora javnih preduzeća grada Niša radnim danom, nakon isteka radnog vremena kao i neradnim danima u vreme vikenda kako se ne bi remetile redovne radne aktivnosti članova Komisije koji su u radnom odnosu“.

JKP Paraćin - Komisija za imenovanje direktora imenovana je na sednici SO Paraćin 27. juna 2013. Na istoj sednici usvojena je Odluka o sprovođenju javnog konkursa za izbor direktora JKP. Tom odlukom propisana su merila i način sprovođenja izbornog postupka.

Odlukom je propisano da Komisija sastavlja spisak kandidata koji zadovoljavaju uslove za imenovanje i među njima sprovodi izborni postupak. U izbornom postupku se, ocenjivanjem stručne osposobljenosti, znanja i veština, utvrđuje rezultat kandidata prema merilima propisanim za imenovanje direktora javnog preduzeća. Ocenjuje se stručna osposobljenost, znanja i veštine, putem usmene provere, putem ocene predloga mera za unapređenje i povećanje efikasnosti u funkcionisanju preduzeća sa vizijom unapređenja efikasnosti preduzeća, za koje se lice kandiduje. Predviđeno je da se za usmenu proveru svim kandidatima postavljaju ista pitanja, koja priprema Komisija, te da se postavljaju po istom redosledu. Svaki član Komisije boduje svakog kandidata od 1 do 5 i individualno ocenjuje predlog mera, a potom se utvrđuje ukupan broj bodova.

Izborni postupak može da se sprovede u više delova, pismenom proverom, usmenim razgovorom ili na drugi odgovarajući način.

Oglasom o javnom konkursu propisano je da Komisija vrši proveru poznavanja sistema lokalne samouprave, sistema funkcionisanja JP u skladu sa Zakonom o JP, opšte kulture, veštine komunikacije, logičkog i analitičkog rezonovanja, organizatorskih sposobnosti, poznavanja delatnosti rada i funkcionisanja JP za koje se lice kandiduje, te da ocenjuje predlog mera za unapređenje efikasnosti sa vizijom unapređenja efikasnosti preduzeća.

Iz dostavljenih dokumenata ne vidi se da je u praksi primenjeno sve što je propisano. Sva pitanja kandidatima su bila u vezi sa poznavanjem sistema lokalne samouprave, sistema funkcionisanja JP u skladu sa Zakonom o JP, a ništa u vezi sa opštom kulturom, veštinama komunikacije, logičkog i analitičkog rezonovanja, organizatorskim sposobnostima. Nije bilo ni pitanja u vezi sa poznavanjem delatnosti rada i funkcionisanja JP za koje se lice kandiduje, s obzirom da se pitanje o osnovnim pravnim aktima JP za koje konkuriše kandidat odnosi na sva JP, dok se pitanje da li je su kandidati bili na funkciji direktora i kakvi su bili rezultati eventualno može tumačiti kao pitanje o organizatorskim sposobnostima, iako je odgovor subjektivan i ne pokazuje organizatorske sposobnosti već iskustvo u upravljanju.

Komisija je izbornu proceduru sprovedla na četiri sednice, održane u periodu od 1. do 27. avgusta. Na prvoj sednici je usvojen Poslovnik o radu, članovi su se upoznali sa postupkom izbora i okvirno dogovorili o načinu rada, na drugoj sednici su otvorene prijave, donet je zaključak o odbacivanju neblagovremenih, nerazumljivih i nepotpunih prijava (dostavljenih bez svih potrebnih dokaza), sastavljen je spisak kandidata koji ispunjavaju uslove i članovi Komisije su se upoznali sa predlozima za unapređenje i povećanje efikasnosti u funkcionisanju preduzeća i sa vizijom unapređenja efikasnosti koje su kandidati podneli.

Za mesta direktora u četiri paraćinska JP stiglo je 16 prijava, odbačeno je sedam, i Komisija je sastavila spisak od devet kandidata. Na trećoj sednici nastavljeno je upoznavanje sa predlozima za unapređenje i povećanje efikasnosti u funkcionisanju preduzeća, utvrđena su pitanja koja će se postavljati kandidatima, da bi konačno na četvrtoj sednici bila izvršena usmena provera, bodovanje i sastavljene su rang liste.

Svim kandidatima postavljana su ista pitanja, istim redosledom, članovi Komisije su ih bodovali u skladu sa Odlukom o sprovođenju javnog konkursa, sabirali ocene i izračunali prosečnu ocenu, te je utvrđena rang lista, navodi se u zapisnicima koji su dostavljeni TS.

Za posmatrano JKP „Paraćin“ bio samo jedan kandidat, dotadašnji v.d. direktora Tomislav Šaletić, koji je na kraju imao 45 bodova. Kandidat je odgovarao na pitanja – „Da li ste obavljali funkciju direktora, u kojim preduzećima i kakvi su rezultati poslovanja tih preduzeća u to vreme?“, „Šta je osnovna delatnost JP za koje konkurišete?“, „Koji su osnovni pravni akti JP za koje konkurišete?“, „Koja su ovlašćenja i prava direktora?“, „Kakav je pravni odnos JP sa opštinom odnosno SO?“

Šaletić je nepunih šest meseci posle izbora podneo ostavku, SO je 7. maja 2014. godine donela rešenje o prestanku funkcije direktora JKP „Paraćin“, imenovan je v.d. direktora. Nema podataka da je u međuvremenu raspisan novi konkurs.

JP Ingas Indija

Komisija za imenovanja direktora JP obrazovana je rešenjem SO Indija na sednici 26. juna 2013. Konkurs za izbor direktora oglašen je 24. jula 2013., a u oglasu je propisano da se stručna osposobljenost, znanja i veštine ocenjuju putem usmene provere, pismene provere (testiranje) i ocene dostavljenog predloga programa JP.

Proveravaće se poznavanje sistema lokalne samouprave, poznavanje sistema funkcionisanja JP i ocenjivaće se dostavljeni predlozi programa rada. Jedini kandidat za direktora Ingasa bio je dotadašnji direktor Dobrivoje Sudžum. Komisija je utvrdila da je Sudžum prikupio ukupno 11 bodova - od toga na usmenoj proveru 5 i za program rada 5 bodova. TS nisu dostavljeni testovi koje su kandidati rešavali na pismenoj proveru, kao ni podneti program rada.

Komisija je na sednici 5. septembra 2013. utvrdila rezultat testa sa pisane provere stručne osposobljenosti, znanja i veština kandidata i utvrđen je ukupan broj bodova po osnovu predloga programa rada kandidata za direktora. Na sledećoj sednici, 7. septembra 2013. utvrđena je rang lista kandidata za imenovanje direktora.

Iako se uslov iz Zakona o JP da direktor „nije član organa političke stranke, odnosno da mu je određeno mirovanje u vršenju funkcije u organu političke stranke“ odnosi samo na direktora JP čiji su osnivači Republika ili Pokrajina, TS je svim Komisijama postavila pitanje da li su, odnosno na koji su način kandidati dokazivali ovaj uslov. U materijalima dostavljenim TS iz SO Indija navodi se, da su kandidati taj uslov dokazivali „overenim izjavama - izjašnjenjem o članstvu u stranci ili političkoj organizaciji“.

JP Turistički centar Grada Zrenjanina

Komisija je imenovana 19. juna 2013. godine. Na sednici 11. jula 2013. donela je zaključak kojim je utvrdila postupak i način rada i odredila da će se izborni postupak sprovesti usmenim razgovorom sa kandidatima čije su prijave blagovremene, razumljive i potpune.

Postupak i način utvrđivanja stručnosti kandidata utvrđen je na istoj sednici na kojoj su razmotrene prijave, ocenjeni kandidati i utvrđena rang lista.

Sednica je počela u 9.00.

Prva tačka dnevnog reda bio je postupak i način utvrđivanja stručnosti kandidata za direktora JP. Članovi Komisije odlučili su na koji način će se ocenjivati kandidati. Postignut je dogovor i usvojen Zaključak o postupku i načinu utvrđivanja stručnosti kandidata za direktora JP. Potom se prešlo na 2. tačku dnevnog reda - razmatrane su pristigle prijave. Bilo je troje kandidata za direktora posmatranog JP. Članovi Komisije su konstatovali da je jedna prijava nepotpuna, dve potpune i te dve će razmatrati.

Sledi 3. tačka dnevnog reda - usmeni razgovor sa kandidatima koji ispunjavaju uslove⁴⁴. Odlučeno je da predsednik Komisije vodi razgovor sa kandidatima, a ostali da se uključuju po potrebi i da se kandidati ocenjuju ocenom 1-5. Obavljen je razgovor sa prvim kandidatom, dotadašnjim vršiocem dužnosti direktora Draganom Veleševićem, ocenjen je ocenom 5. Potom je obavljen razgovor sa drugom kandidatkinjom, ocenjena je ocenom 4. Prelazi se na 4. tačku dnevnog reda - sačinjavanje rang liste kandidata za imenovanje direktora. Komisija je odlučila da sastavi rang listu sa imenom jednog kandidata koji je stručan i osposobljen da obavlja dužnost direktora, a na osnovu diskusije jednoglasno je prihvaćen predlog da na listi bude dotadašnji v.d. direktora.

Sednica je, prema zapisniku, zaključena u 9.25. Trajala je ukupno 25 minuta.

U odgovoru Komisije dostavljenom TS, a u vezi sa uslovom da direktor nije član organa političke stranke, ukazano je da se taj uslov ne odnosi na imenovanje direktora JP čiji je osnivač lokalna samouprava, te nije utvrđivano pri izboru direktora JP TC Grada Zrenjanina.

JP Direkcija za urbanizam Kragujevac - Komisija je formirana odlukom Skupštine grada 30. maja 2013. Odluka o formiranju može se naći na sajtu Grada Kragujevca⁴⁵.

Komisija, prema Odluci o sprovođenju konkursa, proverava poznavanje sistema lokalne samouprave, sistema funkcionisanja JP, funkcionisanja javno privatnih partnerstava, opšte kulture, elokventnosti, poznavanje delatnosti, rada i funkcionisanja JP za koje se kandidat kandiduje i ocenjuje dostavljene predloge programa rada za mandatni period. Predlog obavezno sadrži projekciju godišnjeg programa poslovanja sa elementima sadržanim u Zakonu o JP, izrađen na osnovu parametara iz Završnog računa za prethodnu godinu i predlog mera za unapređenje efikasnosti i funkcionisanja preduzeća, sa termin planom za period od četiri godine. Predviđeno je da se vrši usmena provera, pisana provera, testiranje i ocenjivanje predloga programa. Prvobitni konkurs za izbor direktora JP Direkcija za urbanizam bio je raspisan 15. juna 2013. godine, a direktor je izabran 20. septembra 2013. Direktor je, međutim, podneo ostavku nakon protesta u JP i nezadovoljstva zaposlenih funkcionisanjem JP. U aprilu 2014. raspisan je novi konkurs i podaci koji su dostavljeni TS odnose se na rad Komisije za izbor direktora po tom konkursu. Jedini kandidat bio je vršilac dužnosti direktora

⁴⁴ Iz zapisnika se ne vidi, ali izgleda da su prethodno dvoje kandidata, čije su prijave potpune, pozvani da u vreme sednice dođu na usmeni razgovor, a treći, verovatno, nije. Moguće je da je služba koja daje tehničku podršku ranije proverila koje su prijave kompletne i u neformalnom dogovoru sa članovima Komisije pozvala dvoje kandidata. Ili je i treći sedeo pred vratima, pa su mu se posle 2. tačke dnevnog reda zahvalili na strpljenju i poslali ga kući.

⁴⁵<http://www.kragujevac.rs/Dokumenti-342-1>

po tom konkursu. Jedini kandidat bio je vršilac dužnosti direktora Aleksandar Rudnik Milovanović, koji je postavljen nakon što je dotadašnji direktor podneo ostavku.

Na usmenom testu kandidat je odgovarao na pitanja „Zašto smatrate da ste najbolji kandidat?“, „Koja je pretežna delatnost preduzeća za čijeg direktora konkurišete?“, „Koji deo osnivačkog akta preduzeća nije usaglašen sa Zakonom o JP, a što bi bila jedna od Vaših prvih obaveza kao direktora?“, „Da li može posle usvajanja da se menja uvojeni plan detaljne regulacije kroz analizu lokacije, obrazložiti odgovor“, „U kojim slučajevima se direktor JP može razrešiti pre isteka mandata?“, „Ako je organizovan štrajk, a nije obezbeđen minimum rada, šta preduzima nadležni organ osnivača radi sprečavanja štetnih posledica za zdravlje ljudi, bezbednost ljudi i imovine?“.

Na pisanom testu, na kome je kandidat sakupio 19 od 30 poena, bila su pripremljena pitanja sa četiri ponuđena odgovora. Pored ostalih, tu su bila pitanja „U čijoj je nadležnosti utvrđivanje stopa izvornih prihoda jedinice lokalne samouprave?“, „Koji su izvršni organi jedinice lokalne samouprave?“, „Ko je naredbodavac za izvršenje budžeta?“, (ukupno 10 iz oblasti lokalne samouprave), „Ko vrši osnivačka prava na JP?“, „Ko odgovara za zakonitost rada JP?“, „Maksimalan rok na koji se imenuje v.d. direktora JP?“ (ukupno 10 iz oblasti JP) i 10 iz opšte kulture, poput pitanja „Kako se zvala Odisejeva žena?“, „Ko je autor slike 'Suncokreti?“, „Koja je dužina inča?“, „Čega je simbol ptica feniks?“, „Koji srpski vladar je ubijen u atentatu?“, „U kom delu se pominje prvi put Veliki Brat?“ i „Ko je oslikao Sikstinsku kapelu?“.

Kandidat je od 40 mogućih prikupio 27,86 bodova – na testu 19, na usmenoj proveru 4,36 i za predlog programa dobio je 4,5. Kandidat je, iako Zakon to predviđa kao uslov samo za republička i pokrajinska JP, dao izjavu da nije član organa ni jedne političke stranke.

JKP Vodovod Surdulica - Komisija za imenovanja direktora JP obrazovana je rešenjem SO Surdulica od 12. jula 2013. Na zahtev TS za dostavljanje dokumenta koji sadrži kriterijume i merila za imenovanje direktora, SO Surdulica, odnosno Komisija, nije odgovorila. Dostavljeni su svi ostali dokumenti, uključujući i zapisnike sa sednice, a na ponovljeni zahtev za dostavljanje kriterijuma i merila ponovo je dostavljen zapisnik u kome se navodi da se neće obaviti usmeni razgovor jer su stručni, radni i moralni kvaliteti kandidata poznati Komisiji, već će pisano izjašnjavanje o stanju u preduzeću i merama koje treba preduzeti ubuduće biti odlučujuće za formiranje rang liste.

U zapisniku o radu Komisije navodi se naime, da je konstatovano da su prijave dostavila dva kandidata. Izborni postupak je sproveden tako što je Komisija konstatovala sledeće: „**S obzirom** da je SO Surdulica dala saglasnost na plan i program rada preduzeća za 2014. godinu, kao i ciljeve i zadatke u narednom periodu, kao i **činjenicu da su stručni, radni i moralni kvaliteti (kandidata) poznati članovima Komisije**, Komisija je odlučila da izvrši pisanu proveru. Kandidatima je naloženo da u pisanom obliku iskažu svoje viđenje stanja u preduzeću i koje mere i radnje treba preduzeti radi poboljšanja uslova rada, unapređenja poslovanja i ostvarivanja što boljih rezultata u radu i poslovanju preduzeća. Rezultat pisanog izjašnjavanja biće odlučujući za utvrđivanje rang liste“.

Dotadašnja direktorka Olivera Ristić potom je dostavila pisano izjašnjenje, drugi kandidat je odustao i o tome obavestio Komisiju, koja je formirala rang listu sa jednom kandidatkinjom.

Direkcija za građevinsko zemljište i puteve opštine Bosilegrad – Komisija je obrazovana odlukom SO Bosilegrad 25. aprila 2013. Odlukom o sprovođenju javnog konkursa za imenovanje direktora JP Direkcija za građevinsko zemljište (SO Bosilegrad, 13. juna 2013), Komisija je obavezana da svojim aktom propiše merila za imenovanje direktora. TS je dva puta slala zahteve Komisiji, odnosno SO Bosilegrad za dostavljanje akta koji sadrži merila i dokumenata koji pokazuju kako su merila primenjena. Takav akt nije dostavljen, već je dostavljeno Rešenje o obrazovanju Komisije, u kome se, kao i u Odluci o sprovođenju konkursa, navodi da se „u izbornom postupku, ocenjivanjem stručne sposobnosti znanja i veština, utvrđuje rezultat kandidata prema merilima propisanim za imenovanje direktora JP”, te da „izborni postupak može da se sprovede u više delova, pismenom proverom, usmenim razgovorom ili drugi odgovarajući način”. Takođe je dostavljen Zapisnik sa sednice Komisije od 17. jula 2013. na kojoj su razmatrane prijave kandidata za direktora, kao i informacija da se na konkurs javio samo jedan kandidat „te zato rang lista kandidata i zapisnici o bodovanju kandidata za izbor direktora JP Direkcija za građevinsko zemljište i puteve nije rađena, a što se vidi i iz samog Zapisnika” (sa sednice Komisije).

Komisija je na sednici 17. jula 2013. konstatovala da se na konkurs prijavio samo dotadašnji direktor Straško Apostolov, da ispunjava uslove tražene u konkursu i da je podneo kompletnu dokumentaciju. U zapisniku se dalje navodi: „Komisija potvrđuje da prijavljeni kandidat može uspešno da obavlja funkciju direktora pošto je istu obavljao u prethodnom periodu izuzetno odgovorno i uspešno, da dovoljno poseduje stručnog znanja i veštine za obavljanje funkcije direktora”. Potom je kandidat pred Komisijom izjavio da prihvata funkciju direktora, a Komisija je zapisnik dostavila opštinskoj upravi kako bi nastavila postupak za imenovanje direktora. Sednica je trajala 50 minuta, od 16.00 do 16.50 h.

Komisija je, praktično, preuzela nadležnosti Nadzornog odbora (nadziranje rada direktora) i osnivača (ocena o ispunjavanju godišnjeg programa poslovanja) i nije sprovedla izborni postupak propisan odlukama o formiranju Komisije i o sprovođenju konkursa, ukoliko se usmena, paušalna pozitivna ocena rada dotadašnjeg direktora ne smatra za „**drugi odgovarajući način**” sprovođenja izbornog postupka. U posmatranom uzorku bilo je drugih primera da se na konkurs javio samo jedan kandidat, dotadašnji direktor, ali je procedura, za razliku od Bosilegrada, sprovedena do kraja.

Apostolov je, inače, kako se navodi u rešenju o njegovom imenovanju „strukovni inženjer mašinstva”. S obzirom da TS ni posle dva zahteva nisu dostavljeni dokumenti na osnovu kojih je Komisija utvrđivala da li kandidat ispunjava uslove konkursa, odnosno uslove propisane Zakonom, nije moguće doneti nedvosmislen zaključak da li je stručni, odnosno akademski naziv imenovanog direktora u skladu sa propisanim stručnom spremom za mesto direktora JP (VII stepen). „Strukovni inženjer mašinstva” je, naime, naziv koji se dobija po završenim osnovnim stručnim studijama (180 ESPB) i odgovara VI-1 stepenu po ranijem stepenovanju.

4.6 Izbor direktora i obrazloženje

Pored uslova za izbor direktora koji su propisani Zakonom, Statutom ili osnivačkim aktom javnog preduzeća mogu se odrediti i drugi uslovi koje lice mora ispuniti da bi moglo biti imenovano za direktora javnog preduzeća.

S obzirom na to da konkursi za izbor direktora republičkih JP ili nisu raspisani ili nisu

okončani, sa izuzetkom EPS-a, u kojem je direktor imenovan 2. oktobra 2014. god., nismo uspeli da utvrdimo na koji način je utvrđivano da kandidati ispunjavaju tražene uslove. Komisija za izbor direktora JP čiji je osnivač Vlada Srbije, kao ni Vlada Srbije, nisu odgovarali na zahteve za dostavljanje informacija od javnog značaja, pa nismo uspeli da utvrdimo u kojoj su fazi konkursi raspisani pre 14 meseci, da li je Komisija okončala svoj rad i utvrdila (i na koji način) da li kandidati ispunjavaju uslove.

Pokrajinska vlada i Komisija za imenovanje direktora JP čiji je osnivač Pokrajinska vlada, poslali su, umesto traženih dokumenata, kratku informaciju u kojoj se navodi da se Komisija za imenovanje rukovodila prilikom rangiranja dokumenatima i uverenjima koja su kandidati dostavili, njihovim izjavama i podacima iz individualnih razgovora. Iz ovoga se može pretpostaviti da su kandidati dali pisane ili usmene izjave da nisu članovi organa političkih stranaka te da je na osnovu fotokopija, diploma i „individualnih razgovora“ utvrđeno da su stručnjaci u jednoj ili više oblasti iz koje je delatnost od opšteg interesa za čije obavljanje je osnovano javno preduzeće. Zapisnici u kojima bi to bilo konstatovano nisu dostavljeni TS.

Informacije o utvrđenoj stručnosti kandidata trebalo bi da se mogu pronaći i u obrazloženju rešenja o imenovanju direktora, ali na internet sajtu Pokrajinske vlade nismo uspeli da ih pronađemo. Zakon, naime, predviđa da se rešenje o imenovanju na mesto direktora objavljuje u "Službenom glasniku Republike Srbije" (odnosno u službenom glasilu jedinice lokalne samouprave, odnosno glasilu autonomne pokrajine), a **rešenje sa obrazloženjem obavezno** se objavljuje na internet stranici organa nadležnog za imenovanje direktora. Ovo je posebno bitno zbog činjenice da je kandidatkinja koja je (ponovo) izabrana za direktora Vojvodinašuma bila na izbornim listama Saveza vođovodanskih Mađara za pokrajinske i republičke izbore, dok je kandidat koji je (p)ostao direktor Voda Vojvodine na izborima za Novi Sad bio prvi na listi stranke "Socijalna pravda i udruženi penzioneri".

Vojvodinašume - Odluka Pokrajinske vlade da se „pristupi konkursu“ za izbor direktora JP doneta je 19. juna 2013, a izmenjena 22. jula. Konkurs je objavljen 2. septembra (u Službenom glasniku RS), a 11. decembra 2013. Vlada Autonomne Pokrajine Vojvodine donela je rešenje kojim je dotadašnja v.d. direktorka Marta Takač imenovana za direktorku JP Vojvodinašume, na period od četiri godine.

Rešenje o njenom imenovanju, međutim, poništio je presudom Viši sud u Novom Sadu 3. jula 2014. godine. Mediji su preneli da je sud utvrdio da Marta Takač nije podnela u zakonskom roku svu dokumentaciju koja je bila zatražena u javnom konkursu za direktora JP „Vojvodinašume“. Prema tim navodima, potvrda Privrednog suda iz Subotice da nije bila kažnjavana ubačena je uz njenu prijavu posle zatvaranje konkursa. Na to ukazuje datum izdavanja potvrde – 6. novembar 2013. – dok je rok za podnošenje prijave istekao 30. oktobra. Tužbu protiv Pokrajinske vlade zbog nezakonite radnje podneo je Velibor Miletić iz Pančeva.

Javni konkurs za direktora JP „Vojvodinašume“ raspisao je Pokrajinski sekretarijat za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo 30. avgusta 2013. godine. Objavljen je u dnevnom listu „Danas“, a 2. septembra, u „Službenom glasniku“ Republike Srbije, zatim 11. septembra i u „Službenom listu“ AP Vojvodine. Bio je otvoren 60 dana. Rok za podnošenje prijave, koji se računa od dana kad je konkurs objavljen u „Službenom glasniku“ Srbije, istekao je 30. oktobra. U javnom konkursu su navedeni uslovi koje kandidat za direktora „Vojvodinašuma“ mora da ispuni i koje dokumente kao dokaz o ispunjavanju tih uslova treba da dostavi

komisiji.

„Neblagovremene, nerazumljive i prijave uz koje nisu priloženi svi potrebni dokazi, Komisija za imenovanje odbacuje zaključkom protiv kojeg nije dopuštena posebna žalba“, naloženo je u članu 29 Zakona o javnim preduzećima. Marta Takač uz prijavu nije u zakonskom roku dostavila potvrdu o nekažnjavanju. Na potvrdi se, naime, vidi da ju je Privredni sud izdao 6. novembra pod brojem 1. Su 3/2013-478, a u Pokrajinskoj vladi je zavedena kao da je predata Komisiji za imenovanje 24. oktobra. Ipak, Komisija je na sednici od 3. decembra 2013. god. konstatovala da se na konkurs „blagovremeno“ prijavilo troje kandidata: Marta Takač iz Subotice, Aleksandar Obradović i Velibor Miletić, obojica iz Pančeva.

„Komisija je pregledala prispjele prijave na javni konkurs s pripadajućom dokumentacijom te je na osnovu toga konstatovala da su svi kandidati dostavili kompletnu dokumentaciju“, navodi se u zapisniku koji su potpisali Dušan Vlahović, Darija Šajin i Đula Kiš⁴⁶.

Vode Vojvodine – Pokrajinska vlada je 11. decembra 2013. donela rešenje kojim je dotadašnji v.d. direktora JVP Vode Vojvodine Mirko Adžić imenovan za direktora. Mediji su Adžića identifikovali ne samo kao kandidata DS-a, već i kao kandidata određene struje u DS-u. Radio 021 je pre sednice Komisije za imenovanje, tvrdio da će među tri prvorangirana kandidata „koji idu u drugi krug“, odnosno koji sa nalaze na predlogu koji se upućuje resornom sekretarijatu, kako bi pripremio predlog odluke za Vladu Vojvodine, „sigurno“ biti Mirko Adžić. Taj medij tvrdio je da će Adžić „ostati direktor jer njega gura Dragoslav Petrović, siva eminencija vojvođanskog DS“, dok se „nametanju Adžića za v.d. direktora Voda Vojvodine suprotstavio još u februaru Goran Ješić smatrajući da je kao resorni sekretar za vodoprivredu odgovoran za to preduzeće i da bi na mestu direktora morao da bude stručan čovek od njegovog najvećeg poverenja“.

Grad Beograd

JKP za javne garaže i parkirališta Parking servis Beograd i

JKP Gradska čistoća Beograd

Konkursi raspisani u junu 2013. godine okončani su 17. aprila 2014. godine, kada je Privremeni organ doneo rešenja kojim se ne prihvataju predlozi za imenovanje direktora svih javnih preduzeća koje su dostavili resorni sekretarijati. Privremeni organ je takođe odlučio da ne izabere nijednog od kandidata sa liste za imenovanje direktora koje je utvrdila Komisija za imenovanje. Među tim JP bila su i dva posmatrana.

Na konkursima su, u ogromnoj većini slučajeva, prvorangirani bili dotadašnji v.d. direktora, postavljeni u vreme dok je DS sa svojim koalicionim partnerima bila na vlasti u Beogradu. Posle smenjivanja gradonačelnika Dragana Đilasa i raspuštanja Skupštine grada, direktori JP su smenjeni ili su sami podneli ostavke, a Privremeni organ je postavio nove v.d. direktora. Ti vršiocci dužnosti u ogromnoj većini su izabrani za direktore na konkursima koje je raspisala nova gradska vlast – SNS i njeni koalicioni partneri. Jedan od retkih izuzetaka bilo je jedno od

⁴⁶ Mediji su, inače, ranije preneli i da je sadašnji gradonačelnik Novog Sada, a tadašnji predsednik Gradskog odbora Srpske napredne stranke, Miloš Vučević 2012. godine optužio Martu Takač za zloupotrebu službenog položaja, jer je, kako je tvrdio, novcem JP Vojvodinašume kupila stan. Vučević je tada javno pokazao kopiju ugovora između "Vojvodinašuma" i novosadskog "Agrogloba" o javnoj nabavci semenske robe, koja je, kako je naveo, plaćena po znatno višim cenama od tržišnih i naveo da je Marta Takač, nekoliko nedelja nakon zaključenja tog ugovora, kupila stan od suvlasnika i direktora novosadske firme "Agroglob", Božidara Kostića. Nema informacija da li su nadležni organi istraživali ovaj slučaj.

posmatranih JP Gradska čistoća, u kome je za direktora imenovan Miroslav Bogdanović, diplomirani inženjer rudarstva. Bogdanović je bio kandidat SNS na listi za izbore u Beogradu. 2012. godine.

V.d. direktora JP Parking servis Andrija Čupković, diplomirani inženjer saobraćaja, imenovan je na konkursu za direktora tog JP. Čupković je, inače, do 2012. bio gradski odbornik stranke G17 plus.

S obzirom na to da Komisija za imenovanje direktora nije dostavila informaciju o tome na koji način su kandidati dokazivali da ispunjavaju uslove iz konkursa, kao i da obrazloženje za imenovanje nismo uspjeli da pronađemo na sajtu Skupštine grada Beograda, zanimljivo je pogledati obrazloženje tadašnjeg sekretara Privremenog organa za razrešenje v.d. direktora postavljenih u vreme prethodne vlasti.

„Direktori javnih preduzeća zatečeni su u neredovnom stanju kao vršioci dužnosti i niko od njih nije prošao proceduru koju propisuje Zakon o javnim preduzećima, već su imenovani na te funkcije najduže do šest meseci, dakle bez ikakvog trajnog i konačnog statusa. Odluke koje je doneo Privremeni organ su u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima. Na kraju, želim da istaknem da je, bez obzira na izuzetno loše stanje koje je zatečeno u javnim preduzećima, Privremeni organ, kao gest korektnosti, ponudio i druga radna mesta ovim ljudima, što svakako nije bio slučaj u prošlosti“, izjavio je u decembru 2013. godine Goran Vesić. On je indirektno potvrdio da profesionalizacija rada JP nije cilj kojem se teži, jer se neuspešnim rukovodiocima (bar prema oceni Privremenog organa) nudi „kao gest korektnosti“ da ostanu u JP. Istovremeno se kao obrazloženje za smenjivanje navodi da v.d. direktori nisu prošli proceduru izbora na konkursu, a četiri meseca kasnije ne prihvataju se predlozi za imenovanje koji su rezultat te iste procedure.

Činjenica da je Zakon o JP propisao različite uslove za direktore lokalnih, s jedne strane, i republičkih i pokrajinskih JP, s druge strane, u praksi je rezultirala time da su u pojedinim jedinicama lokalne samouprave zahtevani stroži uslovi za direktore, nego u drugim. Desilo se, međutim, i da su za dva posmatrana beogradska JP konkursom predviđeni različiti uslovi.

Za direktora JP Parking servis zahtevali su se uslovi kao da je reč o republičkom ili pokrajinskom JP, pa između ostalog da kandidat ima najmanje pet godina radnog iskustva, od čega tri godine na poslovima za koje je osnovano javno preduzeće ili najmanje tri godine na rukovodećim položajima i da nije član organa političke stranke odnosno da mu je određeno mirovanje u vršenju funkcije u organu političke stranke, ali ne i uslov da je stručnjak u jednoj ili više oblasti iz koje je delatnost“ JP (iako je na kraju izabran kandidat koji je diplomirani inženjer saobraćaja), dok su se za mesto direktora JP Gradska čistoća tražili samo uslovi u skladu sa Zakonom o radu - da je punoletan i poslovno sposoban, da je državljanin Republike Srbije, da ima VII stepen stručne spreme i da ima najmanje četiri godine radnog staža u istom stepenu stručnosti.

JP Informatika - Direktor JP Dejan Čelar, inženjer menadžmenta, imenovan je rešenjem Skupštine grada Novog Sada od 8. i 9. jula 2013, koje je, sa obrazloženjem, objavljeno je na sajtu ovog organa⁴⁷.

Čelar je u medijima predstavljen kao „kadar“ Treće Srbije, stranke koja je u vladajućoj koaliciji u Novom Sadu. Kao i u mnogim drugim gradovima i u Novom Sadu su mediji sve

⁴⁷<http://www.skupstinans.rs/cirilica/resenja-o-prestanku-duznosti-i-imenovanju-direktora-jp-i-jkp>

izabrane direktore identifikovali po strankama čiji su kandidati bili na sprovedenim konkursima. Radio 021 je i pre završetka konkursa objavio kojoj stranci je „pripalo“ koje JP i ta prognoza se potvrdila po završetku konkursa i imenovanju direktora na sednici Skupštine grada Novog Sada. Kadrovi SNS dobili su direktorske fotelje u pet, koalicija SPO-RDS u četiri JP, DSS i SPS po u tri, a Treća Srbija dva JP, od kojih je jedno Informatika.

Nakon što je Treća Srbija „preuzela“ JP Informatika, u medijima je otvorena afera u vezi sa sponzorisanjem izrade albuma muzičara Slobodana Trkulje. Naime, stranka Treća Srbija delila je album kao poklon za Novosađane, istovremeno ne propustivši priliku da se pohvali da je izradu snosilo JKP Informatika na čijem je čelu Dejan Čelar. Mediji su potom izneli računicu po kojoj izrada 250.000 primeraka, koliki je navodno tiraž, košta 300.000 evra. Trkulja je potom potvrdio da je dobio novac od JP Informatike, ali je naveo da je reč o tri miliona dinara i da je taj novac tražio „standardnim procedurama za sponzorstvo“, te da je direktor „Informatike“ Dejan Čelar „odlučio da preduzeće podrži izradu CD-a“.

JP „Informatika“ je potvrdilo da je sponzorovalo izradu muzičkog albuma Slobodana Trkulje i navelo da je novac izdvojen kao korak koji će Novi Sad približiti tituli Evropske prestonice kulture.

JKP Naissus Niš

Rešenje o imenovanju Dejan Andrejevića za direktora JKP za vodovod i kanalizaciju usvojila je Skupština grada Niša 2. oktobra 2013. godine. Na sajtu Grada Niša (u segmentu u kome se nalaze dokumenti Komisije za imenovanja) objavljeno je rešenje sa obrazloženjem. U obrazloženju se navodi da je Komisija u izbornom postupku, na osnovu uvida u podnetu dokumentaciju i usmenim razgovorom ocenjivala stručnu osposobljenost kandidata, znanja i veštine neophodne za obavljanje funkcije direktora, te je na osnovu sprovedenog izbornog postupka utvrdila rezultat za svakog kandidata prema **merilima** propisanim za imenovanje direktora javnog preduzeća. Iako na sajtu Grada Niša postoji veliki broj objavljenih dokumenata u vezi sa izborom direktora i stvoren je privid transparentnosti, ne postoje ni merila za imenovanje direktora, ni zapisnici sa sednica Komisije. Ove dokumente TS nije dobila od Grada Niša, odnosno gradske Komisije za imenovanja ni nakon dva zahteva za pristup informacijama od javnog značaja.

Iz objavljenog obrazloženja se saznaje da je Andrejević diplomirani ekonomista sa radnim iskustvom od 22 godine, od čega 16 na rukovodećim poslovima, kao načelnik Službe za poslove gradonačelnika (šef kabineta), kao direktor jednog DOO i rukovodilac regionalnog centra za južnu i istočnu Srbiju firme iz Beograda.

Na osnovu liste za imenovanje i zapisnika o sprovedenom izbornom postupku, Uprava za komunalne delatnosti je pripremila predlog akta za imenovanje Andrejevića, kao najbolje rangiranog kandidata i dostavila ga Skupštini grada Niša, koja je donela rešenje o imenovanju.

Andrejević je, inače, 2014. godine izabran za narodnog poslanika Srpske napredne stranke i na toj funkciji je bio do 12. Septembra 2014. godine, kada je podneo ostavku u okviru stranačke akcije da njihovi funkcioneri ne treba da imaju više od jedne plaćene funkcije. Tokom kratkotrajnog poslaničkog mandata, mediji su ga optuživali da je službenim automobilom JP išao na sednice parlamenta. Istovremeno, pojavila se informacija da je taj

automobil koristio za lične, a ne samo službene potrebe, kao i informacija da, iako je direktor vodovoda, ima pozamašne neplaćene račune za vodu.

JKP Paraćin – SO Paraćin usvojila je rešenje o imenovanju Tomislava Šaletića za direktora JKP Paraćin 6. novembra 2013. godine. Rešenje sa obrazloženjem objavljeno je na sajtu opštine.⁴⁸ U obrazloženju se podseća na pravni osnov, kao i na proceduru koja je prethodila imenovanju – donošenje odluke o sprovođenju konkursa, sprovođenje konkursa, te navodi da je Komisija za imenovanje direktora javnih preduzeća čiji je osnivač opština Paraćin dostavila Opštinskoj upravi liste za imenovanje sa brojčano iskazanim i utvrđenim rezultatima kandidata i zapisnik o izbornom postupku direktora javnih preduzeća čiji je osnivač opština Paraćin. Razmatrajući liste za imenovanje i zapisnik o izbornom postupku, načelnica Opštinske uprave opštine Paraćin pripremila je akt o imenovanju i dostavila Skupštini opštine na odlučivanje Rešenje o imenovanju Tomislava Šaletića za direktora Javnog komunalnog preduzeća "Paraćin", kao jedinog kandidata sa liste za imenovanje direktora Javnog komunalnog preduzeća "Paraćin".

U obrazloženju nema detalja o samom izboru, rezultatima koje je kandidat iskazao na usmenoj i/ili pismenoj proveru, programu koji je ponudio. Šaletić, inače, diplomirani mašinski inženjer, bio je direktor od 27. jula 2010. godine, kada je i zasnovao radni odnos u JKP Paraćin. Na konkurs su se prijavila trojica kandidata, ali dvojica nisu priložili potrebna dokumenta, tako da je razmatrana samo Šaletićeva prijava. Predlog mera za unapređenje rada preduzeća, koje je kandidat podneo Komisiji, dostavljen je TS. Kandidat je predložio da se uradi nova sistematizacija, novi normativ troškova, da se uskladi strategija JKP Paraćin sa Nacionalnom strategijom upravljanja čvrstim komunalnim otpadom, da se uradi nova metodologija izračunavanja cena komunalnih usluga (ne precizira kakva), pa da se primenom te metodologije povećaju prihodi. Šaletić je, inače, bio funkcioner partije Narodni pokret „Svi za Paraćin“ koja je deo vladajuće koalicije. Šest meseci posle izbora za direktora, u maju 2014. godine podneo je ostavku zbog, kako je obrazloženo „prelaska na drugu funkciju“. TS je, nezvanično, pojašnjeno da je Šaletić, inače sportski pilot, prešao da profesionalno vodi Sportski savez Paraćina, gde je do tada radio volonterski.

JP Ingas Indija – SO Indija je 2. oktobra 2013. godine usvojila rešenje o imenovanju dipl. ekonomiste Dobrivoja Sudžuma za direktora JP Ingas. Rešenje sa obrazloženjem je objavljeno na sajtu opštine⁴⁹. U obrazloženju se opisuje procedura, navodi da su primljene dve prijave od kojih je jedna bila nepotpuna, te je razmatrana samo prijava dotadašnjeg v.d. direktora. Komisija je, navodi se dalje, sprovela izborni postupak proverom i ocenjivanjem stručne osposobljenosti, znanja i veština kandidata, po postupku i na način utvrđen Odlukom o sprovođenju javnog konkursa, utvrdila listu za imenovanje sa brojčano iskazanim i utvrđenim rezultatima, prema merilima propisanim za imenovanje i zajedno sa zapisnikom o izbornom postupku dostavila Opštinskoj upravi radi pripreme predloga akta o imenovanju. Uprava je utvrdila predlog rešenja o imenovanju i dostavila SO Indija na razmatranje i usvajanje.

U obrazloženju se ne navode detalji o rezultatima testiranja (koji su dostavljeni TS). TS, međutim, nisu dostavljeni testovi koje je kandidat rešavao, kao ni predlog mera za unapređenje rada JP koji je podneo Komisiji.

⁴⁸ http://www.paracin.rs/index.php?option=com_content&task=view&id=44&Itemid=75

⁴⁹ [www.indija.net/Javna preduzeća i ustanove / Komisija za imenovanje direktora JP i usanova](http://www.indija.net/Javna%20preduzeća%20i%20ustanove/Komisija%20za%20imenovanje%20direktora%20JP%20i%20usanova)

Sudžum je na čelu JP Ingasa od 2011. godine, pre toga je, 2007. godine, bio pomoćnik ministra poljoprivrede za agrarnu operativu.

Turistički centar Grada Zrenjanina – Skupština grada Zrenjanina je 12. jula 2013. godine usvojila rešenje o imenovanju privatnog preduzetnika Dragana Vuleševića za direktora Turističkog centra. Rešenje sa obrazloženjem je objavljeno na sajtu Grada Zrenjanina⁵⁰.

U obrazloženju se podseća na odredbe Statuta grada Zrenjanina, odluku o sprovođenju konkursa, na imenovanje Komisije za imenovanje direktora i navodi da su se na konkurs javila tri kandidata, od toga dve prijave su bile blagovremene i potpune, a jednu prijavu je Komisija odbacila zaključkom kao nepotpunu. „Komisija je na sednici održanoj 11. jula 2013. godine razmatrala sve prispele prijave i sprovela izborni postupak u vidu usmenog razgovora sa kandidatima i sastavila listu kandidata. Navedenu listu kandidata, zajedno sa zapisnikom o izbornom postupku Komisija za imenovanja je dostavila Komisiji za personalna pitanja koja je utvrdila predlog Rešenja i dostavlja ga Skupštini grada na razmatranje i usvajanje”.

Vulešević je, inače, bio kandidat na pokrajinskim izborima 2012. na listi SPS-PUPS-JS, dok je druga kandidatkinja, Vesna Bugarin iz SNS, bila kandidat za gradsko veće 2012. godine.

JP Direkcija za urbanizam Kragujevac – U proteklom periodu imenovana su dvojica direktora JP Direkcija za urbanizam Kragujevac u skladu sa Zakonom o JP. Dragan Jevtović, diplomirani mašinski inženjer, imenovan je nakon prvog sprovedenog konkursa, na sednici Skupštine grada 13. septembra 2013. godine. Jevtović je bio jedini kandidat na rang listi za JP Direkcija za urbanizam. Na sajtu Kragujevca⁵¹ objavljeni su zaključci o broju bodova kandidata za sva JP za koja su raspisani konkursi, kao i sve liste kandidata i rang liste.

Jevtović je, inače bio član Političkog saveta i član predsedništva partije Zajedno sa Kragujevac, okosnice vladajuće koalicije u tom gradu. Nakon protesta zaposlenih zbog lošeg stanja u JP i višemesečnog kašnjenja plata, Jevtović je u aprilu 2014. godine podneo ostavku. Raspisan je novi konkurs na kome je jedini kandidat bio Aleksandar Rudnik Milovanović, koji je zaposlen u Direkciji, a po Jevtovićevoj ostavci je imenovan za v.d. direktora. U junu 2014. godine SG Kragujevca je imenovala Milovanovića za direktora.

JKP Vodovod Surdulica - Rešenje o imenovanju Olivere Ristić, dipl. ekonomiste, za direktorku JKP Vodovod, usvojila je SO Surdulica 27. decembra 2013. godine. Rešenje sa obrazloženjem objavljeno je na sajtu SO Surdulica⁵², a obrazloženje sadrži opis sprovedene procedure, bez detalja o proverama i programima koji su kandidati ponudili. Program je dostavljen TS i u njemu se uočava specifičnost izbora partijskih funkcionera za direktora JP, odnosno razlika između partijskog i profesionalnog vođenja JP. Kandidatkinja, koja je u prethodnom periodu bila v.d. direktora detaljno je, naravno, predstavila probleme u radu JP, navela šta su planovi i kako bi se rezultati rada i poslovanja mogli poboljšati. Ukazala je na liberalizaciju cena usluga JP, ali se odmah ogradila da se prilikom razmatranja opcije povećanja cena na ekonomski nivo mora voditi računa o standardu građana. Na taj način kandidatkinja za direktora legitimisala se kao političar koji brine o biračima, a ne kao

⁵⁰ <http://www.zrenjanin.rs/userfiles/file/26%20Resenje%20o%20imen%20dir%20Turisticki%20centar.pdf>

⁵¹ <http://www.kragujevac.rs/Dokumenti-342-1>

⁵² <http://surdulica.org/Surdulica/uploads/site/2014ResenjeOImenovanjuDirektoraJPVodovod.pdf>

menadžer koji brine da li bi veća cena rezultirala manjom naplatom i kakve bi to efekte imalo po prihode. Profesionalac bi preporučio da se socijalna politika izmesti iz JP i da država i/ili opština subvencionise siromašne, a da JP svoje usluge naplaćuje po tržišnim cenama, a političar se brine za sve birače, pa se usluga nudi ispod cene i socijalno ugroženima i onima koji mogu da plate punu ekonomsku cenu.

Olivera Ristić je 2008. godine bila portparol grupe građana „Za lepšu Surdulicu“ na čijem je čelu bio predsednik opštine Surdulica Novica Tončev, u vreme kada je napustio SPS.

Direkcija za građevinsko zemljište i puteve opštine Bosilegrad – SO Bosilegrad je na sednici 12. septembra 2013. godine usvojila rešenje o imenovanju strukovnog inženjera mašinstva Straška Apostolova za direktora Direkcije za građevinsko zemljište i puteve. Rešenje o imenovanju objavljeno je na sajtu opštine⁵⁶ i u njemu se citira zakonski osnov, podseća na donošenje odluke o sprovođenju konkursa, formiranje Komisije za imenovanje direktora i navodi da se na konkurs javio jedan kandidat, te da je Komisija za imenovanja direktora razmotrila prijavu i „spvela izborni postupak u vidu usmenog razgovora sa kandidatom”. Podatke o kandidatu, zajedno sa zapisnikom o izbornom postupku Komisija za imenovanja je dostavila Opštinskoj upravi, a Opštinska uprava je utvrdila predlog Rešenja i dostavila ga Skupštini opštine na razmatranje i usvajanje.

Apostolov je na lokalnim izborima 2008. godine bio kandidat Demokratske stranke Srbije, partije koja je na vlasti u opštini Bosilegrad.

⁵⁶ http://www.bosilegrad.org/sr/Odluke_skupstine.aspx

5. Poslovni rezultati, marketing i sponzorstva

5.1 Poslovni rezultati pre i posle usvajanja novog Zakona

Prema Zakonu o javnim preduzećima, javno preduzeće osniva se i posluje radi obezbeđivanja trajnog obavljanja delatnosti od opšteg interesa i urednog zadovoljavanja potreba korisnika proizvoda i usluga, razvoja i unapređivanja obavljanja delatnosti od opšteg interesa, obezbeđivanja tehničko-tehnološkog i ekonomskog jedinstva sistema i usklađenosti njegovog razvoja, sticanja dobiti i ostvarivanja drugog zakonom utvrđenog interesa. Sticanje dobiti možda nije primarni interes za osnivanje JP, ali ostvarivanje gubitaka sigurno se ne sme pravdati drugim interesima, kao što je zadovoljavanje potreba korisnika.

U praksi, staroj decenijama, česti su slučajevi da se socijalna politika države ili lokalne samouprave vodi kroz javna preduzeća, koja zadovoljavaju potrebe korisnika, a usluge naplaćuju po cenama znatno ispod tržišnih, kako bi obezbedili socijalni mir među biračima. Na taj način sami osnivači unapred amnestiraju JP od negativnog poslovanja koje je posledica depresiranih cena usluga ili loše naplate (koju ne slede sudski procesi) i onemogućavaju stvarni napredak u pravcu profesionalizacije. Treba ipak napomenuti da bi negativni efekti čak i takve cenovne politike mogli delom da se kompenzuju kroz odgovorno vođenje preduzeća, ali su nažalost česti obrnuti slučajevi – da je socijalno-politička cenovna politika izgovor i pokriće za dodatne negativne rezultate koji su posledica nedomaćinskog (neprofesionalnog) raspolaganja javnom imovinom.

U uzorku koji je posmatran nalaze se JP koja pružaju usluge koje su od značaja za ostvarivanje socijalnog mira (električna energija, gas, voda), ali i JP koja imaju uslove da posluju uz dobit na tržištu. Želeli smo da uporedimo rezultate rada, odnosno finansijske bilanse preduzeća iz godine pre početka primene novog Zakona o JP i godine kada je trebalo da budu izabrani novi nadzorni odbori, novi direktori i kada je trebalo da se krene u pravcu najavljenih i obećanih profesionalizacije.

Zakon, naime, propisuje da nadzorni odbor, između ostalog, utvrđuje poslovnu strategiju i poslovne ciljeve javnog preduzeća i stara se o njihovoj realizaciji, donosi godišnji program poslovanja, uz saglasnost osnivača i nadzire rad direktora. Direktor organizuje i rukovodi procesom rada, vodi poslovanje javnog preduzeća, predlaže godišnji program poslovanja i preuzima mere za njegovo sprovođenje.

Osnovna prepreka za donošenje jednoznačnog zaključka o tome da li je ostvaren napredak u pravcu profesionalizacije leži u činjenici da u republičkim JP nisu izabrani direktori, a da su nadzorni odbori izabrani krajem 2013. godine, te se pomaci, bilo pozitivni ili negativni, ne mogu pripisati bilo kakvoj ulozi novih organa. U lokalnim JP nadzorni odbori su izabrani polovinom 2013. godine, a direktori krajem 2013.

Od posmatranih 25 javnih preduzeća, jedno lokalno JP (Turistički centar Grada Zrenjanina) je dostavilo finansijske izveštaje u formatu u kome nije bilo moguće utvrditi na koju se godinu odnose, a izveštaji nisu dostupni na sajtu Agencije za privredne registre, te su razmatrani izveštaji 10 republičkih, dva pokrajinska i devet lokalnih.

U 2012. godini, od posmatrana 24, sa gubitkom je poslovalo 7, a sa dobitkom 17 JP, pri čemu je sa gubitkom poslovalo pet republičkih, jedno pokrajinsko i jedno lokalno, a sa dobitkom osam republičkih, jedno pokrajinsko i osam lokalnih. Sa gubitkom je 2013. godinu završilo ukupno sedam JP – pet republičkih i dva lokalna, a sa dobitkom 17 – osam republičkih, dva pokrajinska i sedam lokalnih.

JP EPS - Poslovni prihodi u 2012. godini bili su 128,18 milijardi, a u 2013. godini 152,383 milijardi. Poslovni rashodi u 2012 bili su 123,895 milijardi, a u 2013. godini 150,819 milijardi. Sa ostalim приходима i rashodima, u 2012. godini je ostvaren neto gubitak od 1,8 milijardi, a u 2013 neto dobitak od 1,88 milijardi.

JP Srbijagas - Poslovni prihodi u 2012 bili su 68,616 milijardi, a u 2013. godini 65,957 milijardi. Poslovni rashodi u 2012 bili su 81,624 milijardi, a u 2013. godini 66,047 milijardi. Sa ostalim приходима i rashodima neto gubitak u 2012 bio je 36,739 milijardi, a u 2013 godini 49,704 milijardi.

JP Srbijašume - Poslovni prihodi u 2012. bili su 6,05 milijardi, a poslovni rashodi 6,023 milijardi. Sa ostalim приходима i rashodima neto dobit u 2012. bila je 51,3 miliona, a u 2013. godini 13,7 miliona.

JP Srbijavode Beograd - Poslovni prihodi u 2012. bili su 170 miliona, a u 2013. godini 132 miliona. Poslovni rashodi u 2012 bili su 156 miliona, a u 2013. godini 138 miliona. Sa ostalim приходима i rashodima neto dobitak u 2012. bio je 2,475 miliona, a u 2013 godini gubitak je bio 7,859 miliona.

JP Elektromreža Srbije - Poslovni prihodi u 2012. bili su 14,9 milijardi, a u 2013. godini 18,97 milijardi. Poslovni rashodi u 2012. bili su 13,2 milijardi, a u 2013. godini 18 milijardi. Sa ostalim приходима i rashodima neto dobitak u 2012. bio je 1,48 milijardi, a u 2013. godini 1,6 milijardi.

JP Službeni glasnik - Poslovni prihodi u 2012. bili su 1,442 milijardi, a u 2013. godini 1,046 milijardi. Poslovni rashodi u 2012. bili su 1,382 milijardi, a u 2013. godini 1,046 milijardi. Sa ostalim приходима i rashodima neto dobitak u 2012 bio je 4,4 miliona, a u 2013 godini 5,18 miliona. Primetno je značajno smanjenje dobiti u odnosu na 2011. godinu kada je iznosila 85,9 miliona.

JP PEU Resavica - Poslovni prihodi u 2012. bili su 7,67 milijardi, a u 2013. godini 7,8 milijardi. Poslovni rashodi u 2012. bili su 7,59 milijardi, a u 2013. godini 8,2 milijardi. Sa ostalim приходима i rashodima neto gubitak u 2012. bio je 1,79 milijardi, a u 2013. godini 448 miliona.

Putevi Srbije - Poslovni prihodi u 2012. bili su 28,7 milijardi, a u 2013. godini 25,48 milijardi. Poslovni rashodi u 2012. bili su 28,69 milijardi, a u 2013. godini 23,6 milijardi. Sa ostalim приходима i rashodima neto gubitak u 2012. bio je 7,8 milijardi, a u 2013 godini 1,036 milijardi.

JP Pošta Srbije - Poslovni prihodi u 2012. bili su 21,781 milijardi, a u 2013. godini 22,796 milijardi. Poslovni rashodi u 2012. bili su 20,762 milijardi, a u 2013. godini 20,951 milijardi.

Sa ostalim prihodima i rashodima neto dobitak u 2012. bio je 1,243 milijardi, a u 2013. godini 2,833 milijardi.

Javno preduzeće „Skijališta Srbije” - Poslovni prihodi u 2012. bili su 878 miliona, a u 2013. godini 834 miliona. Poslovni rashodi u 2012. bili su 810 miliona, a u 2013. godini 785 miliona. Sa ostalim prihodima i rashodima neto dobitak u 2012. bio je 43 miliona (uz odložene poreske prihode od 63 miliona), a u 2013. godini 560.000 dinara.

JP Zavod za udžbenike - Poslovni prihodi u 2012. bili su 864 miliona, a u 2013. godini 650 miliona. Poslovni rashodi u 2012. bili su 901 milion, a u 2013. godini 795 miliona. Sa ostalim prihodima i rashodima neto dobitak u 2012. bio je 191 milion (uz veliki finansijski prihod), a u 2013. godini 233 miliona (veliki finansijski prihod i ogromni ostali rashodi).

JP NP Fruška gora - Poslovni prihodi u 2012. bili su 436 miliona, a u 2013. godini 345 miliona. Poslovni rashodi u 2012. bili su 444 miliona, a u 2013. godini 344,7 miliona. Sa ostalim prihodima i rashodima dobitak u 2012. bio je 840.000, a u 2013. godini 935.000 dinara (značajno smanjena prodaja i smanjene investicije, troškovi zarada neznatno umanjeni).

JP Nuklearni objekti Srbije - Poslovni prihodi u 2012. bili su 284 miliona, a u 2013. godini 260 miliona. Poslovni rashodi u 2012. bili su 323 miliona, a u 2013. godini 264,5 miliona. Sa ostalim prihodima i rashodima neto gubitak u 2012. bio je 58,7 miliona, a u 2013. godini 2,86 miliona.

Vojvodinašume - Poslovni prihodi u 2012. bili su 3,593 milijarde, a u 2013. godini 3,8 milijardi. Poslovni rashodi u 2012. bili su 3,592 milijardi, a u 2013. godini 3,76 milijardi. Sa ostalim prihodima i rashodima neto dobitak u 2012. bio je 43,6 miliona, a u 2013. godini 66 miliona.

Vode Vojvodine - Poslovni prihodi u 2012. bili su 2,582 milijarde, a u 2013. godini 3,817 milijardi. Poslovni rashodi u 2012. bili su 3,468 milijardi, a u 2013. godini 3,91 milijardi. Sa ostalim prihodima i rashodima neto gubitak u 2012. bio je 2 milijarde, a u 2013. godini neto dobitak je bio 2,9 miliona.

JKP za javne garaže i parkirališta Parking servis Beograd - Poslovni prihodi u 2012. bili su 2,1 milijarda, a u 2013. godini 2,41 milijardi. Poslovni rashodi u 2012. bili su 1,79 milijardi, a u 2013. godini 1,997 milijardi. Sa ostalim prihodima i rashodima neto dobitak u 2012. bio je 45 miliona, a u 2013. godini 49,5 miliona.

JKP Gradska čistoća Beograd - Poslovni prihodi u 2012. bili su 5,186 milijardi, a u 2013. godini 5,241 milijardi. Poslovni rashodi u 2012. bili su 4,794 milijardi, a u 2013. godini 4,734 milijardi. Sa ostalim prihodima i rashodima neto dobitak u 2012. bio je 21,5 miliona, a u 2013. godini 33 miliona.

Informatika - Poslovni prihodi u 2012. bili su 652 miliona, a u 2013. godini 642 miliona. Poslovni rashodi u 2012. bili su 569 miliona, a u 2013. godini 657 miliona. Primetan je značajan rast poslovnih rashoda i pad poslovnih prihoda. Sa ostalim prihodima i rashodima dobitak u 2012. bio je 49 miliona, a u 2013. godini 1,6 miliona.

JKP Naissus Niš - Poslovni prihodi u 2012. bili su 1,244 milijardi, a u 2013. godini 1,277 milijardi. Poslovni rashodi u 2012. bili su 1,107 milijardi, a u 2013. godini 1,136 milijardi. Uz velike finansijske rashode i ogromne ostale rashode, neto gubitak u 2012. bio je 14 miliona, a u 2013. godini neto dobitak je bio 26,6 miliona.

JKP Paraćin - Poslovni prihodi u 2012. bili su 169 miliona, a u 2013. godini 182 miliona. Poslovni rashodi u 2012. bili su 157,8 miliona, a u 2013. godini 145,7 miliona. Primetno je značajno povećanje ostalih rashoda u 2013. godini. Sa ostalim приходима i rashodima dobitak u 2012. bio je 3,2 miliona, a u 2013. godini 10,7 miliona.

JP Ingas Indija - Poslovni prihodi u 2012. bili su 675 miliona, a u 2013. godini 749 miliona. Poslovni rashodi u 2012. bili su 658 miliona, a u 2013. godini 722 miliona. Sa ostalim приходима i rashodima dobitak u 2012. bio je 14,5 miliona, a u 2013. godini 2 miliona (povećani finansijski prihodi i ostali prihodi, značajno povećani ostali rashodi).

Turistički centar Grada Zrenjanina - Nema finansijskih izveštaja na sajtu APR-a, dostavljeno u formi iz koje je nejasno na koje godine se odnosi.

JP Direkcija za urbanizam Kragujevac - Poslovni prihodi u 2012. bili su 148 miliona, a u 2013. godini 70 miliona. Poslovni rashodi u 2012. bili su 142,6 miliona, a u 2013. godini 127,3 miliona. Sa ostalim приходима i rashodima dobitak u 2012. bio je 2 miliona, a u 2013. godini gubitak je bio 58,6 miliona. Direktor je u aprilu 2013. godine podneo ostavku.

JKP Vodovod Surdulica - Poslovni prihodi u 2012. bili su 170 miliona, a u 2013. godini 132 miliona. Poslovni rashodi u 2012. bili su 156 miliona, a u 2013. godini 138 miliona. Sa ostalim приходима i rashodima dobitak u 2012. bio je 2,475 miliona, a u 2013. godini gubitak je bio 7,859 miliona.

Iz programa koji je v.d. direktorka iz perioda na koji se odnose izveštaji dostavila na konkurs za izbor direktora (na kome je i izabrana za direktora) proizilazi da je 2012. godine mehanizacija preduzeća bila angažovana na izgradnji vodovodne i kanizacione mreže te je ostvarena dobit i pokrivena razlika u ceni koštanja usluga i troškova jer cene usluga nisu na ekonomskim nivou.

Direkcija za građevinsko zemljište i puteve opštine Bosilegrad – Finansijskog izveštaja nema na sajtu APR-a. Iz podataka dostavljenih TS, vidi se da su u 2012. godini ukupni prihodi bili 109 miliona (od toga iz budžeta 98 miliona), a u 2013. godini 111 miliona (iz budžeta 103,8). Ukupni rashodi u 2012. bili su 104 miliona, a u 2013. godini 111 miliona (uključujući automobil kupljen za 2,059 miliona). Dobitak u 2012. bio je 5 miliona, a u 2013. godini 7.939 dinara.

5.2 Marketing i sponzorstva

Jedna od antikorupcijskih odredbi Zakona o javnim preduzećima je i ograničenje reklamiranja usluga i proizvoda za JP koja nemaju konkurenciju na tržištu.⁵⁴ Ta JP mogu da se reklamiraju isključivo uz saglasnost osnivača. Takva ograničenja nisu, međutim, uvedena za sponzorstva. S obzirom da su JP u proteklom periodu u javnosti identifikovana kao „stranački plen“ namenjen za izvlačenje novca za potrebe partija, postojala je sumnja da se

⁵⁴Zakon o javnim preduzećima, ("Sl. glasnik RS", br. 119/2012, 116/2013 - autentično tumačenje i 44/2014 - dr. zakon), čl. 6 stav 2.

novac iz JP izvlači i putem ugovora za marketinške usluge i preko sponzorstava. Ovo istraživanje, delom zbog činjenice da pojedina JP nisu dostavila detaljne podatke i dokumente, a delom i zbog ograničenog uzorka i obima istraživanja⁵⁵ u ovom segmentu, nije došlo do nedvosmislenih dokaza za takvu praksu.

Uočeni su veoma visoki troškovi sponzorstava i donacija kod JP koja podržavaju sportske saveze i reprezentacije, višestruko probijanje planiranih izdataka kod JP koje godinama posluje sa gubitkom, kao i nelogične specifikacije u marketinškim ugovorima. U jednom slučaju izdaci za sponzorstvo lokalnog JP četiri puta su veći od dobiti JP. U slučaju JP Informatika Novi Sad, gde je u javnosti otvorena afera zbog sponzorskog ugovora koji je bio povezan sa stranačkim aktivnostima, nismo dobili podatke o sponzorstvima.

Pregled izdataka po pojedinačnim JP:

JP EPS - Iznos troškova za 2012. i 2013. godinu nalazi se u finansijskom izveštaju pod „ostali rashodi“ – prikazani su troškovi sponzorstava, donatorstva i troškovi reklama, sajmova i propagande.

Reklama i propaganda: U 2012. planirano 18,987 miliona, a realizovano 12,9 miliona. U 2013. planirano 18,987 miliona, realizovano 3,5 miliona. U 2014. godini planirano je 127,768 miliona.

Za sponzorstva i donatorstva u 2012. godini planirano je 288,94 miliona, realizovano 130 miliona, u 2013. godini planirano 125,119 miliona, realizovano 166 miliona, a u 2014. planirano je 123,577 miliona.

Primetan je ogroman rast planiranih troškova za reklamu u 2014. godini, kao i relativno visok nivo troškova za sponzorstva i donacije tokom svih prethodnih godina. Treba imati na umu da je u Srbiji redovna praksa da JP sponzorišu sportske saveze i reprezentativne selekcije.

JP Srbijagas - Troškovi reklame i propagande sa sponzorstvom: U 2012. planirano 47,118 miliona, ostvareno 55,272 miliona. U 2013. planirano 41,226, ostvareno 38,791 miliona.

JP Srbijašume – Nisu dostavljeni podaci.

JP Srbijavode - Podatak o troškovima reklame i propagande za 2012. nije dostavljen. U 2013. planirano je 1,850 miliona, a realizovano 1,210 miliona dok je za 2014. planirano 800.000 dinara.

Sponzorstva: U 2012. planirana 3 miliona, realizovano 2,126 miliona. U 2013. planirano 1 milion, realizovano 566.000. U 2014. planirano 500.000.

JP Elektromreža Srbije - Realizovani izdaci za marketing u 2012. godini 1,98 miliona (bez PDV-a, sa PDV-om 2,336 miliona), zaključen ugovor sa Bovan konsalting – nabavka male vrednosti. JP je Bovan konsaltingu poslalo zahtev za ponudu, a oni su dostavili ponudu u skladu sa tehničkim specifikacijama: da izrade program komunikacija naručioca za šest meseci, da realizuju odnose sa medijima (medijske liste, ključni mediji, urednici, novinari za

⁵⁵ BIRN Srbija radi na detaljnoj bazi podataka o donacijama i sponzorstvima javnih preduzeća za period 2011-jun 2014 i uskoro bi trebalo da bude objavljena.

kontakte, radi obezbeđenja publiciteta, izrada najava, saopštenja, tekstova, intervjua, plasman informacija), upravljanje reputacijom (analiza situacija, po potrebi hitne komunikacije, izrada plana komunikacije sa medijima u kriznoj situaciji, kreiranje dokumenata u kriznoj situaciji), realizacija dva edukativna programa tokom 6 meseci – obuka iz oblasti poslovnih veština, rad na unapređenju internet prezentacije (kreiranje novog koncepta sajta, predlog sadržaja i formata, podrška u radu na dizajnu).

U 2013. realizovano je 1,710 miliona, a ugovor je zaključen sa firmom Black and Roll na čijem je čelu Davor Bošnjaković. Specifikacije sadržane u ugovoru su **identične** kao prethodne godine, izuzev obuke iz poslovnih veština, ali zanimljivo je da obaveza **uključuje i ono što je trebalo da se završi po prethodnom ugovoru** - kreiranje novog koncepta sajta, predlog sadržaja i formata, podrška u radu na dizajnu.

Za 2014. godinu planirano je 2,784 miliona za marketing. Za sponzorstvo nije bilo planiranih izdataka.

JP Službeni glasnik – Za troškove reklame i propagande u 2012. godini planirano je 32,5 miliona, a realizovano 28 miliona. U 2013. godini planirano je 19,5, a realizovano 10 miliona, a u 2014. je planirano 10 miliona.

U 2013. je realizovano 300.000 za sponzorstva i 1,7 miliona za donacije, a u 2014. je planiran isti iznos za te dve namene.

JP PEU Resavica – U 2012. godini ostvareni su sledeći izdaci: sponzorstvo 1,4 miliona, donatorstvo 1,6 miliona, reklama 646.000, propaganda 306.000, pokloni 2,7 miliona.

U 2013. godini odnos planirano/ostvareno izgledao je ovako: sponzorstvo 450.000/3,4 miliona, donatorstvo 500.000/2,2 miliona, humanitarne aktivnosti ostvareno 600.000, sportske aktivnosti ostvareno 1 milion, reprezentacija ostvareno 23 miliona, reklama i propaganda 300.000/1,1 milion, pokloni 900.000/1,045 miliona. Plan za 2014. godinu je: sponzorstvo 1,5, donatorstvo 856.000, humanitarne aktivnosti 510.000, sportske aktivnosti 410.000, reklama i propaganda 116.000, pokloni 100.000, reprezentacija 10,5 miliona.

U pregledu za 2013. godinu uočljivo je da je ovo JP koje već godinama posluje sa gubitkom, višestruko premašilo planirane izdatke za sponzorstvo, donatorstvo i reklamu i propagandu. Sve su to, međutim, mali iznosi u poređenju sa izdacima za reprezentaciju koja je u 2013. godini bila gotovo tri puta veća od sponzorstava, donatorstva, reklame i propagande, humanitarnih i sportskih aktivnosti i poklona u zbiru. U 2014. planirani troškovi reprezentacije su prepolovljeni u odnosu na iznos realizovan u 2013. godini.

Putevi Srbije - Dostavili su podatke da u 2012., 2013. i 2014. godini nije bilo planiranih izdataka za sponzorstva niti realizacije izdataka.

Za reklamu i propagandu 2012. godine planirano 12,2 miliona, realizovano 12, u 2013. godini planirano 6,7, a realizovano 6,9 miliona i u 2014. godini planirano 7,1 milion.

JP Pošta Srbije – Za marketing je u 2012. planirano 53 miliona dinara (sa PDV-om),

⁵⁵ BIRN Srbija radi na detaljnoj bazi podataka o donacijama i sponzorstvima javnih preduzeća za period 2011-jun 2014 i uskoro bi trebalo da bude objavljena.

a realizovano 27,112 miliona, u 2013. planirano 46,283 realizovano 27,761 miliona i u 2014. planirano 64,291 milion, a realizovano u prvih šest meseci 6,5 miliona. Za sponzorstva u 2012. realizovano je 55,8 miliona, u 2013 godini četiri miliona i u 2014. je planirano 18 miliona.

Javno preduzeće „Skijališta Srbije” – Za reklamu i propagandu u 2012. planirano je 5.632.000, potrošeno 4.971.794. U 2013. planirano 7.181.000, realizovano 7.153.722, a u 2014. planirano je 4.959.500. U prvom kvartalu realizovano je 287.057 dinara.

JP Zavod za udžbenike – Za troškove reklame i propagande u 2012. godini planirano je 42 miliona, a realizovano 44 miliona. U 2013. godini planirano je 37,150, a prema podacima iz godišnjeg plana poslovanja za 2014, u 2013. je realizovano 14,6 miliona. U 2014. je planirano 14 miliona.

U 2013. nije bilo realizovanih izdataka za sponzorstva, a u 2013. je realizovano 3,7 miliona za donacije. U 2014. nisu planirani izdaci za sponzorstva i donacije.

JP Fruška gora - Prema dostavljenom saopštenju, za reklamu i propagandu, 2012. godine planirano 1.535.000 a realizovano 2.102.098, a u 2013. planirano 1.570.000, a realizovano 1.057.674.

JP Nuklearni objekti Srbije - Reklama i promocija: u 2012. godini planirano 150.000 realizovano 7.000 dinara, a u 2013. godini planirano 200.000, realizovano 0, u 2014. planirano 30.000. Sponzorstva nisu ni planirana ni realizovana.

Vojvodinašume - Odnos planiranih i realizovanih odnosa po godinama: Sponzorstvo i donacije: 2012. – 5,3/4,1 milion, 2013. – 5,4/2,7 miliona, 2014. – 4,3 miliona. Marketing: 2012. – 5,8/2 miliona, 2013. – 2,7/3,9 miliona i 2014. – 1,74 milion.

Vode Vojvodine – Za reklamu i propagandu u 2012. realizovano 303.000, u 2013. planirano 1,56 miliona, a realizovano 702.000 i za 2014. planirano 1,56 milion.

JKP za javne garaže i parkirališta Parking servis Beograd – Dostavljeni su samo podaci o realizovanim izdacima, zbirno za marketing i sponzorstva: u 2011. godini 11.486.887,20 dinara, u 2013. godini 8.326.371,73 dinara i u 2014. godini planirani izdaci od 18 miliona, a zaključno sa 3. oktobrom realizovano 2,87 miliona.

JKP Gradska čistoća Beograd - Troškovi marketinga nisu planirani ni ostvareni. Troškovi sponzorstva (planirani/ostvareni): 2012.- 1 milion/557.000, u 2012. – 500.000/521.000 i u 2014. – 1 milion.

Informatika – JP je dostavilo informaciju da su u Planu javnih nabavki iskazani troškovi za usluge marketinga, i da se „isti nakon usvajanja Nadzornog odbora dostavlja Gradskoj upravi za komunalne poslove“. Ti podaci nisu javno dostupni, TS je ponovo tražila podatke od JP i podnela žalbu Povereniku.

Postoji sumnja da JP krije podatke. U medijima je 2013. godine otvorena afera u vezi sa sa sponzorisanjem muzičkog albuma Slobodana Trkulje. Nakon prve informacije da je izradu albuma (koji je stranka Treća Srbiji, čiji je „kadar“ na čelu JP Informatika, besplatno delila

građanima) JP Informatika platila 300.000 evra, sam umetnik je izjavio da je dobio tri miliona dinara od JP i da je novac tražio „standardnim procedurama za sponzorstvo“, te da je direktor JP „Informatika“ Dejan Čelar „odlučio da preduzeće podrži izradu CD-a“. Podaci o tome koliko je još projekata JP podržalo po „standardnim procedurama“ nismo dobili.

JKP Naissus Niš – Prema dostavljenim podacima, za marketing je u 2012. potrošeno 1,494 miliona, a u 2013. godini 1,625 miliona. Nije bilo sponzorstava, a za donacije je u 2012 dato 2,5 miliona, a u 2013 godini 86.800 dinara.

JKP Paraćin - Planiranih izdataka za marketing i sponzorstva u 2012., 2013. i 2014. godini nije bilo. Realizovanih izdataka za sponzorstvo bilo je 2012. godine – 30.000 dinara za komunalne sportske igre u Čanju, preko sindikalnih organizacija.

JP Ingas Indija – Pregled planiranih i realizovanih izdataka po godinama: U 2012. godini za oglase u medijima 800.000/645.240 dinara, za oglase-javne nabavke 200.000/125.661,87 dinara, i za sponzorstva i donacije 8.000.000/6.133.429,33 dinara. Uočljivo je da izdaci za sponzorstva i donacije iznose gotovo polovinu ukupne dobiti preduzeća u 2012. godini. U 2013. godini za oglase u medijima 700.000/590.000 dinara, za oglase-javne nabavki 250.000/133.925 dinara, za sponzorstva, donacije 8.000.000/7.987.944,00 dinara. Izdaci za sponzorstva i donacije u 2013. godini su bili četiri puta veći od ukupne neto dobiti preduzeća, a u 2014. planirano je dodatno povećanje tih izdataka: za oglase u medijima 780.000, za oglase-javne nabavki 200.000 i za sponzorstva, donacije 9.257.524 dinara.

Turistički centar Grada Zrenjanina – U 2012. potrošeno je: za informisanje javnosti 52,274, za medijske usluge radija i televizije 60,000, za objavljivanje tendera i informativnih oglasa 160,922.72, za ostale usluge reklame i propagande 291,800.70, za usluge reklame i propagande 212,390 i za ostale usluge štampanja 934,004.09. U 2013. potrošeno je za medijske usluge radija i televizije 650.744.30, za objavljivanje tendera i informativnih oglasa 147.112, za ostale usluge reklame i propagande 260.683, za usluge reklame i propagande 274.730 i za ostale usluge štampanja 713.161,40. U 2014. planirano je ukupno za marketing 2.270.000.

JP Direkcija za urbanizam Kragujevac - Nema troškova marketinga ni sponzorstava u 2012. i 2013. godini.

JKP Vodovod Surdulica – Za sponzorstvo u 2012. realizovano 50.000, a u 2013. godini 73.000 dinara. U 2014. nije bilo izdataka.

Direkcija za građevinsko zemljište i puteve opštine Bosilegrad - Nema planiranih izdataka za marketing i sponzorstva u 2012, 2013 i 2014. godini.

6. Godišnji programi poslovanja

6.1 Usvajanje godišnjih programa poslovanja

Za svaku kalendarsku godinu javna preduzeća donose godišnje programe poslovanja i dostavljaju ih osnivačima radi davanja saglasnosti, najkasnije do 1. decembra tekuće godine za narednu godinu. Program se smatra donetim kada na njega saglasnost dâ osnivač, propisanom je Zakonom o JP.

Program mora da sadrži planirane izvore prihoda i pozicije rashoda po namenama; planirani način raspodele dobiti javnog preduzeća, odnosno planirani način pokrića gubitka javnog preduzeća; elemente za sagledavanje politike cena proizvoda i usluga, zarada⁵⁶, i zapošljavanja u tom preduzeću; kriterijume za korišćenje sredstava za pomoć, sportske aktivnosti, propagandu i reprezentaciju, kao i kriterijume za određivanje naknade za rad predsednika i članova nadzornog odbora.

U javnom preduzeću u kome nije donet program do početka kalendarske godine za koju se donosi, zarade se obračunavaju i isplaćuju na način i pod uslovima utvrđenim programom za prethodnu godinu, sve do donošenja programa u skladu sa Zakonom.

Od 25 posmatranih JP, program poslovanja za 2013. godinu do 1. decembra 2012. su usvojila i dostavila osnivačima četiri JP – dva od 13 republičkih i dva od 10 posmatranih lokalnih JP. Planovi poslovanja za 2013. usvajani su u republičkim JP u periodu od februara do decembra 2013. godine. Na saglasnost Vlade čekalo se od tri do 30 dana, ali je bilo slučajeva i kada je između usvajanja programa na sednici nadzornog odbora (odnosno upravnog odbora, pre izbora NO po novom Zakonu) i dobijanja saglasnosti proteklo i 3-4 meseca. Apsolutni rekorder je program poslovanja JP NP Fruška gora za 2013. godinu na koji je Vlada dala saglasnost 17. januara 2014. godine!

Dva pokrajinska JP usvojila su planove u decembru 2012, odnosno u januaru 2013, a Pokrajinska vlada dala je saglasnost na oba plana 30. januara 2013. godine.

Na lokalnom nivou situacija je znatno bolja nego na republičkom. Svi planovi su usvojeni do januara 2013. godine, a saglasnost je dobijena za nekoliko dana ili nedelja.

U 2013. godini stanje se malo popravilo. Samo dva republička JP od 13 posmatranih usvojila su program poslovanja pre 1. decembra. Pri tome nije reč o istim JP koja su bila ažurna i efikasna i prethodne godine. Da apsurd bude veći, Vlada u oba slučaja zaključno sa 1. oktobrom 2014. godine nije dala saglasnost na te programe. Ostala republička JP usvojila su programe za 2014. u periodu između decembra 2013⁵⁷. i aprila 2014, a Vlada je davala saglasnost u periodu od januara do avgusta 2014. godine.

Za jedno JP nema podataka da je do 1. oktobra 2014. godine usvojen godišnji program poslovanja za 2014. godinu. Programa, odnosno saglasnosti nema u Službenom glasniku,

⁵⁶ U skladu sa politikom projektovanog rasta zarada u javnom sektoru, koju utvrđuje Vlada za godinu za koju se program donosi.

⁵⁷ To je napredak, s obzirom da je u 2013. godini pet JP usvojilo programe poslovanja za 2013. godinu tek u drugoj polovini te godine.

a ni to JP ni Vlada Srbije nisu odgovorili na zahtev za dostavljanje informacija.

Dva posmatrana pokrajinska JP u 2013/2014. imala su isti kalendar kao i prethodne godine, program su usvojila u decembru 2013, odnosno januaru 2014. godine, a saglasnost osnivača dobila na kraju januara 2014. godine.

Na lokalnom nivou primetan je blagi napredak – većina JP usvojila su programe poslovanja i dobila saglasnost u decembru 2013. godine, a samo u jednom slučaju je program za 2014. usvojen u januaru te godine, dok je saglasnost dobijena u februaru.

6.2. Tromesečno izveštavanje o ispunjavanju programa poslovanja

Javno preduzeće dužno je da ministarstvu nadležnom za poslove finansija, ministarstvu nadležnom za poslove trgovine, ministarstvu nadležnom za poslove rada i resornom ministarstvu dostavljaju tromesečne izveštaje o realizaciji programa, propisano je Zakonom o JP. Na osnovu izveštaja, resorno ministarstvo sačinjava i dostavlja Vladi informaciju o stepenu usklađenosti planiranih i realizovanih aktivnosti.

Ukoliko se usvojeni programi poslovanja javnih preduzeća čiji je osnivač Republika Srbija ne sprovode u skladu sa smernicama ekonomske politike Vlade, naročito u delu politike zarada i zapošljavanja, kao i u pogledu redovnosti u rokovima plaćanja prema privrednim subjektima, ministarstvo nadležno za poslove finansija i ministarstvo nadležno za poslove rada i zapošljavanja neće izvršiti overu obrazaca koje Vlada propisuje za kontrolu obračuna i isplate zarada u javnim preduzećima.

Ukoliko se usvojeni programi javnih preduzeća čiji je osnivač autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave, ne sprovode u skladu sa smernicama ekonomske politike Vlade u oblasti politike zarada i zapošljavanja u javnom sektoru, ili ako se ne poštuju rokovi za izmirenje obaveza prema privrednim subjektima, ministar finansija može izdati nalog da se privremeno obustavi prenos pripadajućeg dela poreza na zarade i poreza na dobit preduzeća autonomnoj pokrajini, pripadajućeg dela poreza na zarade Gradu Beogradu, odnosno prenos transfernih sredstava iz budžeta Republike Srbije jedinici lokalne samouprave.

Ministar nadležan za poslove finansija bio je dužan da u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu Zakona o JP propiše obrasce izveštaja za tromesečno izveštavanje. Obrazac je propisan sa tromesečnim zakašnjenjem.

„Pravilnik⁵⁸ o obrascima tromesečnih izveštaja o realizaciji godišnjeg programa poslovanja javnih preduzeća i zavisnih društava kapitala čiji je osnivač to preduzeće, kao i u društvu kapitala i njegovom zavisnom društvu” propisuje da su JP dužna da tromesečno izveštavaju o bilansu uspeha, troškovima zaposlenih, dinamici zaposlenih, nenaplaćenim potraživanjima i neizmirenim dugovanjima, kretanju cena proizvoda i usluga, sredstvima za posebne namene, subvencijama, kreditnoj zaduženosti i javnim nabavkama.

Ministarstvo je izdalo i Uputstvo u vezi sa načinom prijema i rokovima za dostavljanje obrazaca, u kome se navodi da se forma obrazaca (u Excel formatu) preuzima sa veb sajta (tadašnjeg) Ministarstva finansija i privrede, te da se popunjeni obrasci dostavljaju na

⁵⁸http://www.trezor.gov.rs/news-show_news_details-news_id-598.html

kompakt disku u istom formatu kako su i preuzeti, uz propratno pismo potpisano od strane ovlašćenog lica i overeno pečatom, u roku od 30 dana od dana završetka tromesečja (do 30. aprila, do 30. jula, do 30. oktobra tekuće godine i do 30. januara naredne godine).

Obavezu dostavljanja obrazaca imaju javna preduzeća čiji je osnivač Republika Srbija, nadležni organ autonomne pokrajine (za javna preduzeća čiji osnivač je autonomna pokrajina), nadležni organ jedinice lokalne samouprave (za javna preduzeća čiji osnivač je jedinica lokalne samouprave).

Obrasci se dostavljaju Ministarstvu finansija – organizacionoj jedinici Uprave za trezor prema sedištu javnog preduzeća, odnosno prema sedištu nadležnog organa, Ministarstvu nadležnom za poslove trgovine, Ministarstvu nadležnom za poslove rada i resornom ministarstvu. Po prijemu Obrazaca, organizaciona jedinica Uprave za trezor obrasce dostavlja elektronskim putem Ministarstvu finansija i privrede - Sektoru za javna preduzeća, u roku od tri radna dana prijema obrazaca.

Iz dobijenih odgovora po zahtevima TS, vidi se da je u javnim preduzećima, posebno u lokalnim bilo dosta lutanja u vezi sa tim kome se obrasci dostavljaju. U međuvremenu je uspostavljena redovna praksa i zaključak je da sva JP redovno ispunjavaju svoju obavezu. Problem je, međutim, što u velikom broju ne ispunjavaju obavezu objavljivanja izveštaja, te je nemoguće javno izvršiti uvid u funkcionisanje JP - koliko se godišnji programi poslovanja izvršavaju. Osim toga, tromesečni izveštaji se sastoje isključivo od tabelarnih prihoda, a s obzirom da Zakon o JP i statuti JP ne propisuju obavezu podnošenja godišnjih narativnih izveštaja o radu, potreban je visok nivo stručnosti i/ili dodatne informacije o uslovima rada JP da bi se na osnovu podnetih izveštaja mogao doneti jednoznačan zaključak o uspešnosti rada menadžmenta i subjektivnoj odgovornosti ili zasluži za (ne)uspešno poslovanje JP.

Godišnji izveštaj o poslovanju koji bi, uz finansijski izveštaj, šire predstavio ostvarenje postavljenih ciljeva i ostvarenih rezultata, značio bi više u smislu uvida u ostvarivanje planova i funkcionisanje menadžemnta preduzeća. Takav izveštaj nije pronađen ni na jednom sajtu posmatranih JP.

Detalji o tome koliko su posmatrana JP poštovala zakonsku obavezu objavljivanja godišnjih programa poslovanja i tromesečnih izveštaja navedeni su u poglavlju 8.

Jedno od najvažniji pitanja u vezi sa tromesečnim izveštavanjem jeste – čemu oni služe?

Zakon propisuje da resorna ministarstva, na osnovu tromesečnih izveštaja, sačinjavaju i dostavljaju Vladi informaciju o stepenu usklađenosti planiranih i realizovanih aktivnosti. U toj informaciji se navodi podatak da je JP dostavilo tromesečni izveštaj na propisanim, pobrojanim obrascima i potom se nabrajaju odnosi realizovanih troškova ili prihoda u kvartalu sa planiranim za taj kvrtal ili u odnosu na planirane u celoj godini. Ne postoji detaljnija analiza, ocena da li je realizacija zadovoljavajuća, niti prateća preporuka za dalje postupanje.

Kako izgleda informacija, dato jer na primeru informacije koju je Republički sekretarijat za zakonodavstvo, kao resorni za JP Službeni glasnik, dostavio Vladi Srbije povodom tromesečnog izveštaja za poslednji kvartal 2013. godine:

„Na osnovu analize navedenih obrazaca stepen usklađenosti planiranih i realizovanih aktivnosti iskazuje se na sledeći način:

- 1) Planirani poslovni prihodi za četvrti kvartal 2013. godine iznose 285.829.375,00 dinara, a realizovani 249.006.914,56 dinara;
- 2) Planirana masa neto zarada za četvrti kvartal 2013. godine iznosi 88.319.144,00 dinara, a realizacija 76.116.195,00 dinara, što čini indeks od 22.28 u odnosu na planirana sredstva za tekuću 2013. godinu;
- 3) Dinamika zaposlenih za četvrti kvartal 2013. godine iskazuje se kroz indeks 28.95.
- 4) Nenaplaćena potraživanja za četvrti kvartal 2013. godine iznose ukupno 77.259.567,66 dinara. Neizmirena dugovanja za četvrti kvartal 2013. godine iznose 96.386.540.16 dinara.
- 5) Kretanje cena proizvoda i usluga za četvrti kvartal 2013. godine date su kroz vrstu proizvoda i usluga i cenu u dinarima po jedinici mere za oktobar, novembar i decembar tekuće godine.
- 6) Sredstva za posebne namene za četvrti kvartal 2013. godine iskazuju se kroz indeks 3.23 za donacije, indeks 14.72 za reprezentacije i indeks 16.34 za reklame i propagande.
- 7) Subvencije za četvrti kvartal 2013. godine nisu planirane.
- 8) Kreditna zaduženost za četvrti kvartal 2013. godine nije planirana.
- 9) Javne nabavke planirane za tekuću godinu iznose 243.100.000,00 dinara, a u četvrtom kvartalu 2013. godine realizovane su u iznosu od 6.607.896,73 dinara”.

Na ovaj način zadovoljena je forma, ali se postavlja pitanje koliko Vlada i resorna ministarstva zaista na osnovu tromesečnih izveštaja prate rad JP, odnosno direktora i nadzornih odbora i koliko javnost na osnovu poređenja godišnjih izveštaja I programa poslovanja (kada bi i jedni i drugi bili objavljeni na sajtovima JP) može da proceni rad (profesionalnog) menadžmenta. Ono što se iz istraživanja može primetiti jeste da ministarstva (bar pojedina, jer se na osnovu jednog primera ne može generalizovati) prate da li su JP, uključujući i lokalna (koja dostavljaju preko nadležnih organa lokalne samouprave) ispunila svoju obavezu. Primer komunikacije između JP Ingas i resornog ministarstva zbog zastoja u dostavljanju tromesečnog izveštaja opisan je u poglavlju 6.3.

S druge strane, na zahtev upućen Ministarstvu poljoprivrede (koje je resorno za JP Srbijašume i Srbijavode), da dostave TS informaciju koju su dostavili Vladi povodom tromesečnih izveštaja tih JP, odgovoreno je iz Uprave za šume da „ne poseduju tražena dokumenta“.

U slučaju JP Pošta Srbije, od resornog Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacije dobijen je odgovor koji sadrži kompletne izveštaje za traženi kvartal ali i „Informaciju o stepenu usklađenosti planiranih i realizovanih aktivnosti“. U Informaciji se, pored navođenja podataka kakvi su viđeni i u Informaciji Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo, nalazi i zaključak da je preduzeće u dotičnom kvartalu poslovalo polazeći od aktivnosti i budžeta predviđenih Programom poslovanja za 2013, kao i dodatna informacija da su tromesečni izveštaji objavljeni na internet stranici preduzeća. Na ovaj način, donoseći zaključak na osnovu analize, resorno ministarstvo je preuzelo odgovornost i stvorilo osnovu za razmatranje da li je potrebno primeniti stimulatивne mere ili procedure za sankcionisanje menadžmenta.

6.3. Godišnji planovi rada – povratak u budućnost

JPEPS

UO je usvojio godišnji program poslovanja za **2013.** godinu 14. novembra 2012. izmene usvojene 11. decembra 2013. godine. Vlada dala saglasnost 30. decembra 2013. godine.

NO usvojio godišnji program poslovanja za **2014.** godinu 19. februara 2014. godine. Vlada dala saglasnost 14. marta 2014.

Tromesečni izveštaji se dostavljaju redovno.

JP Srbijagas

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 9. jula 2013. Vlada dala saglasnost 9. avgusta 2013. godine.

NO usvojio program za 2014. godinu 30. aprila 2014. Vlada još nije dala saglasnost, prema navodima JP, postupak je u toku.

Postupaju u skladu sa uputstvom i dostavljaju kvartalne izveštaje.

JP Srbijašume

JP nije dostavilo podatke. Prema podacima nađenim u Službenom glasniku:

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 22. avgusta 2013. godine. Vlada dala saglasnost 25. avgusta 2013. godine.

Nije nađen podatak da je zaključno sa 5. oktobrom 2014. godine. Vlada dala saglasnost na godišnji program poslovanja za 2014. godinu.

JP Srbijavode Beograd

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 11. marta 2013. godine. Vlada dala saglasnost 21. marta 2013. godine.

NO je usvojio program za **2014.** godinu 27. marta 2014. godine. Vlada dala saglasnost 11. aprila 2014. godine.

Tromesečni izveštaji dostavljaju se redovno, po uputstvu.

JP Elektromreža Srbije

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 14. februara 2013. godine. Vlada dala saglasnost 11. aprila 2013. godine.

NO, prema dopisu iz JP, usvojio je program poslovanja za **2014.** godinu 27. novembra 2013. godine. Vlada dala saglasnost 20. februara 2014. godine. U tom rešenju navodi se, međutim, da je NO usvojio program 6. februara 2014. godine.

Redovno dostavljaju tromesečne izveštaje ministarstvima finansija, energetike, rada i trgovine u skladu sa uputstvom od 7. maja 2013. godine.

JP Službeni glasnik

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 25. februara 2013. godine. Vlada dala saglasnost 21. marta 2013. godine.

NO usvojio program poslovanja za **2014.** godinu 26. decembra 2013. godine. Vlada dala saglasnost 4. februara 2014. godine.

Tromesečni izveštaji redovno se dostavljaju Ministarstvu trgovine, Ministarstvu rada, Republičkom sekretarijatu za zakonodavstvo i Ministarstvu finansija – Upravi za trezor.

JPPEU Resavica

UO, prema podacima iz rešenja Vlade kojim se daje saglasnost, usvojio je program poslovanja za **2013.** godinu 2. aprila 2013. godine. Vlada dala saglasnost 5. aprila 2013. godine. U dopisu JP se tvrdi da je UO usvojio program poslovanja za 2013. godinu 26. februara 2013. godine.

NO, prema navodima iz dopisa JP, usvojio je program poslovanja za **2014.** godinu 28. novembra 2013. godine. Nije nađen podatak da je Vlada, zaključno sa 5. oktobrom 2014. godine, dala saglasnost na godišnji program rada.

Putevi Srbije

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 4. jula 2013. godine. Vlada dala saglasnost 9. jula 2013. godine.

NO usvojio program poslovanja za **2014.** godinu 22. aprila 2014. godine. Vlada dala saglasnost 26. maja 2014. godine.

Tromesečni izveštaji dostavljaju se redovno Ministarstvu finansija- Upravi za trezor, Ministarstvu saobraćaja, Ministarstvu rada i Ministarstvu spoljne i unutrašnje trgovine.

JP Pošta Srbije

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 29. novembra 2012. godine. Vlada dala saglasnost 4. februara 2013. godine.

NO je usvojio program poslovanja za **2014.** godinu 30. decembra 2013. godine. Vlada dala saglasnost 28. januara 2014. godine. Tromesečni izveštaji u 2013. godini redovno su dostavljani ministarstvima trgovine, rada i finansija.

Javno preduzeće „Skijališta Srbije”

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 31. januara 2013. godine. Vlada dala saglasnost 6. marta 2013. godine.

NO je usvojio program poslovanja za **2014.** godinu 6. marta 2014. godine. Vlada dala saglasnost rešenjem objavljenim 14. marta 2014. godine.

Tromesečni izveštaji se dostavljaju redovno ministarstvima rada, finansija (Upravi za trezor), trgovine i privrede (Sektor turizma).

JP Zavod za udžbenike

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 22. marta 2013. godine. Vlada dala saglasnost 17. aprila 2013. godine.

NO je usvojio program poslovanja za **2014.** godinu 11. februara 2014. godine. Vlada dala saglasnost 3. marta 2014. godine.

JP odgovorilo da redovno dostavlja tromesečne izveštaje.

Fruška gora

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 13. decembra 2013, ali je vraćen na „usaglašavanje teksta po primedbama resornog ministarstva“, te je konačan tekst godišnjeg programa poslovanja za 2013. godinu usvojen 12. avgusta 2013., a Vlada je dala saglasnost 17. januara 2014. godine.

NO, prema podacima dostavljenim iz JP, usvojio je program poslovanja za **2014.** godinu 29. novembra 2013. godine. Vlada do 5. oktobra 2014. godine nije dala saglasnost. Prema dostupnim podacima, NO u ovom JP je imenovan 13. decembra 2013. pa je nejasno kako je

NO usvojio program za 2014. pre nego što je imenovan. JP redovno i na vreme dostavlja tromesečne izveštaje Ministarstvu prirodnih resursa (odnosno zaštite životne sredine), Ministarstvu rada, Ministarstvu trgovine, Ministarstvu finansija - Upravi za trezor.

JP Nuklearni objekti Srbije

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 19. juna 2013. godine. Vlada dala saglasnost 12. jula 2013. godine. Prema navodima iz JP, postojao je problem jer nije postojala odluka Vlade o raspodeli sredstava u okviru ministarstva, odnosno o sredstvima namenjenim ovom JP. I pored toga, UO je na sednici 21. decembra 2012. godine načelno doneo Program poslovanja i uputio ga resornom ministarstvu, a tek po donošenju zaključka Vlade od 11. marta 2013. godine stvorili su se uslovi za donošenje programa, što je odbor učinio 12. marta 2013, ali je konačni tekst, usaglašen sa mišljenjima nadležnih ministarstava donet 19. juna 2013. godine.

UO usvojio je program poslovanja za 2014. godinu 5. marta 2014. i dostavio resornom ministarstvu, dato je mišljenje pa je UO doneo usaglašeni tekst 23. aprila 2014. godine i taj tekst dostavio resornom ministarstvu. Saglasnost nije dobijena, pa je dostavljen ponovno jer je izabrana nova vlada i izmenjena su ministarstva. Prema podacima do 5. oktobra 2014. godine saglasnost nije dobijena.

JP redovno dostavlja kvartalne izveštaje.

Vojvodinašume

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 27. decembra 2012. godine. Pokrajinska vlada dala saglasnost 30. januara 2013. godine.

UO „utvrdio poslovnu politiku“ za **2014.** godinu 27. decembra 2013. godine. Vlada dala saglasnost na program poslovanja 29. januara 2014. godine.

Prema informaciji dostavljenoj TS iz JP, tromesečni izveštaji dostavljaju se Ministarstvu finansija, Sektoru za javna preduzeća.

Vode Vojvodine

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 24. januara 2013. godine. Pokrajinska vlada dala saglasnost 30. januara 2013. godine.

UO je usvojio program poslovanja za **2014.** godinu 16. januara 2014. godine. Vlada je dala saglasnost na program poslovanja 29. januara 2014. godine.

Tromesečni izveštaji redovno se dostavljaju nadležnom pokrajinskom sekretarijatu i Sektoru za javna preduzeća Ministarstva finansija RS.

JKP za javne garaže i parkirališta Parking servis Beograd – UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 26. decembra 2012. godine. Osnivač je dao saglasnost 27. decembra 2012. godine.

NO je usvojio program poslovanja za **2014.** godine, 26. decembra 2013. godine. Privremeni organ dao saglasnost 30. decembra 2013. godine.

Tromesečni izveštaj o poslovanju se dostavlja u skladu sa zakonskim odredbama NO preduzeća, Skupštini grada Beograda, kao osnivaču i nadležnim republičkim organima, navodi se u odgovoru.

JKP Gradska čistoća Beograd

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 24. decembra 2012. godine. Skupština grada je dala saglasnost 22. marta 2013. godine.

NO je usvojio program poslovanja za **2014.** 26. decembra 2013. godine. Privremeni organ dao saglasnost 30. decembra 2013. godine.

Tromesečni izveštaj o poslovanju i popunjeni propisani obrasci se šalju u elektronskom obliku i dostavljaju potpisani primerci Gradu Beogradu - Sekretarijatu za privredu-Upravi za cene, najkasnije 30 dana od dana isteka kvartala, a Uprava za cene prosleđuje nadležnim ministarstvima.

Informatika

Nema podatka kada je UO usvojio program poslovanja za **2013.** godinu. Skupština grada dala saglasnost 27. decembra 2012. godine.

Nema podatka kada je NO usvojio program poslovanja za **2014.** Skupština grada dala saglasnost 27. decembra 2013. godine.

Izveštaj o realizaciji programa za 2013. dostavljen je u martu 2014. godine Gradskoj upravi za komunalne poslove radi upućivanja Skupštini grada Novog Sada. Tokom 2014. godine tromesečni izveštaj o realizaciji programa poslovanja dostavljen 14. aprila za prvi kvartal i 15. jula 2014. godine za drugi kvartal.

JKP Naissus Niš

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 16. januara 2013 godine. Skupština grada je dala saglasnost 12. februara 2013. godine.

NO je usvojio program poslovanja za **2014.** godinu 15. januara 2014 godine. Skupština grada je dala saglasnost 3. februara 2014. godine. Tromesečni izveštaji na propisanim obrascima dostavljaju se redovno Upravi za komunalne delatnosti.

JKP Paraćin

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 4. decembra 2012 godine. Skupština opštine je dala saglasnost 11. decembra 2012. godine.

NO je usvojio program poslovanja za **2014.** godinu 19. decembra 2013 godine. Skupština opštine je dala saglasnost 26. decembra 2013. godine.

JP je u dopisu navelo da redovno dostavlja tromesečne izveštaje.

JP Ingas Indija

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 29. novembra 2012 godine. Skupština opštine je dala saglasnost 26. decembra 2012. godine.

NO je usvojio program poslovanja za **2014.** godinu 29. novembra, a izmene 23. decembra 2013 godine. Skupština opštine je dala saglasnost 27. decembra 2013. godine.

JP je u dopisu navelo da je, u skladu sa Uputstvom o načinu dostavljanja obrazaca tromesečnih izveštaja, od 7. maja 2013. godine, obrasce za prvi kvartal 2013. godine dostavilo osnivaču u elektronskom obliku na CD i u 5 štampanih primeraka. Po obaveštenju resornog ministarstva od 2. jula 2013. godine da od osnivača nisu primili obrasce za prvi kvartal, 9. jula 2013. godine, kada je dobijeno obaveštenje, upućena je urgencija osnivaču, a nezavisno od njih dostavljeni su obrasci Ministarstvu energetike, razvoja i zaštite životne sredine, Ministarstvu spoljne i unutrašnje trgovine i Ministarstvu finansija 12. jula 2013. godine. Dalje su redovno dostavljani osnivaču, u roku.

Turistički centar Grada Zrenjanina

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 4. decembra 2012. godine. Skupština

Skupština grada je dala saglasnost 22. decembra 2012. godine.
NO je usvojio program poslovanja za **2014.** godinu 9. decembra 2013. godine. Skupština grada je dala saglasnost 30. decembra 2013. godine.
Tromesečni izveštaji dostavljaju se osnivaču, Gradu Zrenjaninu, a on prosleđuje nadležnim ministarstvima.

JP Direkcija za urbanizam Kragujevac

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 7. decembra 2012. godine. Skupština grada je dala saglasnost 28. decembra 2012. godine.
NO je usvojio program poslovanja za **2014.** godinu 19. decembra 2014. godine. Skupština grada je dala saglasnost 27. decembra 2013. godine.
Prema dostavljenoj informaciji iz JP, redovno su dostavljali tromesečne izveštaje Sekretarijatu za finansije u 2013, a za 2014. godinu Gradskoj upravi za poslove lokalne samouprave i oni dalje prosleđuju Ministarstvu uprave i lokalne samouprave.

JKP Vodovod Surdulica

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 3. decembra 2012. godine. Skupština opštine je dala saglasnost 9. decembra 2012. godine.
NO je usvojio program poslovanja za **2014.** godinu 9. decembra 2013. godine. Skupština opštine je dala saglasnost 18. decembra 2013. godine.
JP je u dopisu navelo da redovno dostavlja tromesečne izveštaje SO Surdulica i Ministarstvu finansija.

Direkcija za građevinsko zemljište i puteve opštine Bosilegrad

UO je usvojio program poslovanja za **2013.** godinu 30. novembra 2012. godine. Skupština opštine je dala saglasnost 17. decembra 2012. godine.
NO je usvojio program poslovanja za **2014.** godinu 25. novembra 2013. godine. Skupština opštine je dala saglasnost 17. decembra 2013. godine.
JP je u dopisu navelo da redovno dostavlja tromesečne izveštaje organu lokalne samouprave koji dostavlja ekspozituri trezora Bosilegrad, a ekspozitura šalje centrali Uprave za trezor.

7. Nagrada i kazna

Zakon o javnim preduzećima predviđa stimulacije za menadžment kada javno preduzeće posluje sa pozitivnim poslovnim rezultatima, dok je razrešenje direktora obavezno ako je “došlo do znatnog odstupanja od ostvarivanja osnovnog cilja poslovanja javnog preduzeća, odnosno od plana poslovanja javnog preduzeća”.

Zakon, naime, propisuje, da „direktor i izvršni direktori imaju pravo na zaradu, a mogu imati i pravo na stimulaciju u slučaju kada javno preduzeće posluje sa pozitivnim poslovnim rezultatima“. Odluku o isplati stimulacije donosi Vlada, odnosno organ nadležan za imenovanje direktora. U okviru istraživanja želeli smo da ustanovimo da li su Vlada i nadležni organi u protekle dve godine donosili odluke o isplati takvih stimulacija. Istraživanje nismo ograničili samo na 25 JP koja su bila predmet analize, već smo tražili podatke o svim JP čiji je osnivač Vlada Srbije, Pokrajinska vlada i skupštine gradova, odnosno opština koje smo pratili u istraživanju - ukupno devet jedinica lokalne samouprave.

S obzirom da je Zakonom propisano da će Vlada podzakonskim aktom odrediti uslove i kriterijume za utvrđivanje i visinu stimulacije želeli smo prvo da utvrdimo da li su, 21 mesec posle usvajanja Zakona, propisani uslovi i kriterijumi. Od Ministarstva privrede dobili smo odgovor da „podzakonski akt kojim bi se odredili uslovi i kriterijumi za stimulaciju direktora JP u slučaju ostvarivanja pozitivnih poslovnih rezultata nije donet”.

Pokušali smo da utvrdimo da li su, i pored toga, isplaćivane stimulacije. Od Vlade Srbije, Skupštine grada Beograda i Skupštine opštine Paraćin nismo dobili odgovore na zahtev za dostavljanje informacija, Skupština grada Zrenjanina je tražila dodatni rok za dostavljanje tih dokumenata i odgovor nije stigao do zaključenja ovog izveštaja, dok u dopisu Skupštine grada Kragujevca (u kome je odgovoreno na drugo pitanje, u vezi sa razrešenjem direktora) nema odgovora na pitanje u vezi sa stimulacijama. Preostali – Pokrajinska vlada i pet jedinica lokalne samouprave (Novi Sad, Niš, Inđija, Surdulica i Bosilegrad) su odgovorili da nisu donosili odluke o isplati stimulacija direktorima.

Tražili smo od osnivača i podatke o eventualnim razrešenjima direktora JP. Zakon, naime, propisuje dve situacije – obligatorno i fakultativno razrešenje direktora.

Prema članu 38, Zakona o javnim preduzećima organ nadležan za imenovanje direktora javnog preduzeća (Vlada Srbije, Pokrajinska vlada, skupština jedinice lokalne samouprave) će **obavezno razrešiti** direktora pre isteka perioda na koji je imenovan „ukoliko se utvrdi da je, zbog nestručnog, nesavesnog obavljanja dužnosti i postupanja suprotnog pažnji dobrog privrednika i ozbiljnih propusta u donošenju i izvršavanju odluka i organizovanju poslova u javnom preduzeću, došlo do **znatnog odstupanja** od ostvarivanja osnovnog cilja poslovanja javnog preduzeća, odnosno od plana poslovanja javnog preduzeća”.

Zakon propisuje u članu 39, da organ nadležan za imenovanje **može razrešiti** direktora pre isteka perioda na koji je imenovan, između ostalog, ukoliko ne sprovede godišnji program poslovanja, ukoliko se utvrdi da deluje na štetu javnog preduzeća kršenjem direktorskih dužnosti, nesavesnim ponašanjem ili na drugi način ili ukoliko se utvrdi da je, zbog nestručnog, nesavesnog obavljanja dužnosti i postupanja suprotnog pažnji dobrog

privrednika i ozbiljnih propusta u donošenju i izvršavanju odluka i organizovanju poslova u javnom preduzeću, došlo do **odstupanja** od ostvarivanja osnovnog cilja poslovanja javnog preduzeća, odnosno od plana poslovanja javnog preduzeća”.

U oba slučaja može se postaviti pitanje nedostatka kriterijuma za utvrđivanje da li je direktor postupao suprotno pažnji dobrog privrednika, da li je nestručno i nesavesno obavljao dužnost, kao i da li je došlo do (znatnog) odstupanja od ostvarivanja osnovnog cilja poslovanja javnog preduzeća. Naime, ovi standardi se mogu različito tumačiti i primenjivati u praksi, čime se stvara prostor za eventualne zloupotrebe i otežava uspostavljanje delotvornog mehanizma za utvrđivanje odgovornosti direktora javnih preduzeća. Na to su Transparentnost Srbije i Agencija za borbu protiv korupcije ukazali u inicijativi dostavljenoj Vladi i Ministarstvu privrede.

Pored toga, ukazano je da je kod fakultativnog razrešenja direktora organu nadležnom za imenovanje dato široko diskreciono ovlašćenje prilikom odlučivanja da li će u konkretnom slučaju razrešiti direktora javnog preduzeća ili ne. Preporučeno je da se ove odredbe izmene i da se precizira i pojasni u kojim slučajevima će doći do razrešenja direktora javnog preduzeća.

Zakon, inače propisuje i da se predsednik i članovi nadzornog odbora razrešavaju pre isteka perioda na koji su imenovani, ukoliko javno preduzeće ne ispuni godišnji program poslovanja ili ne ostvari ključne pokazatelje učinka.

Kao i u slučaju stimulacija, istraživanje o eventualnim razrešenjima nismo ograničili samo na posmatrana JP, već smo od osnivača, odnosno organa nadležnih za imenovanje tražili podatke da li su na osnovu člana 38. ili 39. razrešili direktora bilo kog JP čiji su osnivači.

Odgovor nije stigao od Vlade Srbije, Grada Beograda i Opštine Paraćin, a Skupština grada Zrenjanina je tražila dodatni rok za dostavljanje tih dokumenata i odgovor nije stigao do zaključenja ovog izveštaja.

U slučaju Vlade Srbije zanimljivo je međutim, što se u programu poslovanja u JP Službeni glasnik pominje varijabilni deo zarade za poslovodstvo „u visini od 30%, shodno Zakonu o utvrđivanju maksimalne zarade u javnom sektoru, koji će se isplaćivati u skladu sa merilima i kriterijumima koje će doneti Vlada RS“. S obzirom da Vlada Srbije ignoriše zahteve za slobodan pristup informacijama, nije razjašnjeno da li se u ovom slučaju (s obzirom da je Službeni glasnik poslovao pozitivno u 2012. i 2013. godini) radi o stimulaciji u skladu sa članom 24. Zakona o JP.

Skupština grada Niša, Skupština grada Kragujevca, Skupština opštine Inđija, Skupština opštine Surdulica i Skupština opštine Bosilegrad odgovorile su da nisu donosile odluke o o razrešenju direktora JP na osnovu čl. 38. i 39. Zakona o JP, odnosno zbog neispunjavanja godišnjeg programa poslovanja.

Jedina odluka o smeni direktora pre isteka mandata u posmatranim gradovima desila se u Novom Sadu.

Skupština grada Novog Sada na sednici 29. novembra 2013. godine smenila je direktora JKP

„Stan“. Pravni osnov bio je upravo član 38. tačka 2. Zakona o JP. („Ukoliko se utvrdi da je, zbog nestručnog, nesavesnog obavljanja dužnosti i postupanja suprotnog pažnji dobrog privrednika i ozbiljnih propusta u donošenju i izvršavanju odluka i organizovanju poslova u javnom preduzeću, došlo do znatnog odstupanja od ostvarivanja osnovnog cilja poslovanja javnog preduzeća, odnosno od plana poslovanja javnog preduzeća”.)

Nadzorni odbor na sednici 27. novembra 2013. godine doneo je Predlog odluke o razrešenju direktora jer je „činjenjem u vidu isplate zarada, a neplaćanja pripadajućih poreza i doprinosa doveo do blokade računa preduzeća i kršenja reprograma duga sa Poreskom upravom, te je zbog izostanka socijalnog dijaloga poljuljao međuljudske odnose koji su doveli to trajnog ugrožavanja obavljanja delatnosti preduzeća. Svojim nemarnim odnosom prema planu reorganizacije JKP „Stan“ koji je usvojila Skupština grada Novog Sada 25. oktobra 2013. godine doveo je u pitanje njegovu realizaciju od 1. januara 2014. godine. Doprineo je da se poslovanje preduzeća i u narednom periodu optereti jer Fondu PIO nisu dostavljani podaci o radnicima koji su na bolovanju, čime je postupao suprotno zakonu. Ukupnim radom doveo je u pitanje obavljanje delatnosti za koju je preduzeće osnovano“, navodi se u obrazloženju.

Nakon smene direktora postavljen je vršilac dužnosti. Mediji nisu propustili da uoče da je reč o „kadru“ iste partije iz koje je bio smenjeni direktor i kojoj je po „partijskoj raspodeli“ vlasti u Novom Sadu pripalo JKP „Stan“.

Inače, prema podacima sa sajta Skupštine grada Novog Sada od početka oktobra 2014. godine, trenutno 10 od 17 novosadskih JP imaju vršioca dužnosti direktora.

8. Transparentnost u radu javnih preduzeća

8.1 Obaveze iz Zakona o javnim preduzećima

Zakon o JP u članu 17. posvećenom „javnosti rada“ propisuje obaveze javnih preduzeća po pitanju transparentnosti poslovanja. Zakon navodi da se javnost u radu JP „obezbeđuje redovnim izveštavanjem javnosti o programu rada preduzeća i realizaciji programa, kao i o drugim činjenicama koje mogu biti od interesa za javnost, a naročito: o revidiranim finansijskim godišnjim izveštajima, kao i o mišljenju ovlašćenog revizora na taj izveštaj, izveštaj o posebnim ili vanrednim revizijama, o sastavu nadzornog odbora, o imenima direktora i izvršnih direktora; o organizacionoj strukturi preduzeća, odnosno društva kapitala, kao i načinu komunikacije sa javnošću“.

Javna preduzeća dužna su da usvojeni godišnji program poslovanja i tromesečne izveštaje o realizaciji godišnjeg programa poslovanja, revidirane finansijske godišnje izveštaje, kao i mišljenje ovlašćenog revizora na te izveštaje, sastav i kontakte nadzornog odbora i direktora, kao i druga pitanja značajna za javnost objavljuju na svojoj internet stranici.

U okviru istraživanja utvrdili smo da nijedno preduzeće ne ispunjava u potpunosti ove propisane obaveze. Zbog toga smo im dopisom ukazali na propuste, kako bi svoje internet prezentacije ažurirali u skladu sa Zakonom.

Pregled sadržaja koji su se mogli naći na sajtovima JP pre i posle dopisa koji im je TS uputila:

EPS

Na sajtu je prilikom prvog monitoringa bila publikacija „Godišnji izveštaj o radu“, finansijski izveštaji zaključno sa 2012. godinu (sa izveštajem nezavisnog revizora). Nisu pronađeni plan poslovanja niti tromesečni izveštaji. Postojao je sastav NO (ne i kontakt), postoji kontakt direktora JP. Posle dopisa TS postavljeni su i finansijski izveštaji za 2013. godinu ali dalje se na sajtu ne mogu pronaći tromesečni izveštaji kao ni plan poslovanja, niti kontakti NO.

Srbijagas

Na sajtu postoje samo finansijski izveštaj za 2012. godinu, informator o radu, ažuriran u avgustu 2014. godine, sastav i kontakti NO (izuzev predsednika), kao i ime i kontakt direktora.

Srbijašume

Na sajtu su objavljeni „Izvod iz poslovne politike za 2014. godinu“, Plan poslovnih aktivnosti za 2013. godinu (tabelarno – nije forma plana poslovanja), finansijski izveštaj za 2012. godinu, finansijski izveštaj za 2013. godinu, kao i informator o radu – ažuriran u septembru sa stanjem od 11. avgusta 2014. godine. Postoji sastav NO (ne i kontakt) i kontakt v.d. direktora.

EMS

Objavljeni su sastav i kontakti NO, kao i ime i kontakt direktora. U segmentu „Korisnička strana“ može se naći stranica „Dokumenta“ i na njoj su godišnji tehnički izveštaji za 2013,

2012. i 2011. godinu. Nema godišnjih programa poslovanja, finansijskih izveštaja, niti tromesečnih izveštaja. Informator o radu ažuriran je u martu 2014.

Na sajtu, inače postoji ceo segment naslovljen „Transparentnost“, ali tamo se ne mogu naći dokumenti koji treba da osiguraju transparentnost u skladu sa Zakonom, već „Platforma JP EMS za transparentnost“ u kojoj se objašnjava da je „transparentnost od suštinskog značaja za dostizanje funkcionalnog, efikasnog, likvidnog i konkurentnog veleprodajnog tržišta električne energije“, te da se ona odnosi na „dostupnost i objavljivanje svih relevantnih informacija svim učesnicima na tržištu i predstavlja preduslov nediskriminatornog funkcionisanja tržišta“.

U daljem tekstu se objašnjava da je zapravo reč o podacima koji se odnose na priključenje, raspoloživost i korišćenje mreže i druge tehničke podatke o mreži i tržištu električne energije.

Srbijavode

Na sajtu se mogu naći finansijski izveštaji za 2010, 2011. i 2012. godinu, izveštaj revizora za 2012. godinu, godišnji program poslovanja za 2012, 2013. i 2014. godinu. Nema tromesečnih izveštaja, kao ni finansijskog izveštaja za 2013. godinu. Postoji ime v.d. direktora i sastav NO i kontakt direkcije.

Službeni glasnik

Na sajtu su, u prvom monitoringu nađeni sastav NO i ime v.d. direktora, kontakt direktora i zamenika (koji je i član NO), ali ne kontakt NO, bili su objavljeni i program poslovanja za 2014. godinu, izmene programa poslovanja za 2014. godinu, finansijski izveštaj za 2012. godinu, izveštaj nezavisnog revizora, kao i tromesečni izveštaji za drugi, treći i četvrti kvartal 2013. i prvi i drugi kvartal 2014. godine. Na sajtu nije bilo programa poslovanja za prethodne godine (kako bi se planirano moglo porediti sa izveštajima o postignutom), kao ni finansijskog izveštaja za 2013. godinu. Posle dopisa TS, objavljen je i finansijski izveštaj za 2013. godinu.

JPPEU Resavica

Na sajtu postoji samo ime i kontakt v.d, direktora. Nema podataka o NO, niti bilo kakvih programa poslovanja ili izveštaja.

Putevi Srbije

Prilikom prvog monitoringa na sajtu je nađena stranica nadzornog odbora na kojoj je objavljena Odluka o izboru članova NO, ali nije bilo podatka o direktoru, a kontakt sa NO je moguć putem pošte, obrasca na sajtu ili elektronske pošte. Na sajtu su bili program poslovanja za 2013. i 2014. godinu, Rešenje o davanju saglasnosti na program poslovanja za 2014. godinu, Odluka o usvajanju programa poslovanja za 2014. godinu, obrazloženje programa poslovanja za 2014. godinu, finansijski izveštaji zaključno sa 2013. godinom i informator o radu ažuriran u martu 2014. godine. Na sajtu nije bilo tromesečnih izveštaja. Posle dopisa TS, na sajtu se mogu pronaći i tromesečni izveštaji za 2014. godinu.

Pošta Srbije

Na sajtu je objavljeno ime direktora, sastav NO, ali nema kontakta. Objavljeni su program poslovanja za 2013. godinu, tromesečni izveštaji, zaključno sa izveštajem za drugi kvartal 2014. godine (pri čemu postoji greška jer je na tom linku ponovo postavljen izveštaj za prvi

kvartal), godišnji finansijski izveštaj za 2013. godinu, izveštaj revizije za 2013. godinu, finansijski izveštaj za 2012. godinu, izveštaj nezavisnog revizora za 2012. godinu.

Skijališta

Na sajtu su objavljeni: ime direktora, sastav NO, kontakt kabineta direktora, informator ažuriran u maju 2014. godine, program poslovanja za 2014. i 2013. godinu, tromesečni izveštaji zaključno sa prvim kvartalom 2014. godine, plan javnih nabavki za 2013. godinu, program o rasporedu i korišćenju sredstava subvencija za 2013. godinu, finansijski izveštaj za 2012. godinu (sa napomenama).

Zavod za udžbenike

Na sajtu se prilikom prvog monitoringa moglo naći ime direktora, nije bilo podataka o NO, niti kontakta. Na sajtu su bili godišnji finansijski izveštaj za 2012. godinu i izveštaj nezavisnog revizora o izvršenoj reviziji finansijskih izveštaja za 2012. godinu. Nakon dopisa TS, na sajtu su objavljeni finansijski izveštaji za 2013. i 2014. godinu, izveštaj o poslovanju za 2013. godinu i tromesečni izveštaji za 2013. godinu.

JPNP Fruška gora

Na sajtu su ime i kontakt direktora, nema podataka o NO.

Na sajtu je objavljen Program upravljanja Nacionalnim parkom Fruška gora za 2014. godinu, koji nije program poslovanja u skladu sa Zakonom o JP, već dokument u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode i predstavlja operativnu razradu Plana upravljanja područjem Nacionalnog parka Fruška gora za period 2011-2020. godine i u njemu su, u sklopu prioriternih ciljeva, definisane konkretne aktivnosti koje se planiraju sprovesti u 2014. godini. Na sajtu je finansijski izveštaj za 2012. godinu i izveštaj nezavisnog revizora. Informator o radu je iz oktobra 2013. godine.

Nuklearni objekti Srbije

Na sajtu su objavljeni finansijski izveštaj i izveštaj nezavisnog revizora za 2012. godinu, kao i izveštaj o realizaciji programa poslovanja za period januar – jun 2013. godine i godišnji program poslovanja JP NOS za 2013. godinu.

Informator o radu ažuriran je u junu 2012. godine. Na sajtu nema podataka o direktoru i NO.

Vojvodinašume

Sajt je nepregledan i podaci se teško nalaze – (klikom na „informator“), a svi podaci su u segmentu „Publikacije“, podsegmentu „Izveštaji i referati“, a prikazuju se kada se odabere „informator“ uz koji stoji datum „25. april 2012“. Na taj način se stiče utisak da je reč o informatoru koji nije ažuriran dve i po godine, iako je verovatno reč o datumu postavljanja prvog dokumenta. Klikom na „informator“ otkrivaju se plan poslovnih aktivnosti za 2014. i izvršenja za 2013. godinu, finansijski izveštaji za 2012. godinu, godišnji program poslovanja za 2014. god., kao i tromesečni izveštaji iz 2014. godine. Postoje ime i kontakt direktora, opis uloge NO, ali ne i sastav i kontakt.

Vode Vojvodine

Prikazan je sastav nadzornog odbora, kontakt JP, ime i kontakt direktora.

Postavljeni su program poslovanja za 2013. i 2014. godinu, ažuriran informator, finansijski izveštaji iz 2011, 2012. i 2013. godine, a od tromesečnih izveštaja samo bilans uspeha za prvi kvartal 2014. godine.

JKP za javne garaže i parkirališta Parking servis Beograd

Na sajtu je prvobitno nađen samo jedan podatak - ime direktora i sastav NO, bez kontakta, postojao je samo telefon korisničkog servisa. Od dokumenata – planova i izveštaja, na sajtu nije bilo ničega, a u segmentu „Dokumenta“ nalazio se spot „Usporite pored škole“. Posle dopisa TS, na segmentu „Dokumenti“ objavljeni su finansijski izveštaj za 2013. i izveštaj nezavisnog revizora i tromesečni izveštaji za prva dva kvartala. 2014. godine.

Gradska čistoća

Na sajtu su prilikom prvog monitoringa nađeni podaci o direktoru, ali ne sastava i kontakt NO. Na sajtu su bili izveštaj nezavisnog revizora i redovni finansijski izveštaj za 2012. godinu. U segmentu „Godišnji izveštaji“ bili su program poslovanja za 2013. godinu i tromesečni izveštaj za prvi kvartal. Na sajtu nije bilo informatora. Posle dopisa TS, na sajtu je objavljen finansijski izveštaj za 2013. godinu, ali je sklonjen izveštaj za 2012. godinu. Objavljen je program poslovanja za 2014. godinu, sklonjen program za 2013. godinu, a ažurirani su i tromesečni izveštaji, te su na sajtu sada izveštaji za dva kvartala 2014. godine.

Informatika

Na sajtu su finansijski izveštaji zaključno sa 2012. godinom, nema drugih izveštaja, tromesečnih izveštaja, programa poslovanja, niti informatora. Postoji ime direktora, telefon centrale, bez podataka o NO.

JKP Naissus Niš

Na sajtu prilikom prvog monitoringa nije bilo traženih dokumenata. Mogli su se naći samo ime direktora, sastav NO, e-mail kontakti i telefon direkcije.

Posle dopisa TS, na sajtu su objavljeni finansijski izveštaj za 2013, izveštaj nezavisnog revizora, izmena programa poslovanja za 2014. i tromesečni izveštaji za prva dva kvartala 2014. godine.

JKP Paraćin

JKP nema svoj internet sajt. Na sajtu opštine je izveštaj o radu JKP za 2010. godinu i Odluka o usvojenom Izveštaju o radu za 2010. godinu.

JP Ingas Indija

Jedino posmatrano JP koje je na sajtu imalo sve propisane podatke.

Postoji poseban baner „Izveštaji po Zakonu o JP“ i u okviru tog segmenta: tromesečni izveštaji za 2013. i 2014. godinu, programi poslovanja za 2013. i 2014. godinu, izveštaji o izvršenju programa poslovanja za 2012. i 2013. godinu, izveštaji nezavisnog revizora i finansijski izveštaji za period 2008-2013. Postoje podaci o direktoru, telefon centrale, baner „Pitajte direktora“, kao i podaci o sastavu NO.

Turistički centar Grada Zrenjanina

Na sajtu je, prilikom prvog monitoringa, postojao samo telefon centrale JP, bez podataka o direktoru i NO, a na sajtu JP nije bilo finansijskih izveštaja, kao ni planova i informatora. Posle dopisa TS, na sajtu su, pod posebnim banerom „Izveštaji“, objavljeni podaci o direktoru i nadzornom odboru, Statut i osnivački akt, program poslovanja, završni račun za 2013. i izveštaj revizora i tromesečni izveštaji za prva dva kvartala 2014. godine.

JP Direkcija za urbanizam Kragujevac

Na sajtu je objavljeno ime v.d. direktora i kontakt, nema podataka o NO.

Segment „Javnost u radu“ sadrži Statut, Odluku o osnivanju preduzeća, Izvod o registraciji privrednog subjekta, Izvod o registrovanim podacima iz registra, Izveštaj nezavisnog revizora, Program poslovanja za 2014. godinu, Cenovnik, kao i niz odluka nadzornog odbora. Reč je, međutim, samo o odlukama o usvajanju pojedinih dokumenata, ali nema dokumenata – tromesečnih izveštaja, kao ni celih finansijskih izveštaja (samo bilansa koji sadrži prihode, rashode i gubitak JP).

JKP Vodovod Surdulica

JKP nema svoj internet sajt. Na domenu „ls.rs“ postoji sajt www.vodovod-surdulica.ls.rs sa osnovnim podacima o ovom JKP, ali je reč o besplatnom hostingu, a ne o zvaničnoj prezentaciji.

Direkcija za građevinsko zemljište i puteve opštine Bosilegrad

Na sajtu je samo broj telefona centrale, nema podataka o direktoru ni NO, a na sajtu stoji podatak od pre usvajanja novog Zakona da su organi JP Upravni odbor, direktor i Nadzorni odbor. Na sajtu nema finansijskih izveštaja, tromesečnih izveštaja niti programa poslovanja.

8.2 Obaveze iz Zakona o slobodnom pristupu

Tokom rada na izveštaju potvrdilo se da je primena Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, gotovo deceniju posle usvajanja, i dalje problem u Srbiji. Vlada Srbije iskazuje doslednost u nepoštovanju Zakona i ignorisanju zahteva. Transparentnost Srbija je tokom istraživanja podatke pokušavala da pribavi alternativnim metodama i izvorima, ali su neka pitanja, na koje je odgovor mogla da pruži samo Vlada Srbije, odnosno Komisija za imenovanje direktora JP čiji je osnivač Vlada Srbije, ostala bez odgovora. Transparentnost Srbija je uputila urgencije, a uslediće i tužbe Upravnom sudu.

Zahtevi na koje nismo dobili odgovore su:

Vlada Srbije:

- da li je i kada usklađen osnivački akt JP Srbijašume sa Zakonom o javnim preduzećima
- da li je imenovan nadzorni odbor JP Nuklearni objekti Srbije u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima
- dokumente koji sadrže dokaze da članovi nadzornih odbora JP "Elektroprivreda Srbije", JP „Srbija gas“, JP „Srbijašume“, Javno vodoprivredno preduzeće „Srbijavode“, JP „Elektromreža Srbije“, JP „Službeni glasnik“, JP PEU Resavica, JP „Putevi Srbije“, Javno preduzeće PTT saobraćaja „Srbija“, Javno preduzeće za skijališta, JP “Zavod za udžbenike“, JP Nacionalni park "Fruška gora" i Javni preduzeće „Nuklearni objekti Srbije“ ispunjavaju sledeće uslove propisane članom 14. odnosno članom 16. Zakona o javnim preduzećima:
 - na osnovu čega je utvrđeno da su članovi nadzornog odbora stručnjaci u jednoj ili više oblasti iz koje je delatnost od opšteg interesa za čije obavljanje je osnovano javno preduzeće
 - na osnovu čega je utvrđeno da članovi nadzornog odbora poseduju stručnost iz oblasti finansija, prava ili korporativnog upravljanja;
 - na osnovu čega je utvrđeno da nezavisan član nadzornog odbora nije član političke stranke.

Komisija za imenovanje direktora JP čiji je osnivač Republika Srbija:

- informacija u kojoj fazi je konkurs za izbor direktora sledećih JP: EPS, Službeni glasnik, PEU Resavica, Putevi Srbije, Skijališta Srbije, Zavod za udžbenike, Nuklearni objekti Srbije, NP Fruška gora.

Od Skupštine grada Beograda traženi su podaci:

- da li je imenovan nadzorni odbor JKP Gradska čistoća i JKP Parking servis, u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima

-dokumente koji sadrže dokaze da članovi nadzornih odbora JKP Gradska čistoća i JKP Parking servis ispunjavaju sledeće uslove propisane članom 16. Zakona o javnim preduzećima:

- na osnovu čega je utvrđeno da su članovi nadzornog odbora stručnjaci u jednoj ili više oblasti iz koje je delatnost od opšteg interesa za čije obavljanje je osnovano javno preduzeće

- na osnovu čega je utvrđeno da članovi nadzornog odbora poseduju stručnost iz oblasti finansija, prava ili korporativnog upravljanja;

Umesto toga su od Gradske uprave (odgovor je overen pečatom Skupštine grada Beograda, a priloženi su odgovori gradskih sekretarijata - uprave) prosleđeni odgovori u kojima se navodi da je izbor NO u nadležnosti Skupštine grada. Naime, Sekretarijat za saobraćaj je naveo da je Skupština grada Beograda 30. maja 2013. godine donela rešenje kojim je imenovala Nadzorni odbor, ali sekretarijat nema informacije o ispunjenosti uslova propisanih Zakonom. Sekretarijat za komunalne poslove je naveo da nije učestvovao u izradi predloga za imenovanje članova NO, da su obavešteni opravkom rešenja o imenovanju.

Iz Skupštine grada dobili smo i odgovor koji je u vezi sa zahtevom poslatim Komisiji za imenovanje direktora JP i JKP čiji je osnivač Grad Beograd. Prosleđeni su nam odgovori Sekretarijata za saobraćaj i Sekretarijata za komunalne i stambene poslove. U prvom odgovoru se navodi da je konkurs za izbor direktora u toku, a u drugom je opisana procedura izbora direktora koja je otpočeta konkursom iz juna 2013. godine i okončana rešenjem po kojem se ne imenuje ni jedan kandidat sa liste, posle čega su raspisani novi konkursi.

Nisu, međutim prosleđena tražena dokumenta:

- merila za imenovanje direktora JP i dokumente koji pokazuju kako su merila primenjena tokom procedure za izbor direktora JP Parking servis i JP Gradska čistoća 2013. godine, rang lista kandidata i zapisnici o bodovanju kandidata iz procedure 2013. godine, kao i dokumenti koji pokazuju kako su merila primenjena tokom procedure za izbor direktora JP Parking servis i JP Gradska čistoća 2014. godine, rang listu kandidata i zapisnici o bodovanju kandidata iz procedure 2014. godine, ako je ta procedura u međuvremenu okončana.

JKP Parking servis Beograd:

- na koji način je, ukoliko je imenovan nadzorni odbor u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima, izabran predstavnik zaposlenih u nadzornom odboru, odnosno šta je predviđeno statutom JP – kakav način izbora i da li član rukovodstva JP može biti predstavnik zaposlenih u NO

- finansijske izveštaje za 2012. i 2013. godinu

– planirani i realizovani izdaci za marketing i sponzorstva u 2012. i 2013. godini i planirani izdaci u 2014. godini

– informaciju kada je NO (odnosno UO u ranijem sastavu) usvojio godišnje programe

poslovanja za 2013. i 2014. godinu, kada je osnivač dao saglasnost na programe - kome je i kada, u skladu sa članom 52 (i članom 56) Zakona o javnim preduzećima, tokom 2013. i 2014. dostavljan tromesečni izveštaj o realizaciji godišnjeg programa poslovanja

Ovo JP odgovorilo je 6. oktobra 2010. godine, nakon što je TS uložila žalbu Povereniku za informacije od javnog značaja. Deo odgovora je formalan i ne sadrži tražene informacije⁵⁹.

JP Zavod za udžbenike odgovorio je na zahtev posle više od tri meseca, nakon što je upućena žalba Povereniku⁶⁰ i novi dopis JP u kome su obavesteni da smo uputili žalbu Povereniku.

Sličan slučaj bio je sa komisijama za imenovanje direktora JP u Nišu, Surdulici i Bosilegradu. Na prvobitni zahtev da dostave merila za imenovanje direktora JP i dokumente koji pokazuju kako su merila primenjena na izbor direktora, kao i rang listu kandidata i zapisnike o bodovanju kandidata nisu odgovorili ili su poslali delimične odgovore. Odgovori koji su stigli nakon žalbe i dopisa upućenog komisijama ponovo nisu sadržavali sve tražene elemente i ukazuju na tri moguća razloga – visok stepen nerazumevanja jasno formulisano zahteva, pokušaj da se prikrije činjenica da određeni dokumenti koji bi morali da postoje nisu usvojeni ili na pokušaj da se prikriju zapisnici ili dokumenti kako bi se prikrilo postupanje koje nije bilo u skladu sa propisima.

JKP Informatika Novi Sad takođe je prosledila odgovore iz kojih se može sumnjati u nameru da se određeni podaci prikriju. Traženi su, naime, između ostalog, podaci o planiranim i realizovanim izdancima za marketing i sponzorstva u 2012. i 2013. godini i planiranim izdaci u 2014. godini. U odgovoru se navodi da se ti podaci nalaze u Planu javnih nabavki koji se nakon usvajanja od strane Nadzornog odbora dostavlja Gradskoj upravi za komunalne poslove. Nisu ih poslali, a Plan nabavki nije dostupan na sajtu JKP Informatika. Povereniku je podneta žalba, a podatak je zatražen i od Gradske uprave na koju nas je uputila JKP Informatika. Odgovor nije stigao. JKP Informatika se, inače, 2013. godine našla usred afere zbog sponzorisanja izrade muzičkog albuma, koji je potom besplatno delila stranka iz koje je direktor JP.

Zanimljivo je da je JKP Informatika, kao i još nekoliko JP, uputilo TS da finansijski izveštaj potražimo na sajtu Agencije za privredne registre. Na sajtu APR-a se mogu naći finansijski izveštaji većine (ali ne svih) posmrtranih JP. Problem je, međutim, što je zakonska obaveza JP da te izveštaje objave i na svojim sajtovima.

Zbog toga je TS uputila dopis javnim preduzećima čiji sajtovi nisu sadržavali sve podatke propisane Zakonom, u kome im je ukazano na odredbu⁶¹ o javnosti u radu. Nekoliko JP je nakon toga ažuriralo svoje stranice (detalji u poglavlju 8.1).

Takođe, poslat je dopis JKP Vodovod Surdulica i JKP Paraćin (i njihovim osnivačima) u kome je ukazano da nismo uspeli da pronađemo sajtove ovih JP, a da Zakon propisuje obavezu JP da objavljuju podatke na svojoj internet stranici.

⁵⁹Navodi se da je predstavnik zaposlenih imenovan u Nadzorni odbor u skladu sa članom 24 Statuta, pri čemu Statut nije dostavljen, niti je javno dostupan na internet prezentaciji preduzeća.

⁶⁰Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti.

⁶¹Zakon o javnim preduzećima, čl. 62, stav 2

9. Preporuke

Imajući u vidu brojne probleme uočene u ovom istraživanju, TS je formulisala preporuke za unapređenje zakonskog okvira i otklanjanje uočenih problema, kako bi najavljeni efekti Zakona o javnim preduzećima u pogledu profesionalizacije upravljanja javnim preduzećima, njihove departizacije, efikasnosti i odgovornosti stvarno bili i postignuti.

Preporuke u vezi sa normativnim rešenjima:

1. Dopunom Zakona, ukinuti mogućnost diskrecionog odlučivanja Vlade, odnosno skupštine grada ili opštine, pri izboru direktora JP (sadašnja mogućnost odabira bilo kojeg od tri najbolja kandidata bez obrazloženja, mogućnost da se ne odabere ni jedan kandidat ili da se odlučivanje obavi u neograničenom roku nakon sprovedenog konkursa)
2. U Zakonu bi trebalo propisati rok za izbor nadzornih odbora, kako bi se okončalo aktuelno stanje u kojem funkcije NO vrše upravni odbori oformljeni po ranijem zakonu, iako njihovi članovi ne ispunjavaju uslove koji se traže za članove NO po novom zakonu.
3. Pošto Zakon nije precizno uredio način izbora predstavnika zaposlenih u nadzornom odboru, već je predvideo da se predlažu „na način utvrđen statutom javnog preduzeća“, trebalo bi dopuniti Zakon tako da se obezbedi učešće svih zaposlenih u procesu izbora i odsustvo bilo kakvog uticaja lica koja NO neposredno nadzire na taj proces.
4. Uslovi i kriterijumi za imenovanje članova komisija za izbor direktora JP ostavljaju prostor za diskreciono odlučivanje Vlade, odnosno ovlašćenog organa autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave, pa bi ih trebalo precizirati, ali i ujednačiti merila za sva JP, pošto se aktuelna Uredba odnosi samo na republička preduzeća
5. Trebalo bi u samom Zakonu precizirati kriterijume za izbor direktora tako da se njihovom primenom obezbedi izbor najkvalitetnijih kandidata i smanji prostor za diskreciono odlučivanje. Naročito bi trebalo:
 - a. Uvesti kao obavezu da kandidati za izbor direktora sačine svoj predlog mera za unapređenje efikasnosti preduzeća, kao obavezan deo konkursa, uz omogućavanje kandidatima da prikupe podatke na osnovu kojih bi mogli da izrade takve predloge
 - b. Uvesti proveru znanja svih bitnih odredaba Zakona o javnim preduzećima i propisa koji se odnose na rad konkretnog JP kao obavezan i eliminacioni deo
6. Trebalo bi precizirati strukturu izbornog postupka i način ocenjivanja kandidata po postavljenim kriterijumima, kako bi se smanjio prostor za diskreciono odlučivanje.
7. Trebalo bi precizirati pravila o rokovima za sačinjavanje liste kandidata i predloga akta, kao i za donošenje rešenja o imenovanju direktora javnog preduzeća, njegovo objavljivanje i dostavljanje učesnicima konkursa
8. Koliko je moguće precizirati kriterijume za utvrđivanje da li je direktor postupao suprotno pažnji dobrog privrednika, da li je nestručno i nesavesno obavljao dužnost, kao i da li je došlo do (znatnog) odstupanja od ostvarivanja osnovnog cilja poslovanja javnog preduzeća, pratiti i objavljivati praksu primene tih kriterijuma pri utvrđivanju odgovornosti direktora.
9. Izmena Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, kako bi sva javna preduzeća bila u obavezi da sačine i objave informator o radu i da snose

- odgovornost ukoliko izostave ili ne ažuriraju tražene podatke
10. Dopuna pravila o javnosti rada u Zakonu o javnim preduzećima ili posebnom podzakonskom aktu, kako bi se obezbedila dostupnost i uporedivost svih potrebnih informacija u vezi sa radom i rezultatima rada javnih preduzeća (npr. obavezni sadržaj veb-prezentacija, neuklanjanje informacija koje se odnose na prethodni period)
 11. Preciziranje obaveza svih nadležnih organa u lancu kontrole programa rada i izveštaja o radu, uključujući ulogu resornih ministarstava, posebnih tela Vlade, kao i organa na drugim nivoima vlasti
 12. Utvrđivanje obaveze razmatranja tromesečnih izveštaja o radu u određenom roku, obaveznih delova sadržaja zaključka povodom tog razmatranja (u kojoj meri je program ispunjen, da li treba preduzeti dodatne mere) kao i obavezu objavljivanja tih zaključaka
 13. Utvrđivanje obaveze sačinjavanja narativnih izveštaja o radu javnih preduzeća, koji bi sadržali sve bitne podatke o ostvarivanju godišnjeg programa rada i svrhe zbog kojih je JP osnovano, uključujući i poređenja stanja sa ranijim godinama, kako bi i osnivač i građani mogli da steknu argumentovanu predstavu o radu JP
 14. Zabraniti trošenje sredstava JP na sponzorstva

Preporuke u vezi sa praksom postupanja:

1. Izmena državne politike u pogledu uslova poslovanja javnih preduzeća, kako bi JP u potpunosti bila posvećena ostvarivanju svrhe zbog koje su osnovana, a ne vođenju socijalne politike, kao preduslov da javnim preduzećima upravljaju profesionalci, a ne lica koja će se truditi da za sebe ili stranku steknu popularnost među biračima
2. Uvođenje prakse razmatranja i odobravanja programa rada javnih preduzeća pre početka godine na koju se program odnosi
3. Prekid prakse sponzorisavanja sportskih i drugih aktivnosti od strane javnih preduzeća (dobit se može preneti u budžet i odatle rasporediti na prioritetne rashode)
4. Raspisivanje konkursa za direktore republičkih javnih preduzeća koji nisu raspisani ni 16 meseci nakon isteka zakonskog roka
5. Okončanje konkursa za direktore republičkih javnih preduzeća koji su raspisani tokom 2013.
6. Završetak usaglašavanja osnivačkih akata i statuta JP
7. Izbor predsednika i članova Nadzornih odbora u svim preduzećima gde to nije obavljeno i preispitivanje dosadašnjih imenovanja sa stanovišta ispunjavanja zakonskih uslova
8. Izvršiti analizu dosadašnjeg postupanja po tromesečnim izveštajima javnih preduzeća i utvrditi da li ona donosi rezultate ili predstavlja nepotrebno administriranje i na koji način bi sistem kontrole mogao da se unapredi
9. Insistirati na aktivnom odnosu i odgovornosti Nadzornog odbora, kroz javnost podataka i periodičan uvid u razmatranje rada JPI direktora
10. Preduzimanje mera (od strane osnivača) radi provere ispunjenosti obaveza JP da objave podatke koji su predviđeni Zakonom, uključujući i pokretanje postupka protiv odgovornih rukovodilaca
11. Sprovesti obuku u javnim preduzećima radi poboljšanja primene Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, koja je sada neujednačenog kvaliteta, i urediti pitanje postupanja po zahtevima internim aktima, naročito u većim JP

Aneks 1

R. br.	Naziv JP	Osnivač	Osnivač uskladio poslovanje (rok 25. februar 2013)	Usklađen statut (rok 30 dana od usklađ. osn. akta)	Izabran nadzorni odbor (zakon ne propisuje rok)	Imenovana Komisija (za republička JP peti član Komisije)	Raspisan konkurs za direktora (datum obj. u Sl. glasniku) - rok 30. juna 2013.	Izabran direktor	Program rada za 2013 usvojen	Saglasnost na program rada za 2013	Program rada za 2014 usvojen	Saglasnost na program rada za 2014
1	JP Elektroprivreda Srbije	Vlada Srbije	7. juna 2013.	30. januar 2014. saglasnost 20. februara 2014.	13. decembra 2013.	9. avgust 2013./24. januar 2014.	18. juna 2013	2. oktobra 2014.	14. novembra 2012.	4. februara 2013.	19. februara 2014.	7.3.2014.
2	JP Srbijašume	Vlada Srbije	26. jula. 2013.	još traje	13. decembra 2013.	-	Nije raspisan	-	9. jula 2013	9. avgusta 2013.	30. aprila 2014.	31. jula 2014.
3	JP Srbijašume	Vlada Srbije	Nema podataka	Nema podataka	30. decembra 2013.	-	Nije raspisan	-	22. avgusta 2013	25. avgusta 2013.	Nema podataka	Nema podataka
4	Javno vodoprivredno preduzeće Sbjlavode	Vlada Srbije	7. avgusta 2013.	27. februara 2014. saglasnost 16. aprila 2014.	11. decembra 2013.	-	Nije raspisan	-	11. marta 2013	21. marta 2013.	27. marta 2014	11. aprila 2014.
5	JP Elektromeža Srbije	Vlada Srbije	7. juna 2013.	21. januara 2014. saglasnost 29. januara 2014.	30. septembra 2013.	-	Nije raspisan	-	14. februara 2013	28. februara 2013.	6. februara 2014.	20. februara 2014.
6	JP Službeni glasnik	Vlada Srbije	20. marta 2013.	14. juna 2013. saglasnost 19. jula 2013.	5. juna 2013.	29. avgusta 2013.	2. avgusta 2013.	-	25. februara 2013	21. marta 2013.	26. decembra 2013.	4. februara 2014
7	JP PEU Resavica	Vlada Srbije	28. juna 2013.	4. novembra 2013. nije data saglasnost	30. septembra 2013.	9. avgusta 2013.	3. jula 2013.	-	2. aprila 2013	5. aprila 2013.	28. novembra 2013.	Još nije dobijena saglasnost na program
8	JP Putevi Srbije	Vlada Srbije	24. maja 2013.	18. jula 2013. saglasnost 18. oktobra 2013.	5. jula 2013.	30. septembra 2013.	5. jula 2013.	-	4. jula 2013.	9. jula 2013.	22. aprila 2014.	26. maja 2014.
9	JP Pošta Srbije	Vlada Srbije	7. avgusta 2013.	30. oktobra 2013. saglasnost 6. novembra 2013.	20. decembra 2013.	-	Nije raspisan	-	29. novembra 2012.	4. februara 2013.	30. decembra 2013.	28. januara 2014.
10	Javno preduzeće za skijašišta	Vlada Srbije	21. juna 2013.	9. decembra 2013 saglasnost 4. aprila 2014.	26. novembra 2013.	9. avgusta 2013.	28. juna 2013.	-	31. januara 2013	6. marta 2013.	6. marta 2014.	14. marta 2014

№	Naziv JP	Osnivač	Osnivač	Osnivač	usklađio poslovanje (rok 25. februar 2013)	Usklađen statut (rok 30 dana od usklađ. osn. akta)	Izabran nadzorni odbor (zakon ne propisuje rok)	Imenovana Komisija (za republička JP peti član Komisije)	Raspisan konkurs za direktora (datum obj. u Sl. glasniku) - rok 30. juna 2013.	Izabran direktor	Program rada za 2013 usvojen	Saglasnost na program rada za 2013	Program rada za 2014 usvojen	Saglasnost na program rada za 2014
11	JP Zavod za udžbenike	Vlada Srbije	Vlada Srbije	14. juna 2013.	11. februara 2014. saglasnost 4. aprila 2014.	11. decembra 2013.	9. avgusta 2013/30. decembra 2013.	15. jula 2013.	-	22. marta 2013.	17. aprila 2013.	11. februara 2014.	3. marta 2014.	
12	JP Nacionalni park Fruška gora	Vlada Srbije	Vlada Srbije	24. maja 2013.	3. septembra 2013 saglasnost 3. marta 2014	13. decembra 2013.	4. oktobra 2013. / 30. decembra 2013. (promenjen NO)	10. jula 2013.	-	13. decembra 2012. / 12. avgusta 2013.	17. januara 2014.	29. novembra 2013	Još nije dobijena saglasnost na program	
13	JP Nuklearni objekti Srbije	Vlada Srbije	Vlada Srbije	31. januara 2014.	27. februara 2014/12. maja 2014. nije data saglasnost	nije imenovan; UO obavlja poslove NO	-	7. avgusta 2013.	-	19. juna 2013.	12. jula 2013	5. marta 2014/ 23. aprila 2014.	8. avgusta 2014.	
14	14. Javno vodoopravno preduzeće Vode Vojvodine	Vlada Vojvodine	Vlada Vojvodine	14. februara 2013	15. marta 2013. saglasnost 3. aprila 2013.	9. jula 2014.	19. juna 2013.	2. septembra 2013.	11. decembra 2013.	24. januara 2013.	30. januara 2013	16. januara 2014.	29. januara 2014	
15	JP Vojvodinašume	Vlada Vojvodine	Vlada Vojvodine	14. februara 2013.	15. marta 2013. saglasnost 3. aprila 2013.	9. jula 2014.	19. juna 2013.	2. septembra 2013.	11. decembra 2013.	27. decembra 2012.	30. januara 2013.	27. decembra 2013.	29. januara 2014.	
16	JKP Parking servis Beograd	Skupština Grada Beograda	Skupština Grada Beograda	22. marta 2013.	29. marta 2013. saglasnost 31. maja 2013.	30. maja 2013.	26. juna 2013. nova komisija 23. juna 2014.	28. juna 2013. novi konkurs 27. juna 2014.	18. septembra 2014.	26. decembra 2012.	27. decembra 2012.	26. decembra 2013.	30. decembra 2013.	
17	JKP Gradska čistoća Beograd	SG Beograda	SG Beograda	22. marta 2013.	1. aprila 2013. saglasnost 31. maja 2013.	Indirektna potvrda da je imenovan, nema podataka kada	26. juna 2013. nova komisija 23. juna 2014.	28. juna 2013. novi konkurs 27. juna 2014.	18. septembra 2014.	24. decembra 2012.	22. marta 2013.	26. decembra 2013.	30. decembra 2013.	
18	JKP Informatika Novi Sad	SG Novi Sad	SG Novi Sad	22. februara 2013	13. marta 2013. saglasnost 22. marta 2013.	30. maja 2013.	31. maja 2013.	5. juna 2013.	12. jula 2013.	Nema podataka 2012.	27. decembra 2012.	Nema podataka 2013.	27. decembra 2013.	

Šifra	Naziv JP	Osnivač	Osnivač	Osnivač uskladio poslovanje (rok 25. februar 2013)	Usklađen statut (rok 30 dana od usklađ.osn. akta)	Izabran nadzorni odbor (zakon ne propisuje Komisije)	Imenovana Komisija (za JP peti član Komisije)	Raspisan konkurs za direktora (datum obj. u Sl. glasniku) - rok 30. juna 2013.	Izabran direktor	Program rada za 2013 usvojen	Saglasnost na program rada za 2013	Program rada za 2014 usvojen	Saglasnost na program rada za 2014
19	JKP za vodovod i kanalizaciju Naisus Niš	SG Niša	SG Niša	23. maja 2013.	31. maja 2013. saglasnost 14. juna 2013	2. oktobra 2013.	14. juna 2013.	25. juna 2013.	10. oktobra 2013.	16. januara 2013	12. februara 2013.	15. januara 2014.	3. februara 2014.
20	JKP Paraćin	SO Paraćin	SO Paraćin	4. marta 2013.	23. maja 2013. saglasnost 27. juna 2013.	27. juna 2013.	27. juna 2013.	3. jula 2013.	6. novembra 2013.	4. decembra 2012.	11. decembra 2012.	19. decembra 2013.	26. decembra 2013.
21	JP Ingas Indija	SO Indija	SO Indija	5. juna 2013.	19. juna 2013. saglasnost 26. juna 2013.	5. juna 2013.	26. juna 2013.	24. jula 2013.	10. oktobra 2013.	29. novembra 2012.	26. decembra 2012.	29. novembra 2013. / 23. decembra 2013.	27. decembra 2013.
22	JP Turistički centar Grada Zrenjanina	SG Zrenjanina	SG Zrenjanina	15. marta 2013.	21. marta 2013. saglasnost 24. maja 2013.	19. juna 2013.	19. juna 2013.	21. juna 2013.	12. jula 2013.	4. decembra 2012.	22. decembra 2012.	9. decembra 2013.	30. decembra 2013.
23	JP Direkcija za urbanizam Kragujevac	SG Kragujevac	SG Kragujevac	22. februara 2013.	19. marta 2013. saglasnost 30. maja 2013.	24. maja 2013.	30. maja 2013.	15. juna 2013. (novi konkurs 25. aprila 2014.)	20. septembra 2013.	7. decembra 2012.	28. decembra 2012.	19. decembra 2013.	27. decembra 2013.
24	JKP Vodovod Surdulica	SO Surdulica	SO Surdulica	18. marta 2013.	30. maja 2013. saglasnost 12. juna 2013.	12. jula 2013.	12. jula 2013.	31. jula 2013.	27. decembra 2013.	3. decembra 2012.	9. decembra 2012.	9. decembra 2013.	18. decembra 2013.
25	JP Direkcija za građevinsko zemljište i puteve Bosilegrad	SO Bosilegrad	SO Bosilegrad	25. februara 2013.	23. aprila 2014.	25. aprila 2013.	25. aprila 2013.	21. juna 2013.	20. septembra 2013.	30. novembra 2012.	17. decembra 2012.	25. novembra 2013.	17. decembra 2013.